

VYBRANÉ KAPITOLY Z BIOGEOGRAFIE

Jan Divíšek

Sylabus

- **1. Úvod:** Úvod do biogeografie a makroekologie, biogeografická literatura, atlasy, časopisy, zdroje dat, software
- **2. Geografie biodiverzity:** alfa-beta-gama diverzita, jak se diverzita měří, geografické rozložení alfa diverzity a hypotézy které ho vysvětlují, beta diverzita (indexy beta diverzity), výpočet beta diverzity – úvod do R, výpočet beta diverzity v praxi na velkém souboru, vizualizace beta diverzity (NMDS)

Sylabus

- **3. Rozšíření druhů:** frekvenční rozložení velikosti areálů, vliv velikosti populace (source/sink populations), migrace/disperze, důsledky (autokorelace, složení lokálních společenstev)
- **4. Složení lokálních společenstev:** modely metaspolečentva, variabilita ve společenstvu vysvětlená prostředím a prostorem

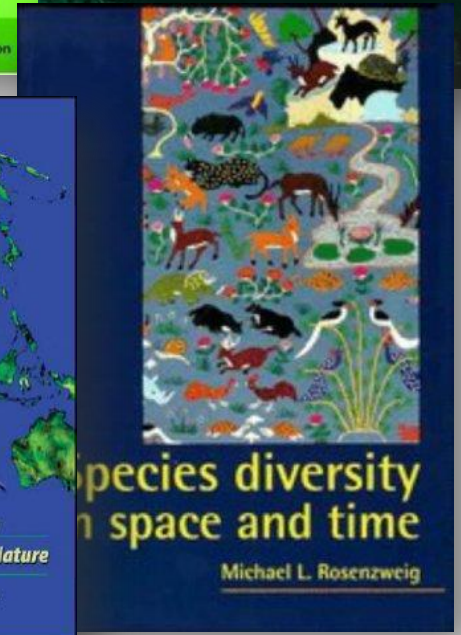
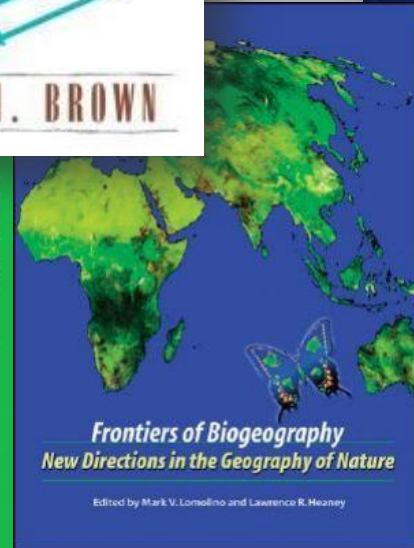
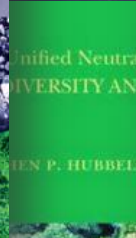
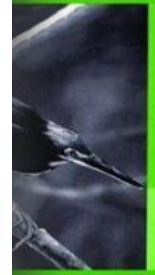
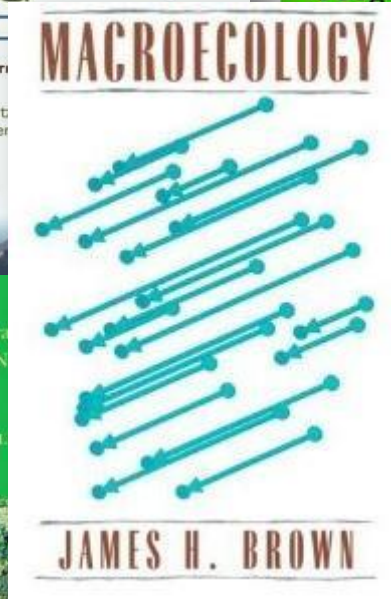
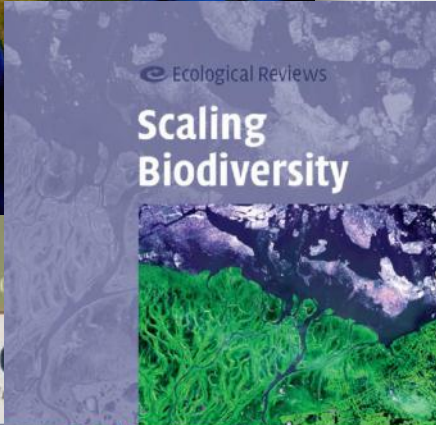
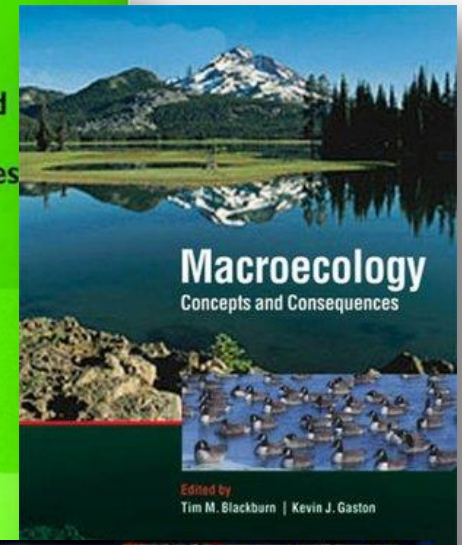
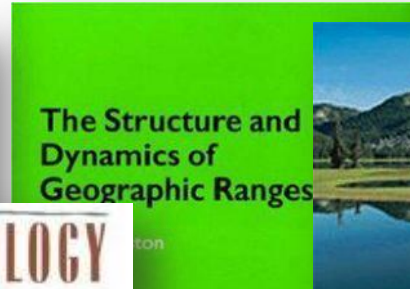
Sylabus

- **5. Možnosti popisu prostoru a prostorové analýzy struktury lokálních společenstev:** gradientová analýza, problém prostorové autokorelace, metody popisu prostorové struktury (PCNM, Mantel), software pro prostorové analýzy, příklady, vlastní výpočet
- **6. Jak se dělají biogeografické regionalizace:** data, výpočet indexu (ne)podobnosti, cluster analysis, příklady, vlastní výpočet

Bonus(?)

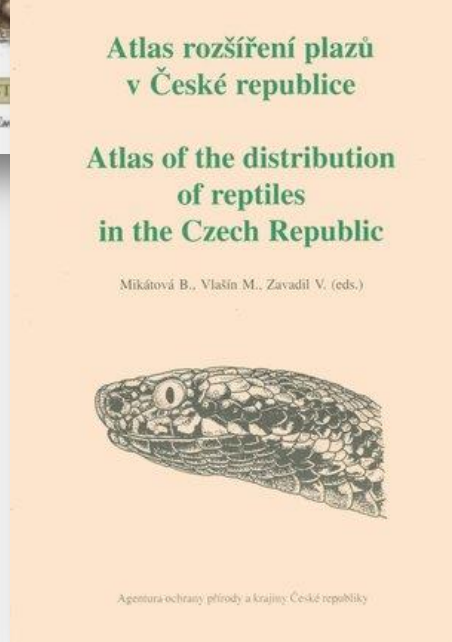
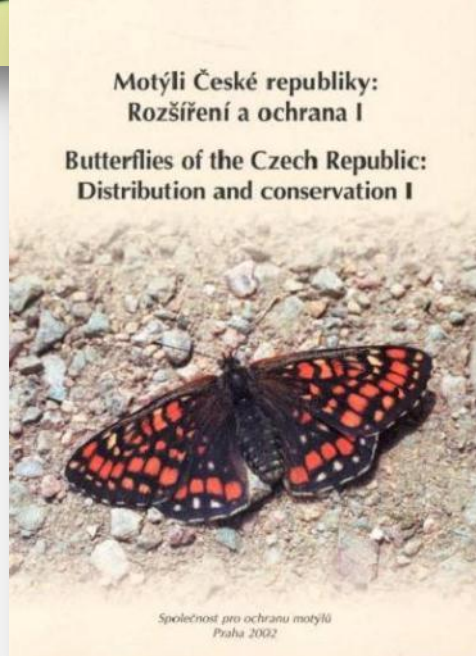
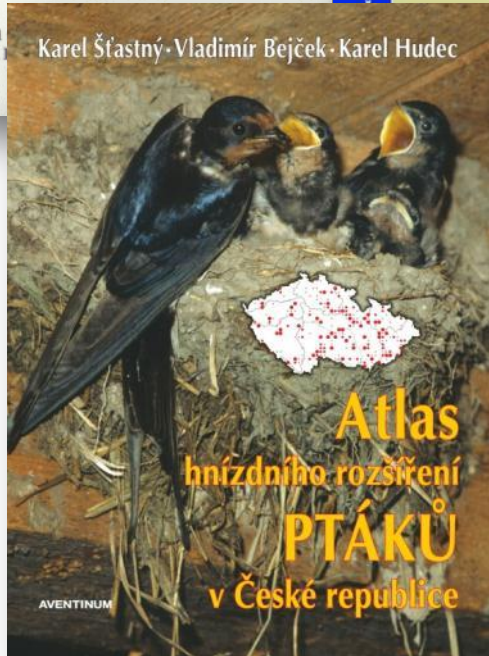
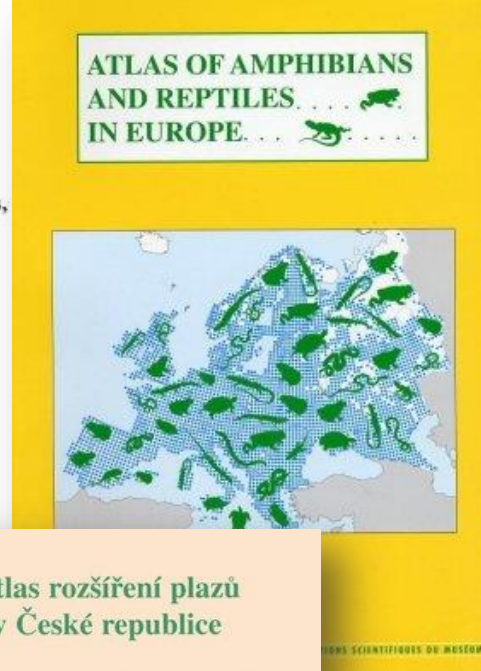
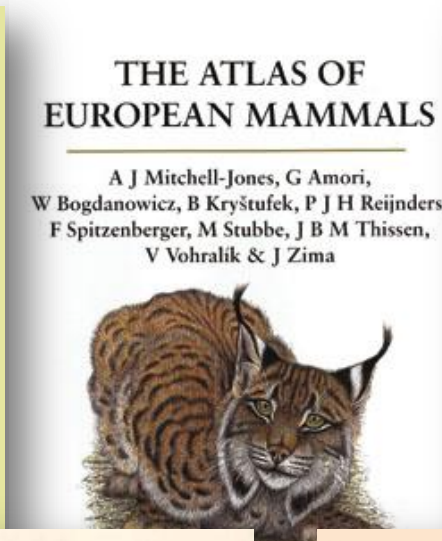
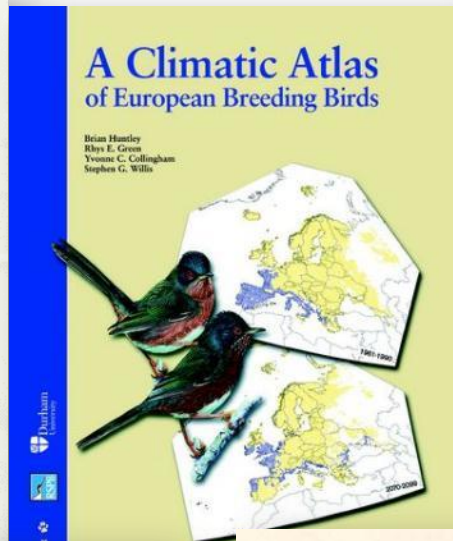
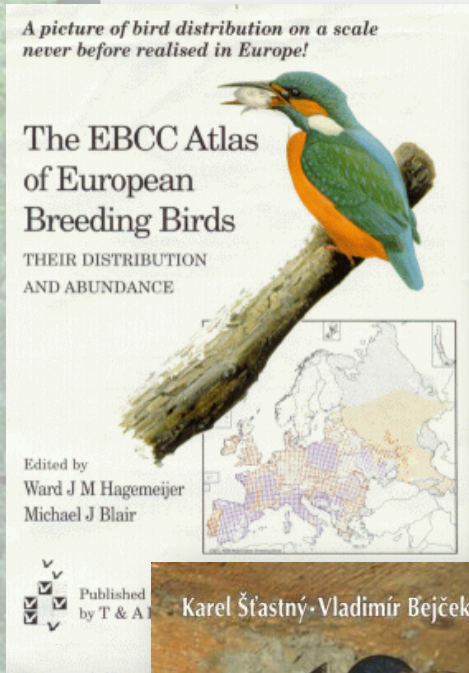
- **Theory of Island Biogeography**
- **The Unified Neutral Theory of Biodiversity and Biogeography**
- **[Exkurze na Lednické rybníky](#)**

Biogeografická literatura

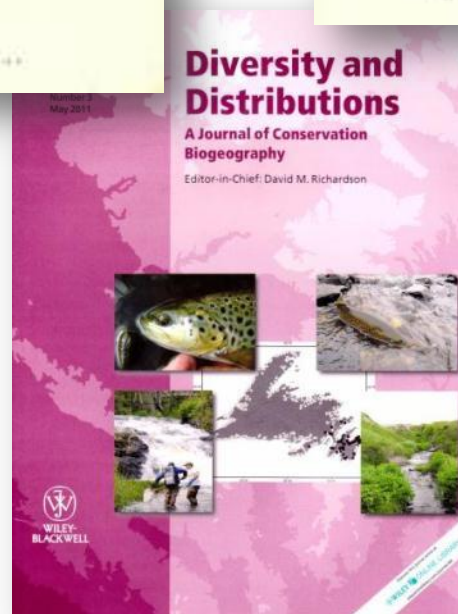
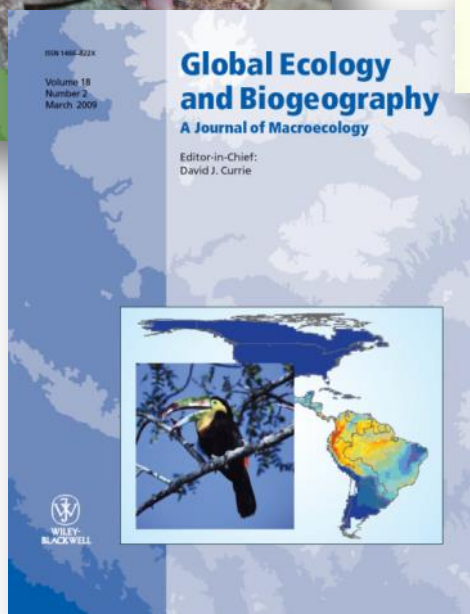
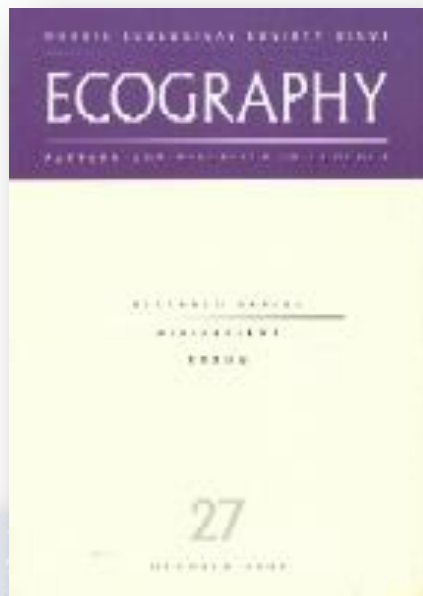
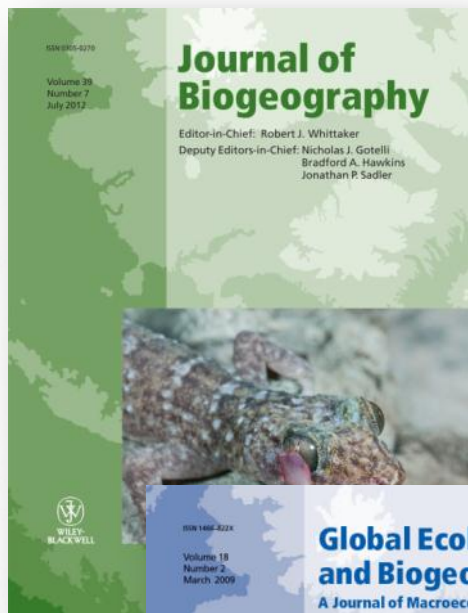
an Divíšek
Vybrané kapitoly z biogeografie

Atlasy

Vybrané kapitoly

Časopisy

Časopisy

LOGIN

Enter e-mail address

Enter password

REMEMBER ME

NOT REGISTERED ?
FORGOTTEN PASSWORD ?
INSTITUTIONAL LOGIN >

[PUBLICATIONS](#) | [BROWSE BY SUBJECT](#) | [RESOURCES](#) | [ABOUT US](#)

Home > Ecology > Ecology & Organismal Biology > Global Ecology and Biogeography

JOURNAL TOOLS

- Get New Content Alerts
- Get RSS feed
- Save to My Profile
- Get Sample Copy
- Recommend to Your Librarian

JOURNAL MENU

[Journal Home](#)

FIND ISSUES

[Current Issue](#)
[All Issues](#)

FIND ARTICLES

[Early View](#)
[Most Accessed](#)
[Most Cited](#)

GET ACCESS

[Subscribe / Renew](#)

Global Ecology and Biogeography

A Journal of
Macroecology

Global Ecology and Biogeography

© Blackwell Publishing Ltd

Edited By: David J. Currie

Impact Factor: 5.145

ISI Journal Citation Reports © Ranking: 2011: 1/43 (Geography Physical);
13/131 (Ecology)

Online ISSN: 1466-8238

Associated Title(s): [Diversity and Distributions](#), [Journal of Biogeography](#)

Recently Published Issues | [See all](#)

Current Issue: [October 2012](#)

Volume 21, Issue 10

[September 2012](#)

Read the most cited papers in 2011

Predicting the past distribution of species climatic niches

David Noqués-Bravo

SEARCH

In this journal

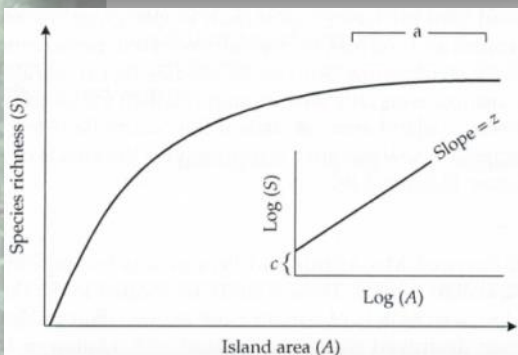
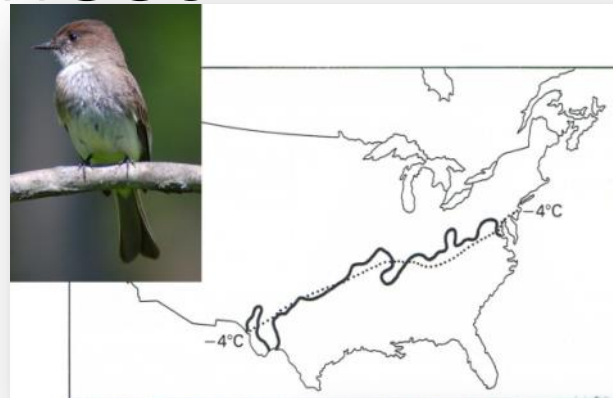
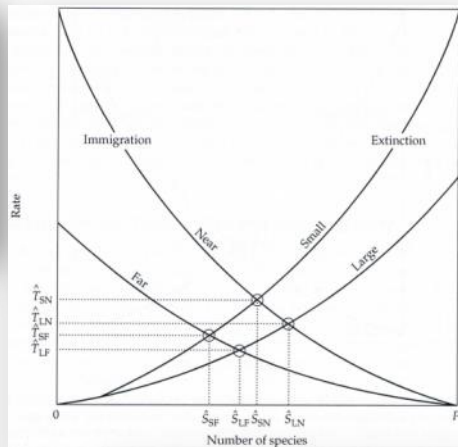
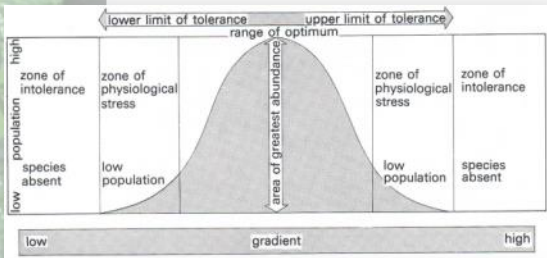
[Advanced >](#) [Saved Searches >](#)

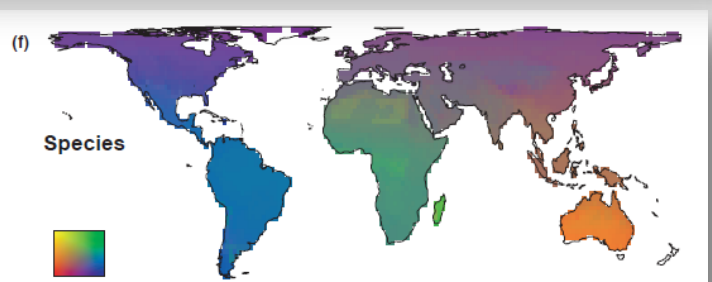
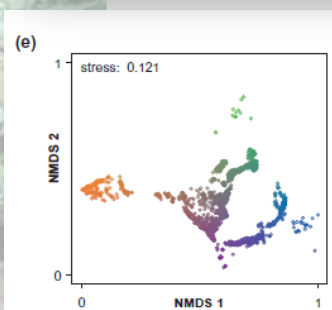
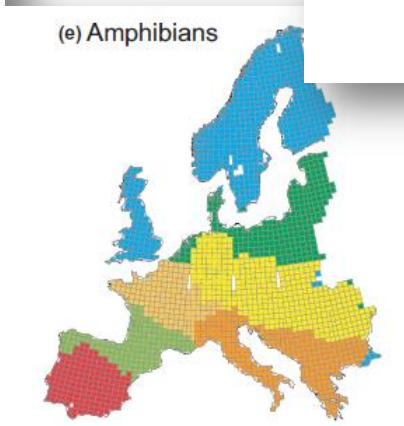
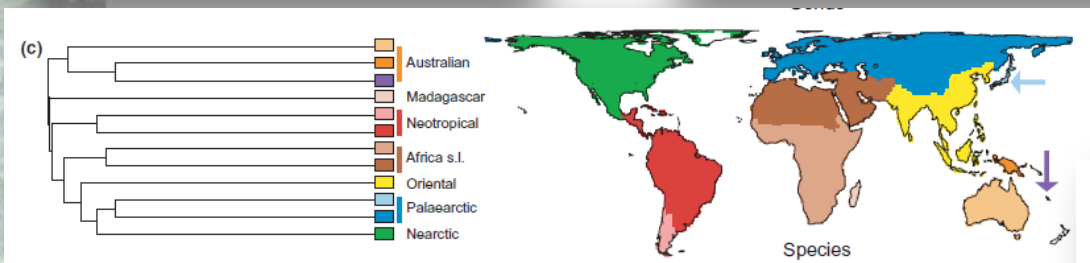
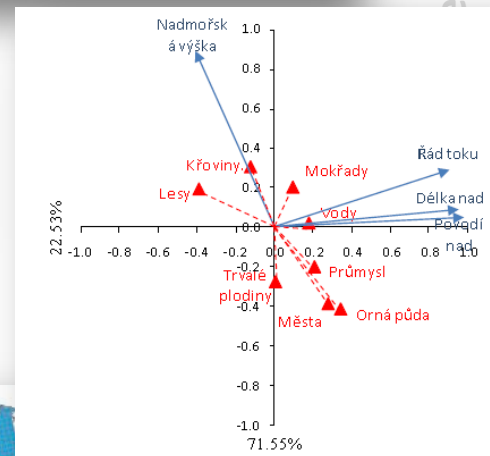
Historie...

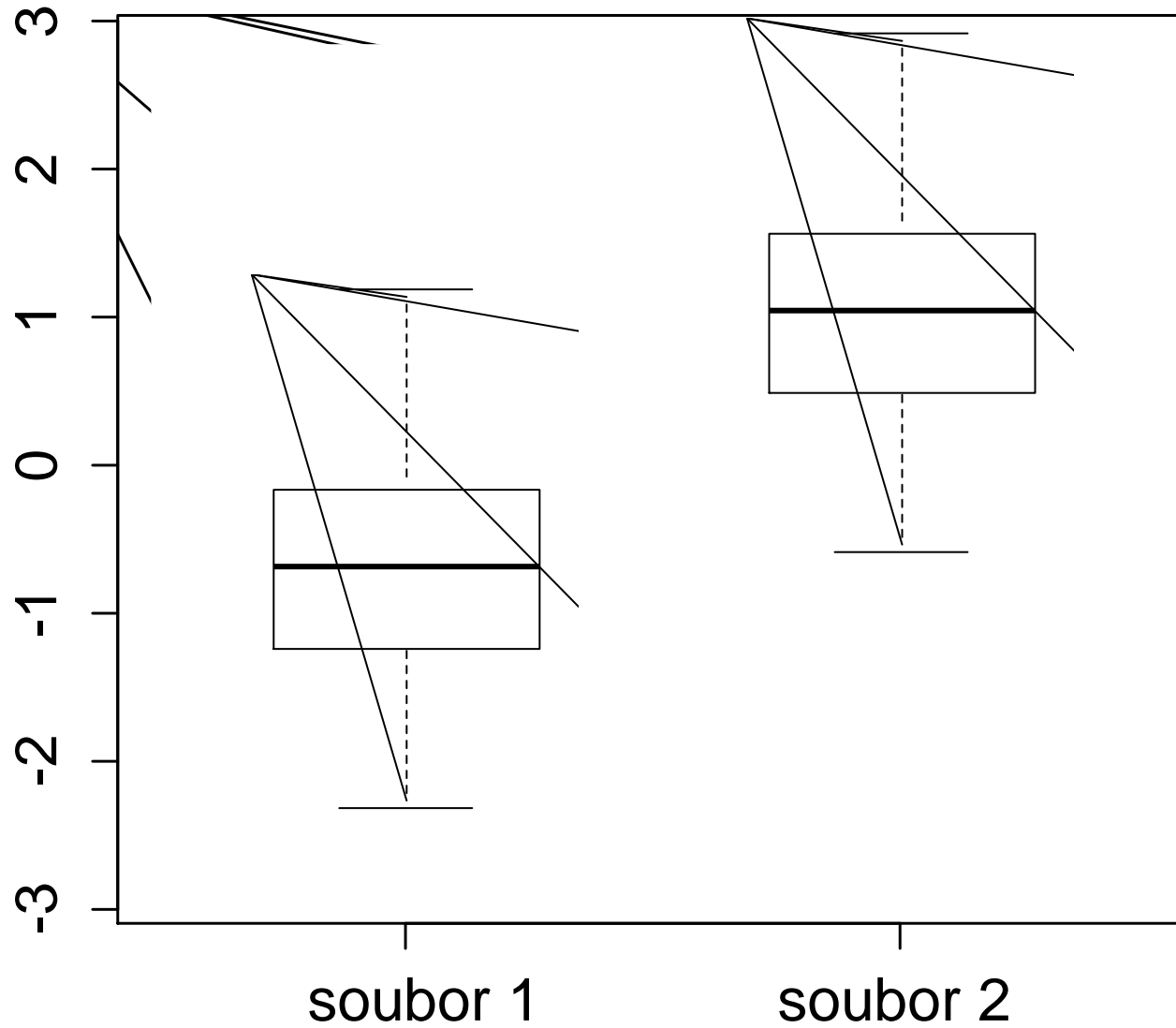
...a současnost

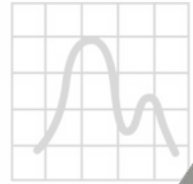
$$SI = \frac{\sqrt{(C \times D) + C}}{\sqrt{(C \times D) + A + B - C}}$$

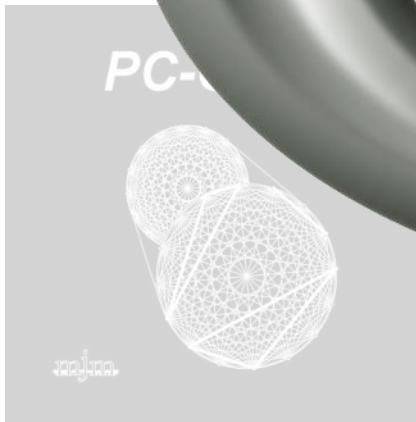
Statistika - proč?

Software v biogeografii

ST...TIC

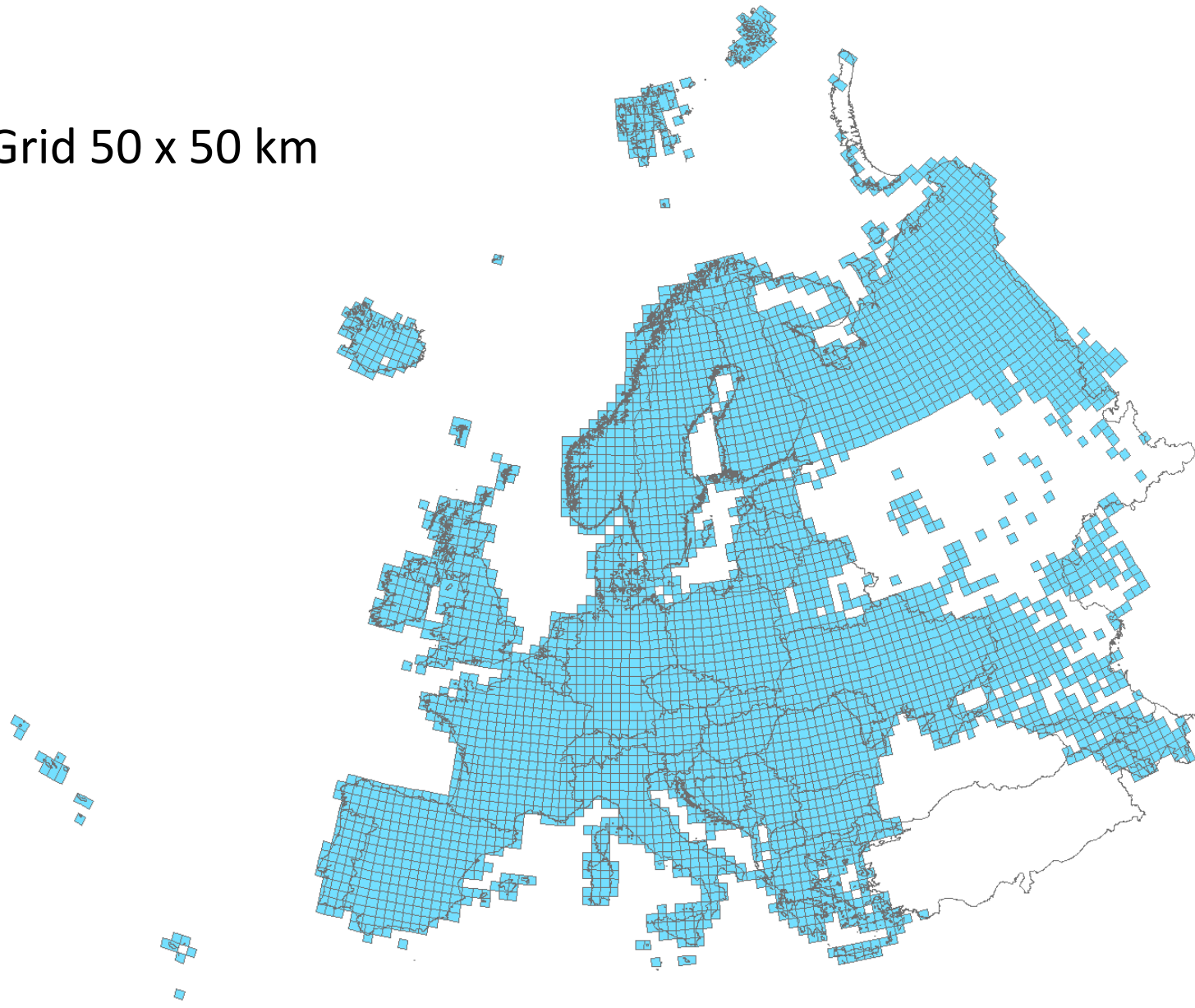

Zdroje biogeografických dat

- Vlastní data
- Přejímaná data
  - Síťové mapy rozšíření druhů
    - Empirická data o rozšíření různých taxonů sbíraná přímo v terénu
    - Dnes již velmi rozsáhlá území (státy, kontinenty)
  - Snímkované/vzorkované/sčítané lokality
    - „lokální data“ X databáze se stovkami tisíc lokalit
  - „expert drawn maps“
    - Odhadnuté/generalizované rozšíření taxonu

Evropa

Grid 50 x 50 km

Rozšíření rostlin

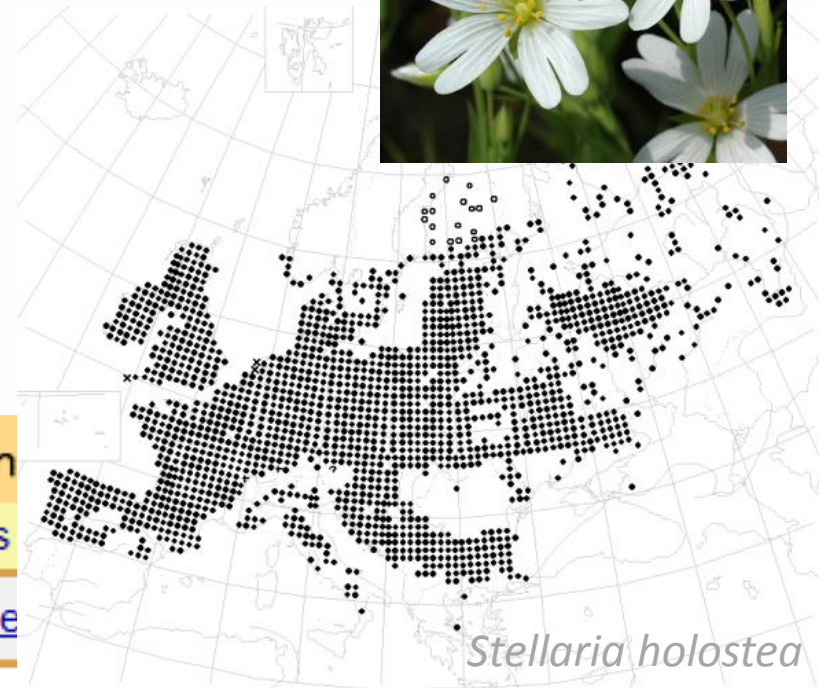

- [Atlas Florae Europaeae](#)

FINNISH MUSEUM OF NATURAL HISTORY, Un

Home Visit us Research & collections Publications

You are here: [Home](#) > [Research and Collections](#) > [Botany](#) > [Re](#)

The database of Atlas Florae Europaeae

The database of *Atlas Florae Europaeae* (AFE) accommodates plant records of native and naturalised alien taxa from Europe, mapped on the scale of about 50 × 50 km. The database is compiled in Helsinki on the basis of the team-work of botanists from all countries of Europe. The data collection results in the stepwise production of [printed books](#) published by the Committee for Mapping the Flora of Europe and Societas Biologica Fennica Vanamo. The production follows the sequence of families in *Flora Europaea*; at present over 20% of the European flora is mapped.

Rozšíření savců

- [Atlas of European Mammals](#)
  - on-line verze
  - Data ke stažení jako supplementum článku Heikinheimo et al. 2007

Sorex alpinus

Legend

- *Sorex alpinus*, post-1970
  - *Sorex alpinus*, pre-1970
- Total cells for this species = 170

THE ATLAS OF EUROPEAN MAMMALS

A J Mitchell-Jones, G Amori,
W Bogdanowicz, B Kryštufek, P J H Reijnders,
F Spitzenberger, M Stubbe, J B M Thissen,
V Vohralik & J Zima

POYSER NATURAL HISTORY

Published by T & A D Poyser for the Societas Europaea Mammalogica

Heikinheimo, H., Fortelius, M., Eronen, J. & Mannila, H. (2007) Biogeography of European land mammals shows environmentally distinct and spatially coherent clusters. *Journal of Biogeography* 34, 1053–1064.

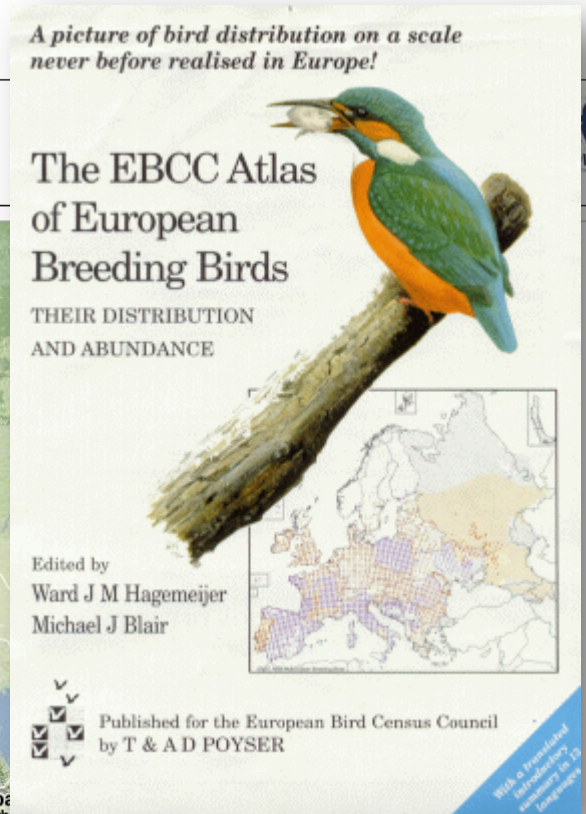
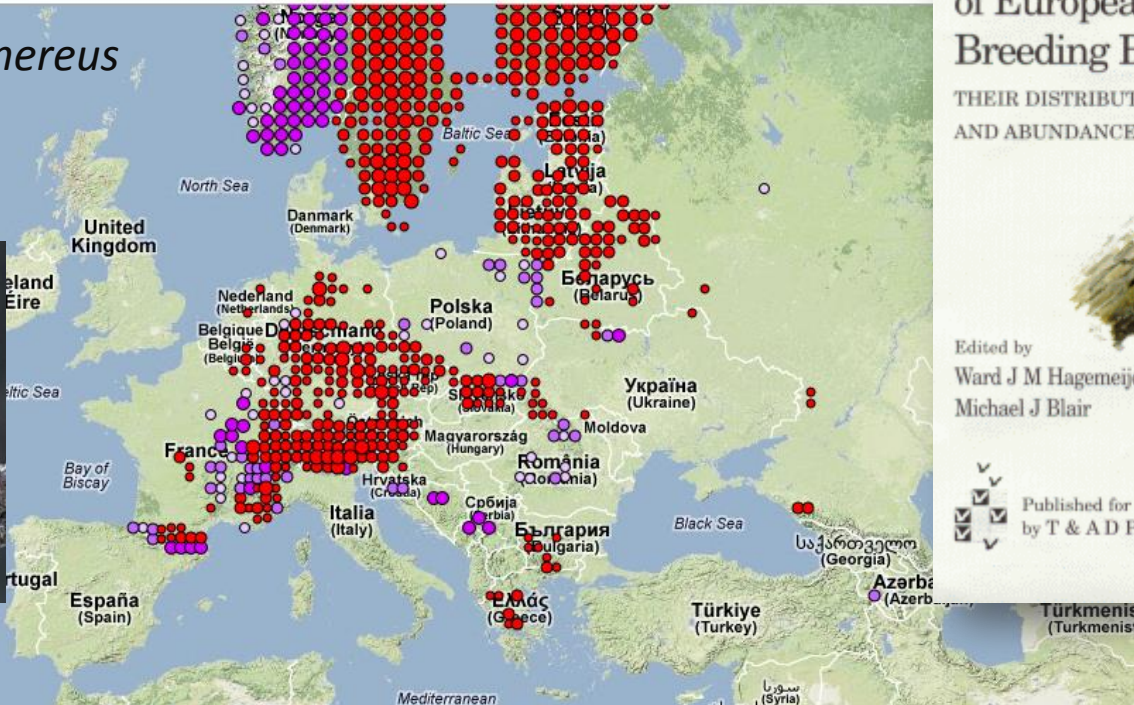
Rozšíření ptáků

- [EBCC Atlas of European Breeding Birds](#)
  - on-line verze

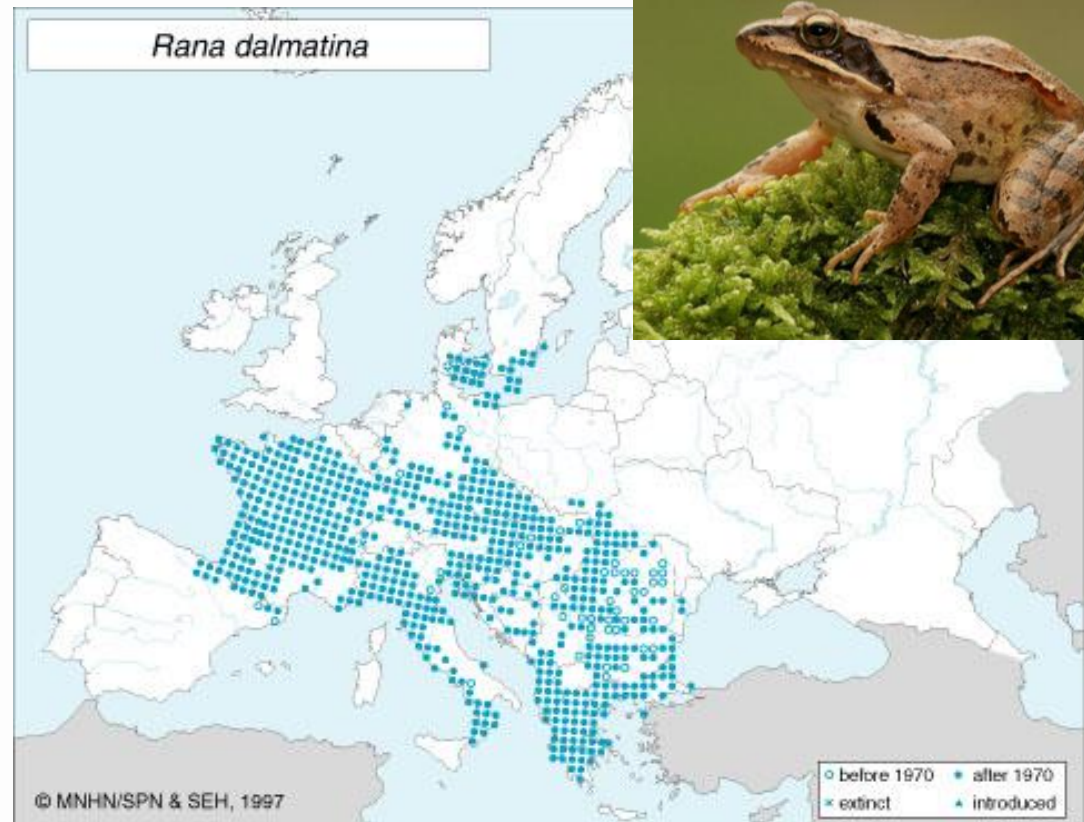
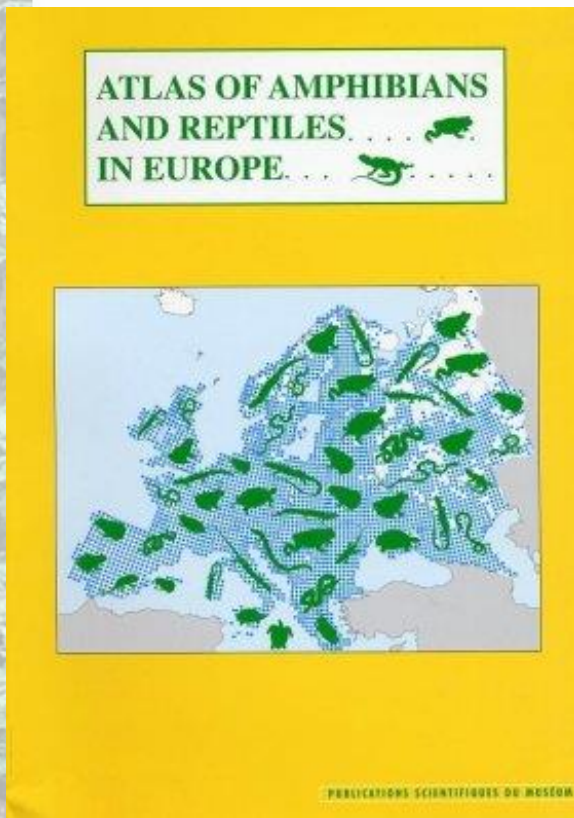
The EBCC Atlas of European Breeding Birds

Aegolius funereus

Rozšíření obojživelníků a plazů

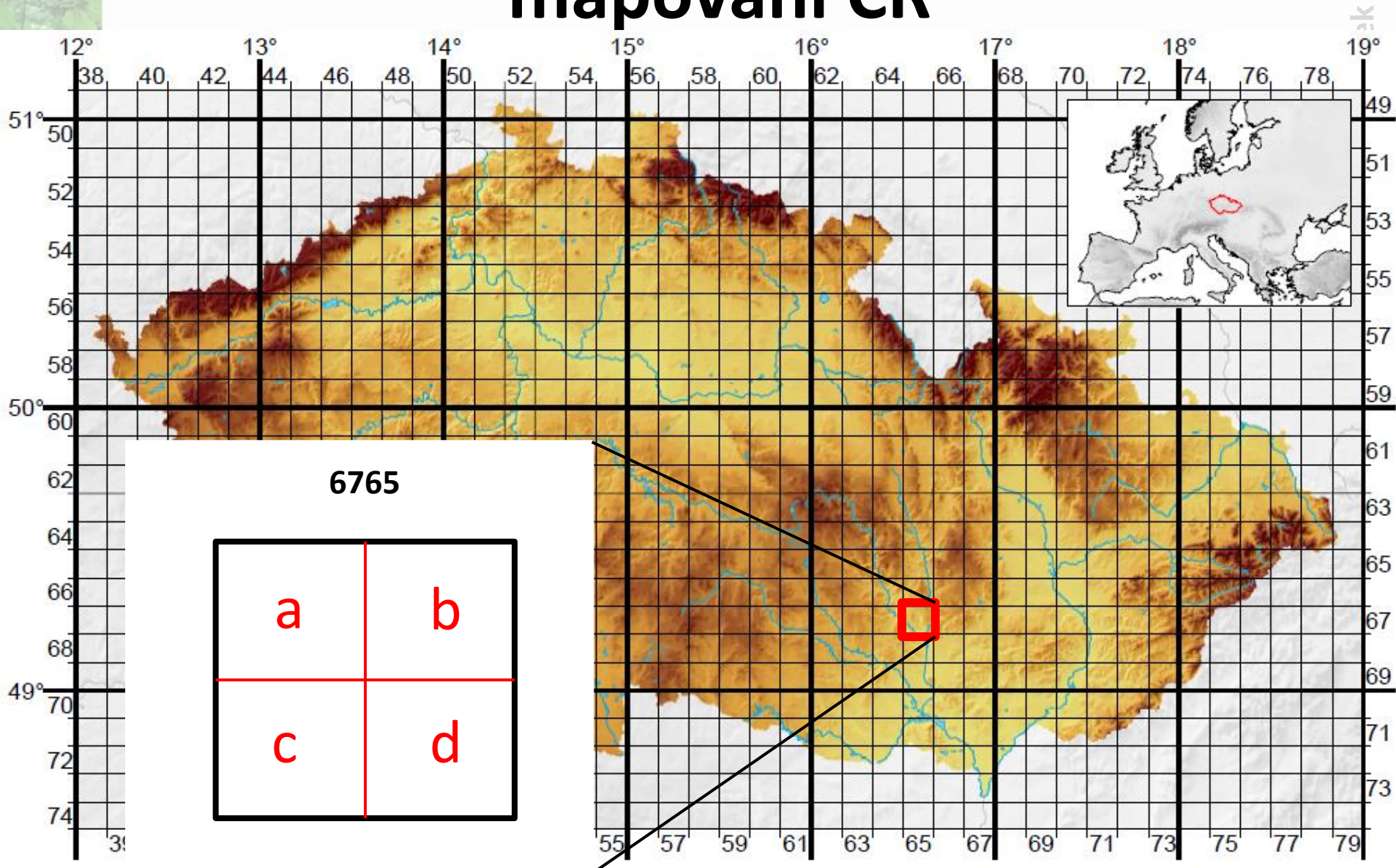
- [Atlas of Amphibians and Reptiles in Europe](#)
  - Mapy on-line jako pdf

Česká republika

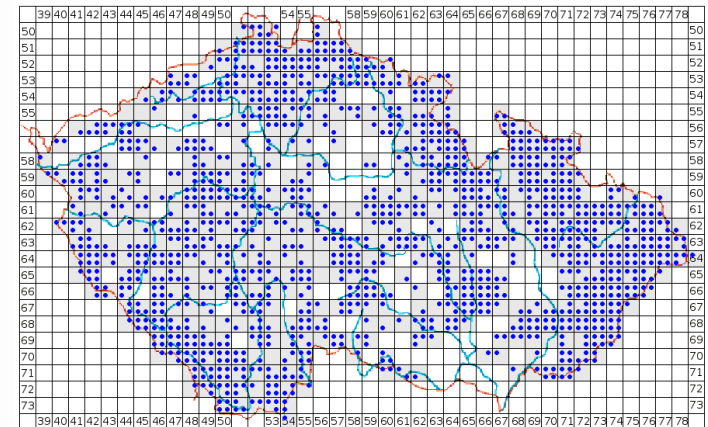
- Dříve grid 10×10 km
  - Na ČR tehdy připadalo 846 kvadrátů
- Dnes grid $10'$ z.š. $\times$ $6'$ z.d.
  - 679 kvadrátů
  - Zhruba $12 \times 11,1$ km
  - Plocha $133,2$ km²
  - Čtverce se dále dělí na čtvrtiny

Sytém síťového (kvadrátového) mapování ČR

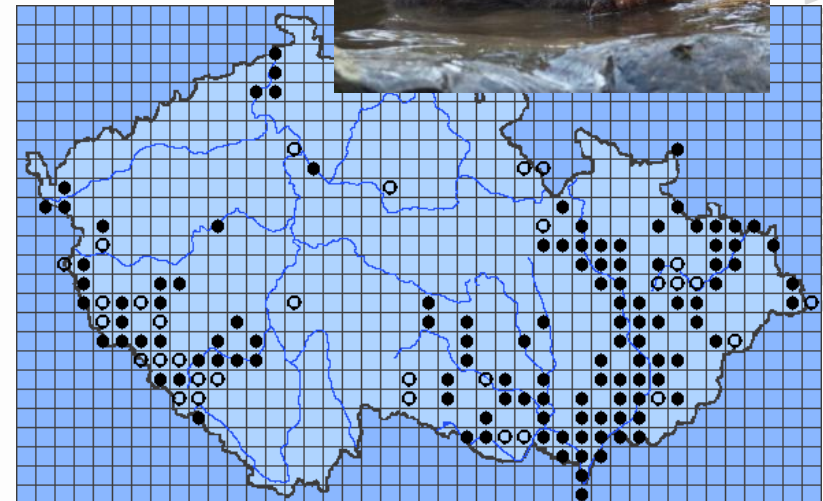
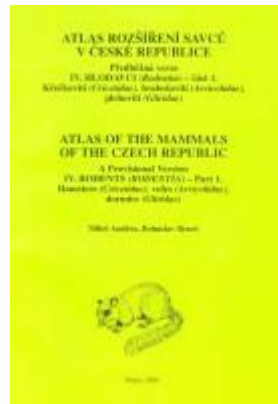
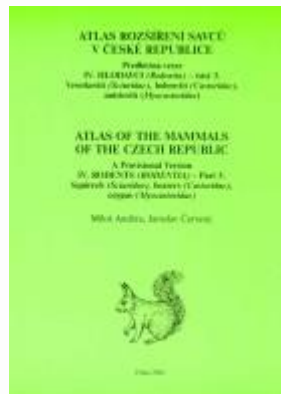
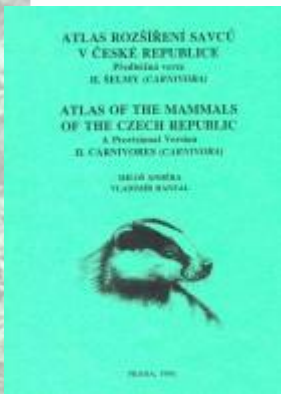
Cévnaté rostliny

- [Databanka flóry České republiky](#)
  - on-line – nutné přihlášení
  - Na portálu jsou zpřístupněny údaje o výskytu rostlin z těchto zdrojů:
    - [FLoristická DOKumentace \(FLDOK\)](#) Botanického ústavu Akademie věd ČR
    - [Česká národní fytoocenologická databáze \(ČNFD\)](#), spravovaná Ústavem botaniky a zoologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity
    - [Jihočeská pobočka ČBS \(JPCB\)](#)
    - [Česká botanická společnost \(CBS\)](#)

Savci

- Série atlasů od Miloše Anděry z Národního muzea v Praze
- Aktualizovaná data on-line na [BioLib](http://www.biomonitoring.cz) a pro vybrané druhy na <http://www.biomonitoring.cz>

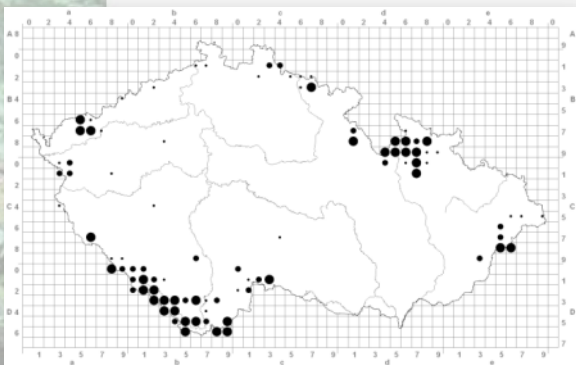

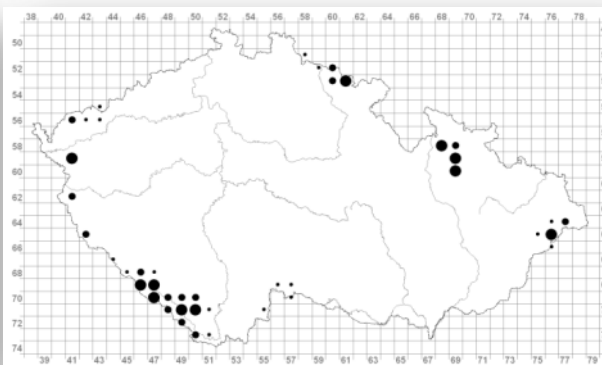
Ptáci

- Série atlasů od K. Šťastného, V. Bejčka a K. Hudce
  - Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČSSR 1973/77
  - Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 1985–1989
  - Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003

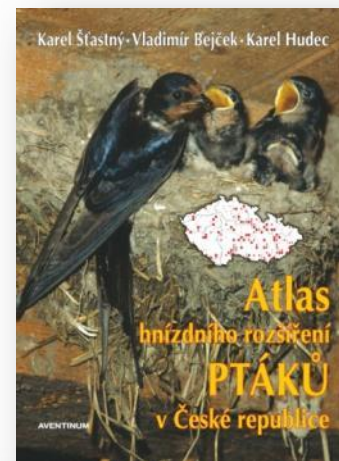
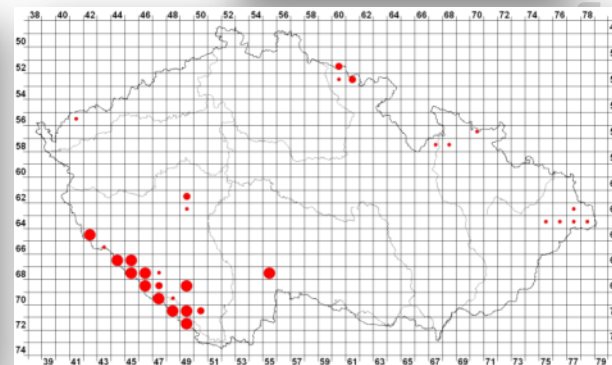
Tetrao urogallus
1973-77

1985-89

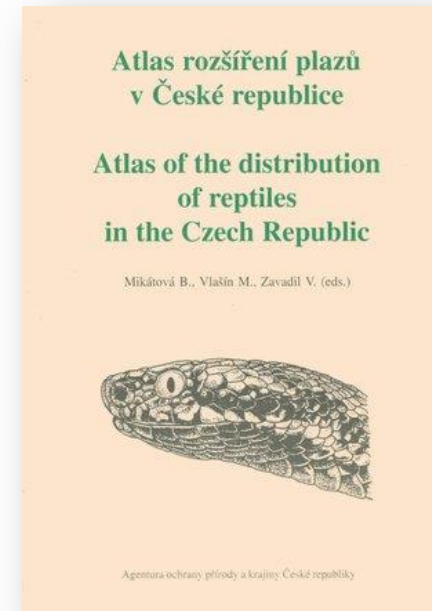
2001-03

Plazi a obojživelníci

- Mikátová, B., Vlašín, M. & Zavadil, V. (2001) Atlas rozšíření plazů v České republice, AOPK, Brno.
- Moravec, J. (1994) Atlas rozšíření obojživelníků v České republice. Národní muzeum, Praha.
- Aktualizovaná data on-line na [BioLib](https://www.biolib.cz) a pro vybrané druhy na <http://www.biomonitoring.cz>
- Možnost zadávat záznamy o pozorování
- Aktuálně probíhá nové mapování organizované AOPK

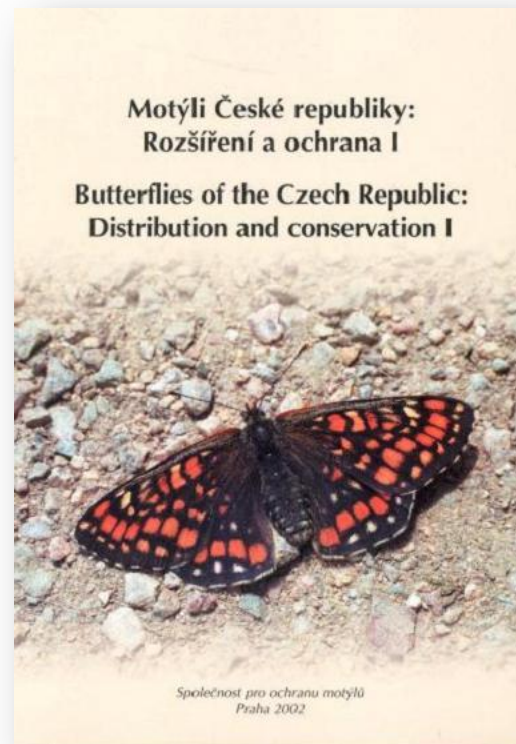
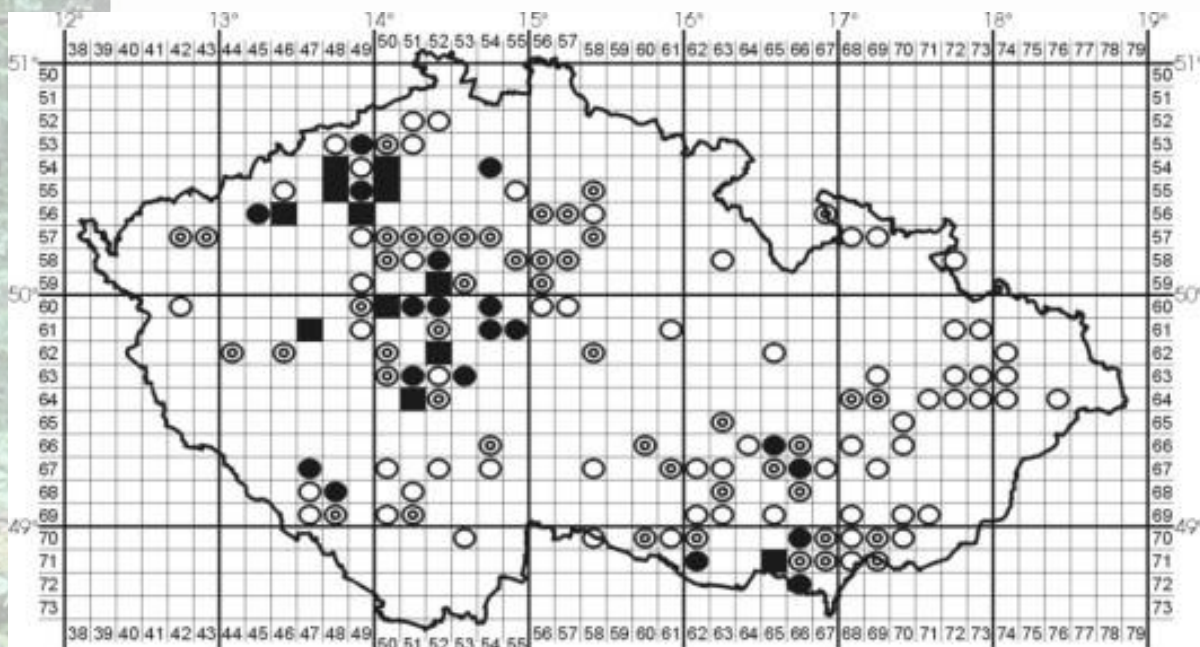

Motýli

- Motýli České republiky I a II
– Mapy dostupné on-line

Jan Divíšek

Vybrané kapitoly z biogeografie

Biogeografie a makroekologie

- Zřejmě nelze zcela rozlišit
  - Biogeografie: Táže se konkrétně
  - Makroekologie: Táže se obecně
- Analytická biogeografie → makroekologie
- Makroekologie:
  - Důraz na obecné zákonitosti na velkých prostorových i časových škálách
  - Snaží se odpovídat na velmi staré otázky (A. von Humboldt)
  - Velmi rigorózní – nejexaktnější ekologický obor

Vznik makroekologie

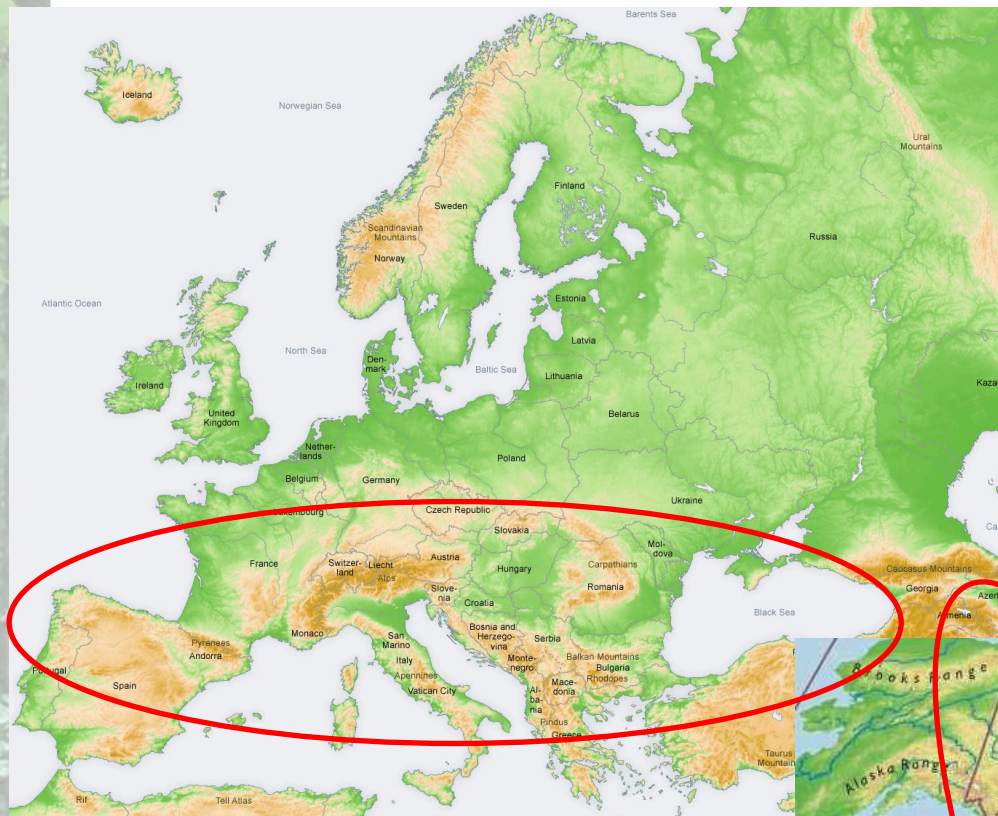
1. Krize ekologie společenstev na konci 70. let
  - Myslelo se, že se všechno vysvětlí přes niky a společenstva → krize
  - Zjistilo se, že nelze najít obecné zákonitosti → nelze predikovat
  - Nemá cenu se věnovat souborům druhů, jen jednotlivcům
  - ALE: na vyšších úrovních nacházíme zobecnitelné zákonitosti

Vznik makroekologie

1. Krize ekologie společenstev na konci 70. let

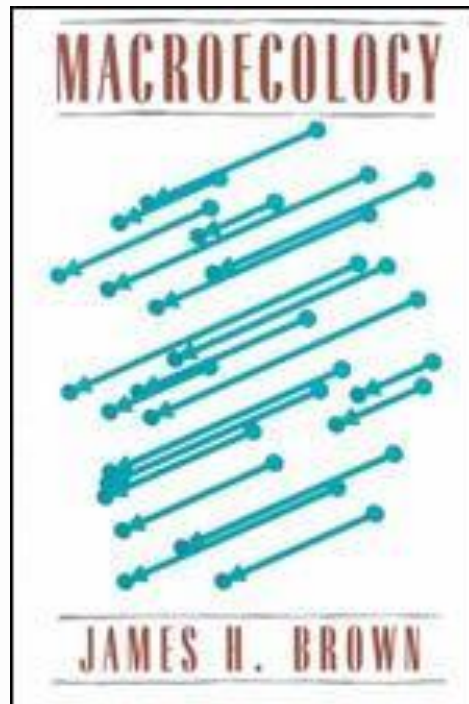
- Řada jevů se vysvětlí až ve velkém měřítku:
  - Lokální diverzita lesů v temperátní zóně:
    - Evropa – jen pár druhů
    - S. Amerika a V. Asie – daleko více druhů
  - Vysvětlení na úrovni celých kontinentů
  - Glaciály a poloha horských pásem
- Lokální jevy nelze vysvětlit bez regionálního kontextu

2. Dostatek dat a výpočetní technika

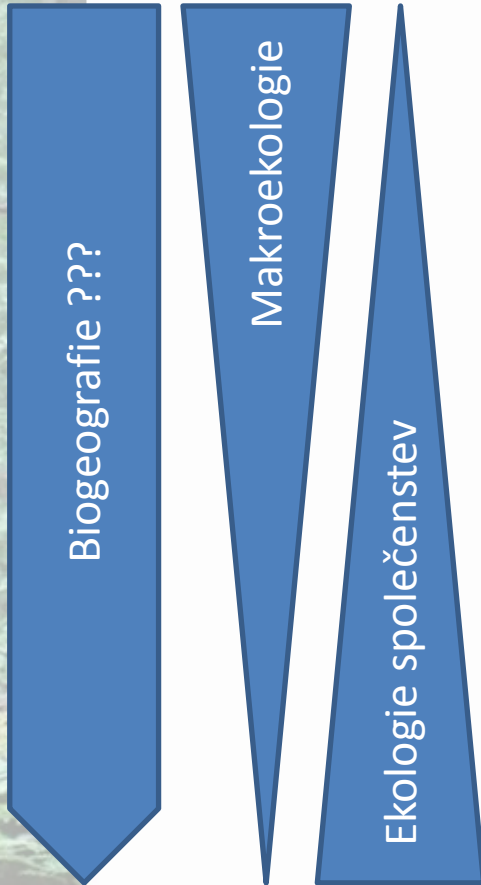
Termín „macroecology“

- Vžil se až po vydání knihy **Macroecology J.H. Browna** v r. 1995 → zakladatel makroekologie

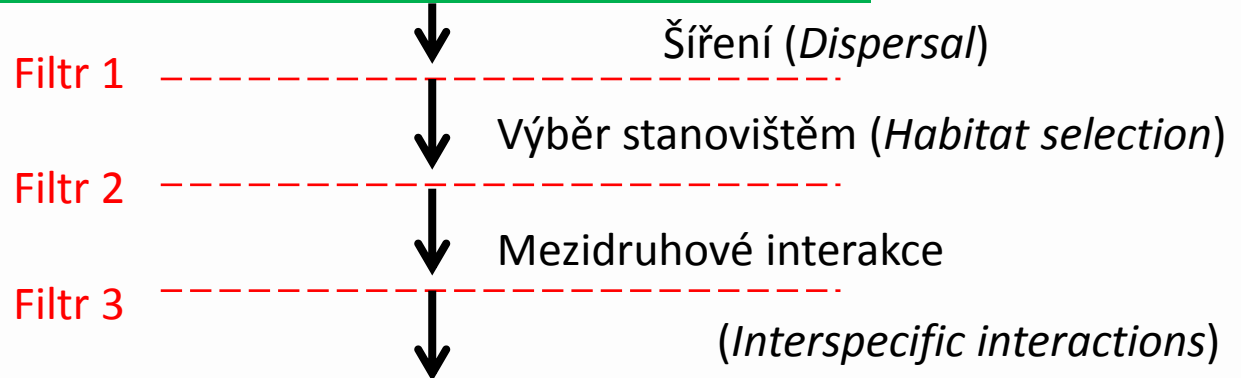

Biogeografie, makroekologie a ekologie společenstev

Evolve, speciace   Historické vlivy
(např. vymírání, změny areálů)

Regionální fauna nebo flóra

Lokální společenstvo

Důležité pojmy I

- **Druh (*species*)**

- Neexistuje jednotná definice
- Soubor jedinců, kteří se mezi sebou mohou plodně křížit a jsou reprodukčně izolováni od jiných podobných skupin

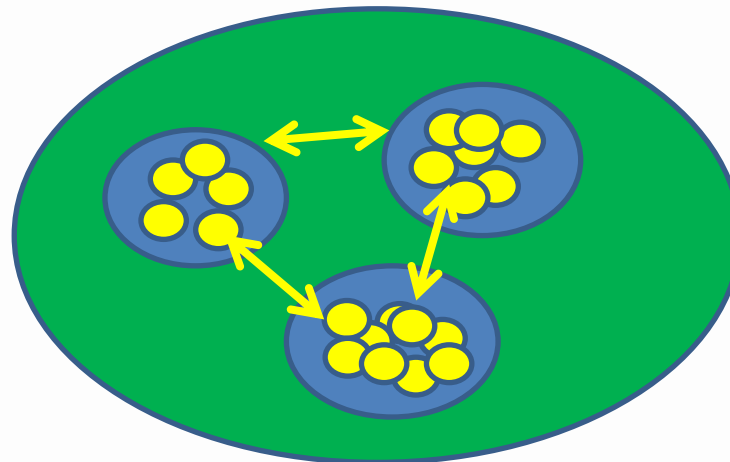
TABLE 7.1 *Twenty-two species concepts and standardized abbreviations*

1. Agamospecies (ASC)	14. Morphological (MSC)
2. Biological (BSC)	15. Non-dimensional (NDSC)
3. Cohesion (CSC)	16. Phenetic (PhSC)
4. Cladistic (CISC)	17. Phylogenetic (PSC)
5. Composite (CpSC)	a. Diagnosable Version (PSC ₁)
6. Ecological (EcSC)	b. Monophyly Version (PSC ₂)
7. Evolutionarily Significant Unit (ESU)	c. Diagnosable and Monophyly Version (PSC ₃)
8. Evolutionary (ESC)	18. Polythetic (PtSC)
9. Genealogical Concordance (GCC)	19. Recognition (RSC)
10. Genetic (GSC)	20. Reproductive Competition (RCC)
11. Genotypic Cluster Definition (GCD)	21. Successional (SSC)
12. Hennigian (HSC)	22. Taxonomic (TSC)
13. Internodal (ISC)	

Source: Mayden 1998.

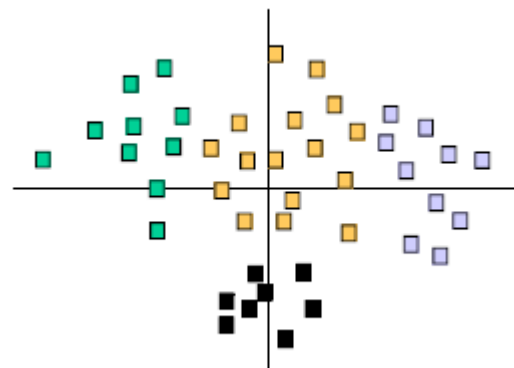
Důležité pojmy II

- **Populace (*population*)**
  - Soubor jedinců téhož druhu nacházejících se v jednom určitém místě v jednom určitém čase
- **Metapopulace (*metapopulation*)**
  - Soubor prostorově oddělených populací stejného druhu, které se navzájem ovlivňují (existuje mezi nimi migrace)

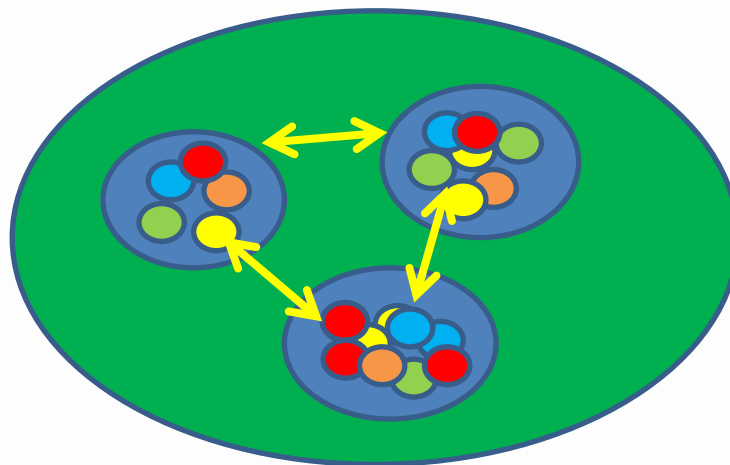
Důležité pojmy III

- **Společenstvo/cenóza (*community, assemblage*)**
  - Taxocenóza (*taxocene, taxocoenosis*) – ptáci, měkkýši...
  - Guild (*guild*) – herbivoři, garnivoři...
- Ohraničení společenstva
  - Přirozené hranice (jezero, mrtvola...)
  - Arbitrárně vymezená část území (kvadrát)
  - Vybraný biotop (listnatý les, rašeliniště)
  - Dominance druhů (bukový les)
  - Druhové složení (statisticky definované shluky)

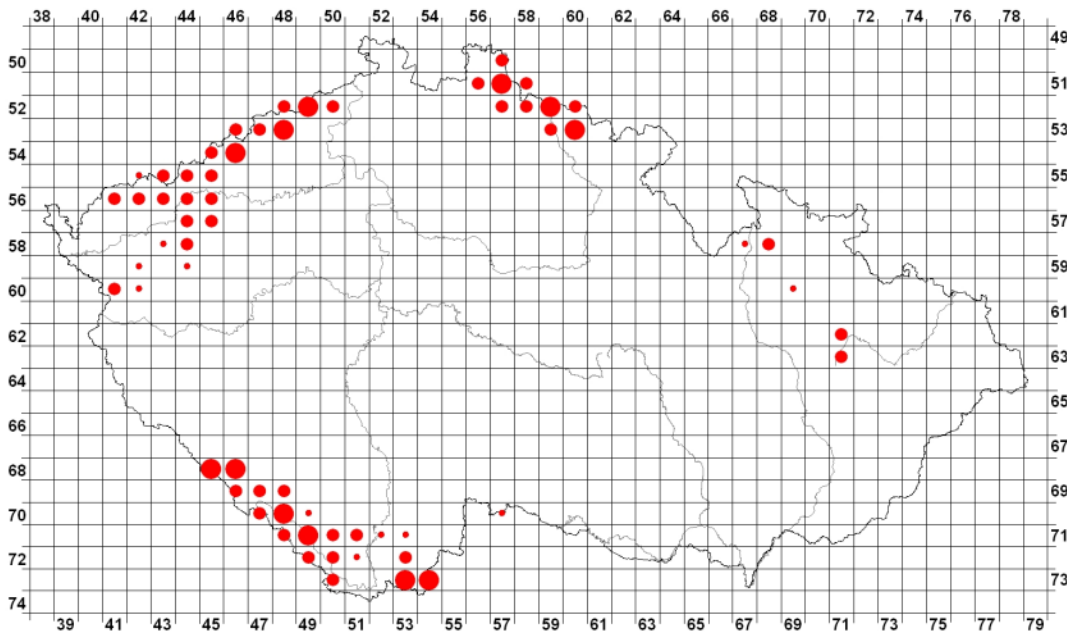
Důležité pojmy III

- **Společenstvo/cenóza (*community, assemblage*)**
  - Taxocenóza (*taxocene, taxocoenosis*) – ptáci, měkkýši...
  - Guild (*guild*) – herbivoři, garnivoři...
- **Metaspolečenstvo (*metacommunity*)**
  - Soubor prostorově oddělených společenstev, mezi nimiž existují interakce (existuje migrace, interakce druhů apod.)

Důležité pojmy IV

- **Areál (*geographic range*)**
  - Území obývané určitým taxonem
- **Pattren → distribution pattern**
  - Nemá vhodný český ekvivalent (vzor, patrnost...)

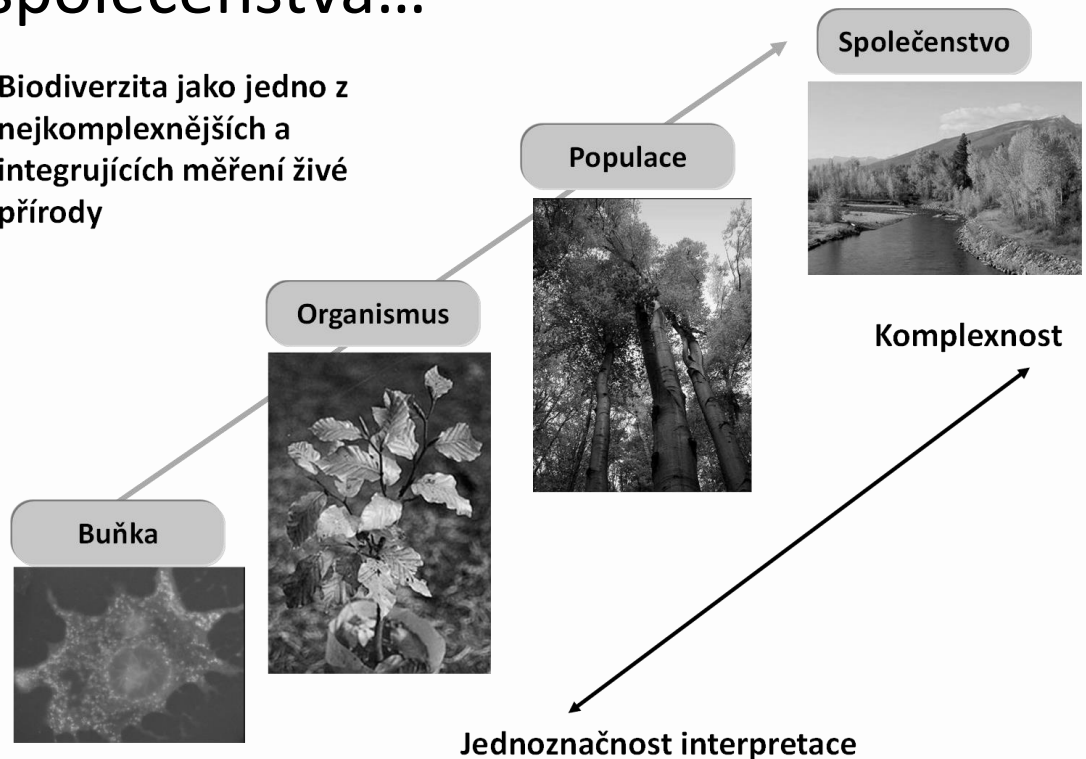

GEOGRAFIE BIODIVERZITY

Biodiverzita

- Diverzita = rozmanitost
- Biodiverzita = biologická rozmanitost
  - Geny, druhy, společenstva...

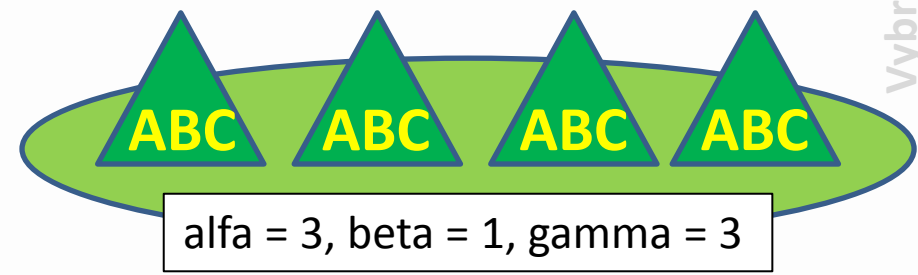
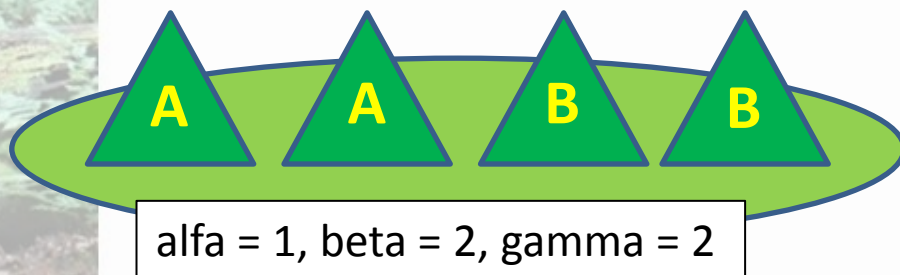
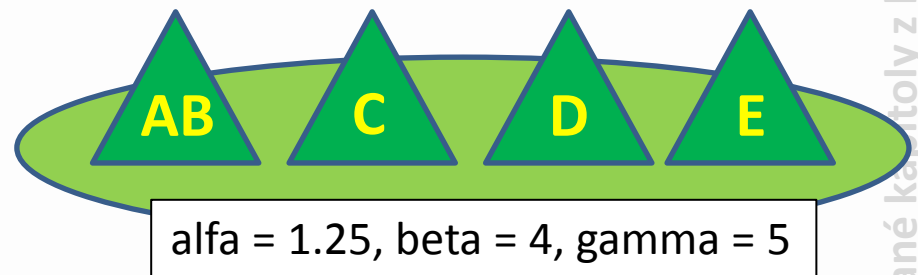
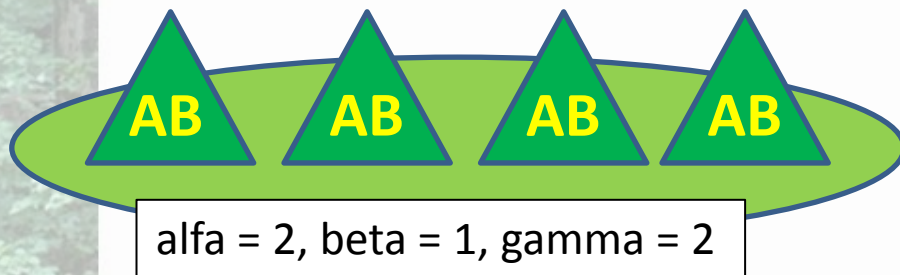
Biodiverzita jako jedno z
nejkomplexnějších a
integrujících měření živé
přírody

Typy diverzity

Whittaker 1960, *Ecological Monographs* 30: 279-338

- **Alfa diverzita** (alpha diversity, within-habitat diversity)
  - Počet druhů na lokalitě, ve vzorku, v kvadrátu apod.
- **Beta diverzita** (beta diversity, between-habitat diversity)
  - Rozdíl v druhovém složení mezi lokalitami, počet různých stanovišť v krajině
- **Gamma diverzita** (gamma diversity)
  - Počet druhů v krajině

Měření alfa diverzity

- Počet druhů (*number of species*)
- Indexy alfa diverzity (míry heterogenity, spojují počet druhů a ekvitabilitu (vyváženost do jednoho čísla)
  - **Shannon-Wienerův index diverzity** (Wiener jej vynalezl nezávisle na Shannonovi) nebo Shannon-Weaverův (publikován v knize Shannon & Weaver 1949, *The mathematical theory of communication*)
  - **Simpsonův index diverzity** (Simpson 1949, Nature 163: 688)
- Rao's diversity coefficient (Rao's quadratic entropy; Rao 1982)

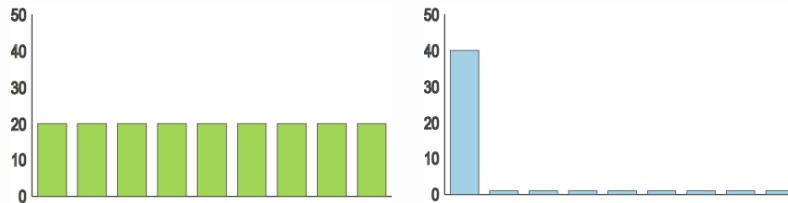
Shannon-Wienerův index diverzity

Shannon & Weaver (1949), *The mathematical theory of communication*

$$H' = - \sum \left(\frac{n_i}{N} \right) \times \ln \left(\frac{n_i}{N} \right)$$

n_i je abundance i -tého druhu

N je počet jedinců všech druhů dohromady

N

- Odvozen z informační teorie
- Hodnota závisí na počtu druhů a na vyváženosti jejich abundancí
- Rozsah od 0 při absolutní dominanci jednoho druhu do $\ln S$ (počet druhů) při absolutní vyrovnanosti
- Obvyklá hodnota je mezi 1,5 a 3,5
- Někdy je používán $\log_{10}$ nebo $\log_2$

Příklad

- Spočítejte Shannonův index diverzity pro vesmírnou loď Nostromo

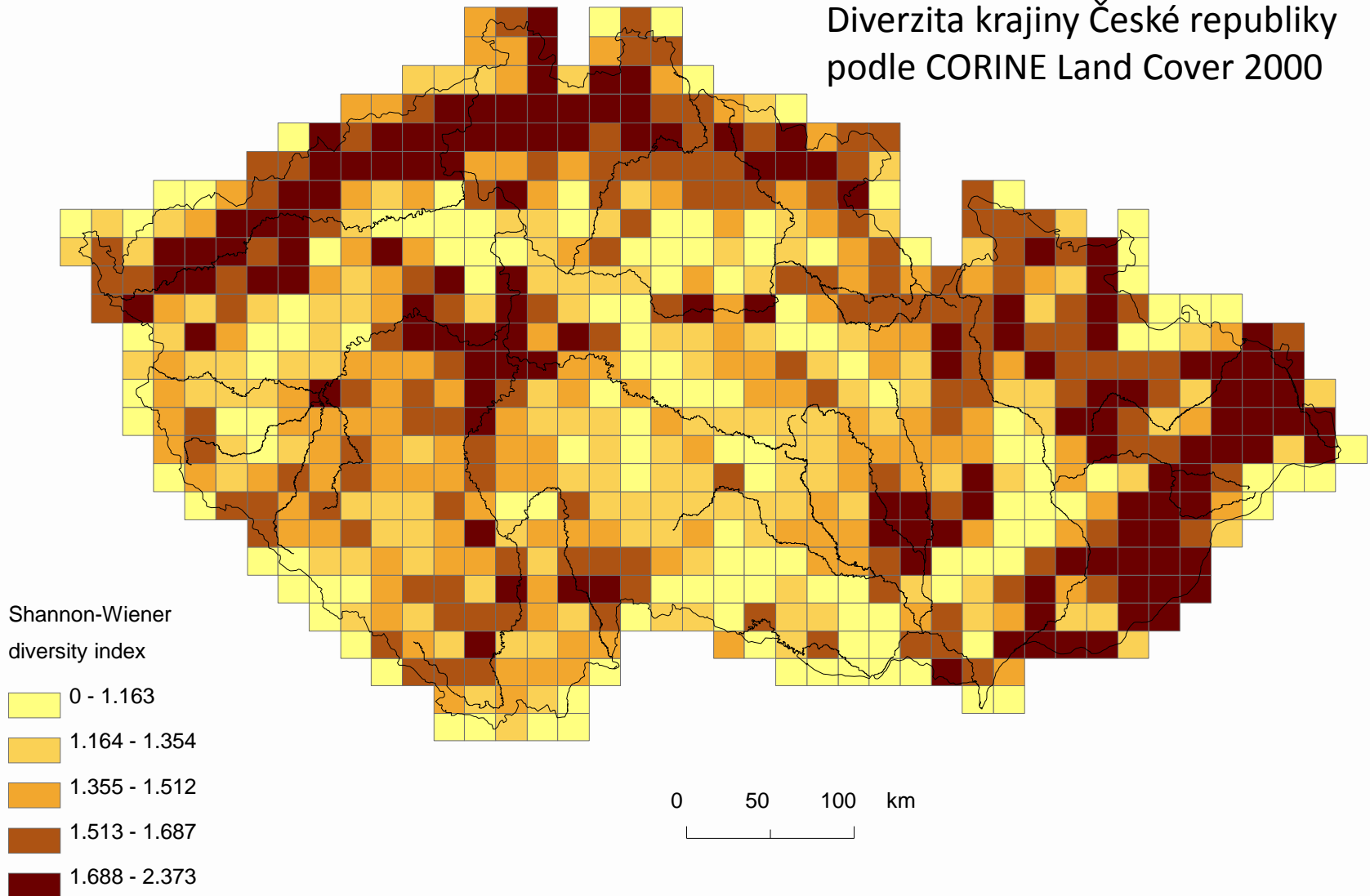
$$H' = - \sum \left(\frac{n_i}{N} \right) \times \ln \left(\frac{n_i}{N} \right)$$

Species	Abundance
Homo sapiens sapiens	5
Humanoid	1
Alien	1
Felis domesticus	1
Ratus ratus	20
Σ	28

...často se používá i v krajinné ekologii

Diverzita krajiny České republiky
podle CORINE Land Cover 2000

Rao's diversity coefficient

- Rao's diversity coefficient also called quadratic entropy

$$D_k = \sum_i \sum_j p_{ik} p_{jk} d_{ij}$$

p_{ik} zastoupení i-tého druhu na k-té lokalitě

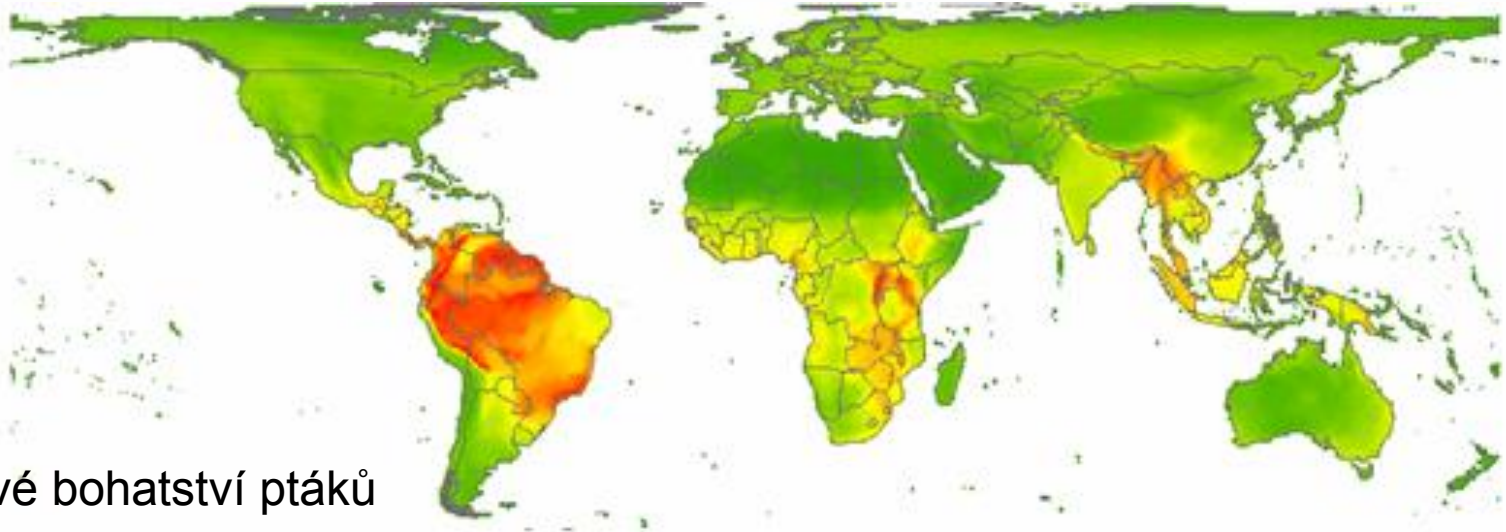
p_{jk} zastoupení j-tého druhu na k-té lokalitě

d_{ij} taxonomická vzdálenost i-tého a j-tého druhu

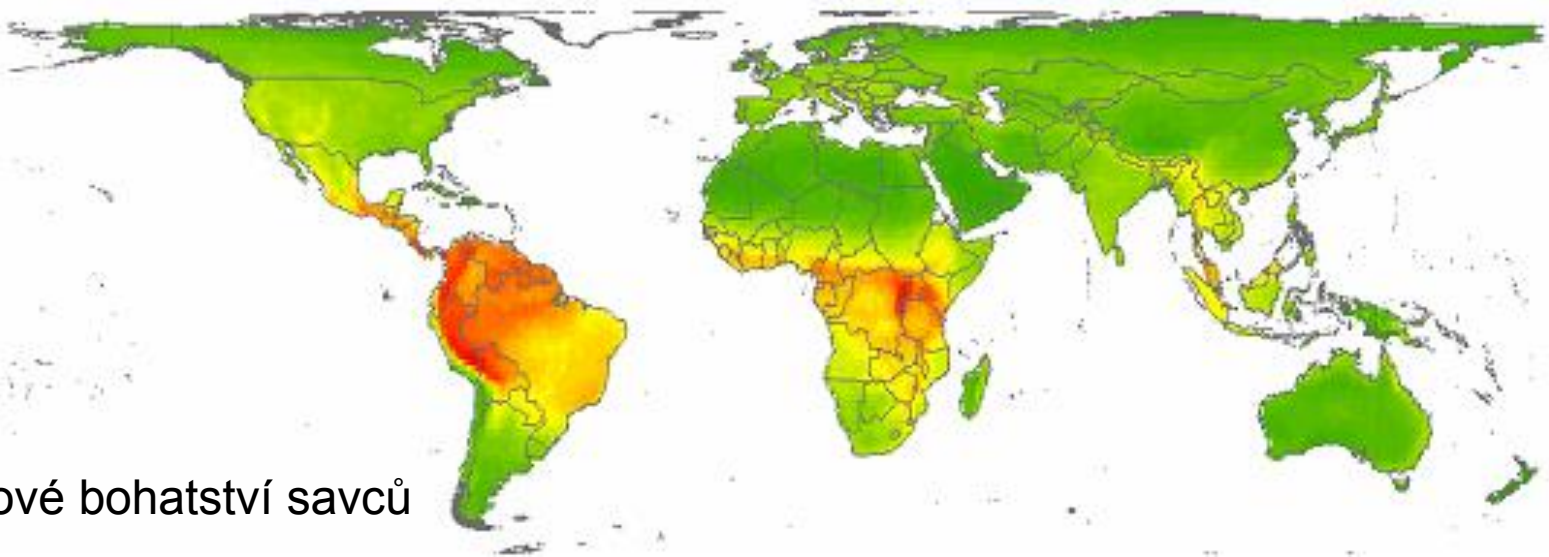

LATITUDINÁLNÍ GRADIENT DIVERZITY (LDG)

Latitudinální gradient diverzity: nejnápadnější globální jev

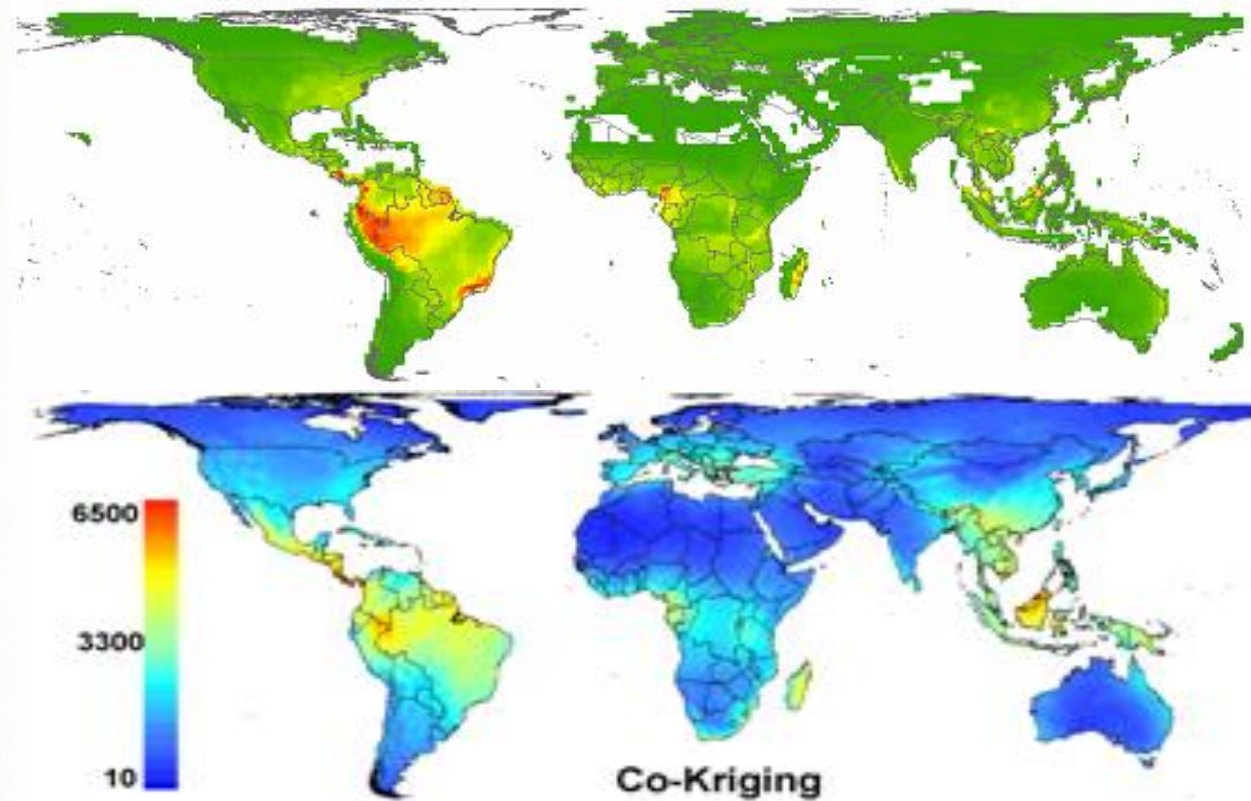

druhové bohatství ptáků

druhové bohatství savců

LAT

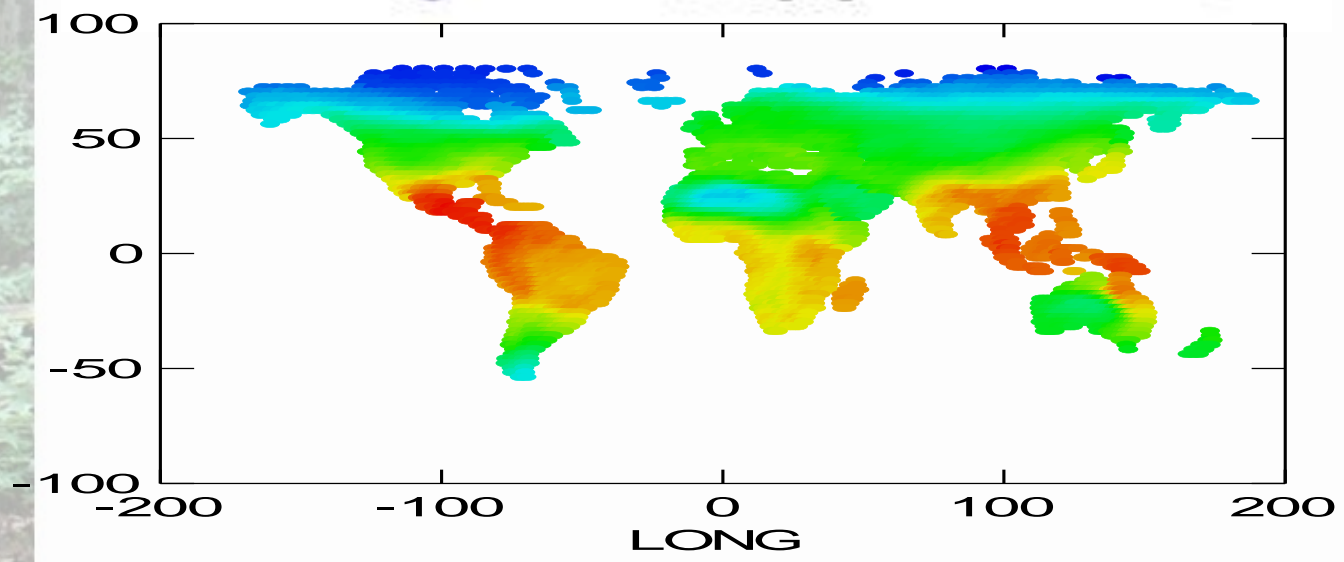

oboživelníci

cévnaté rostliny

Kreft & Jetz 2007,
*Proceedings of the
Natl. Acad. Sci.*
USA 104: 5925–5930

Co-Kriging

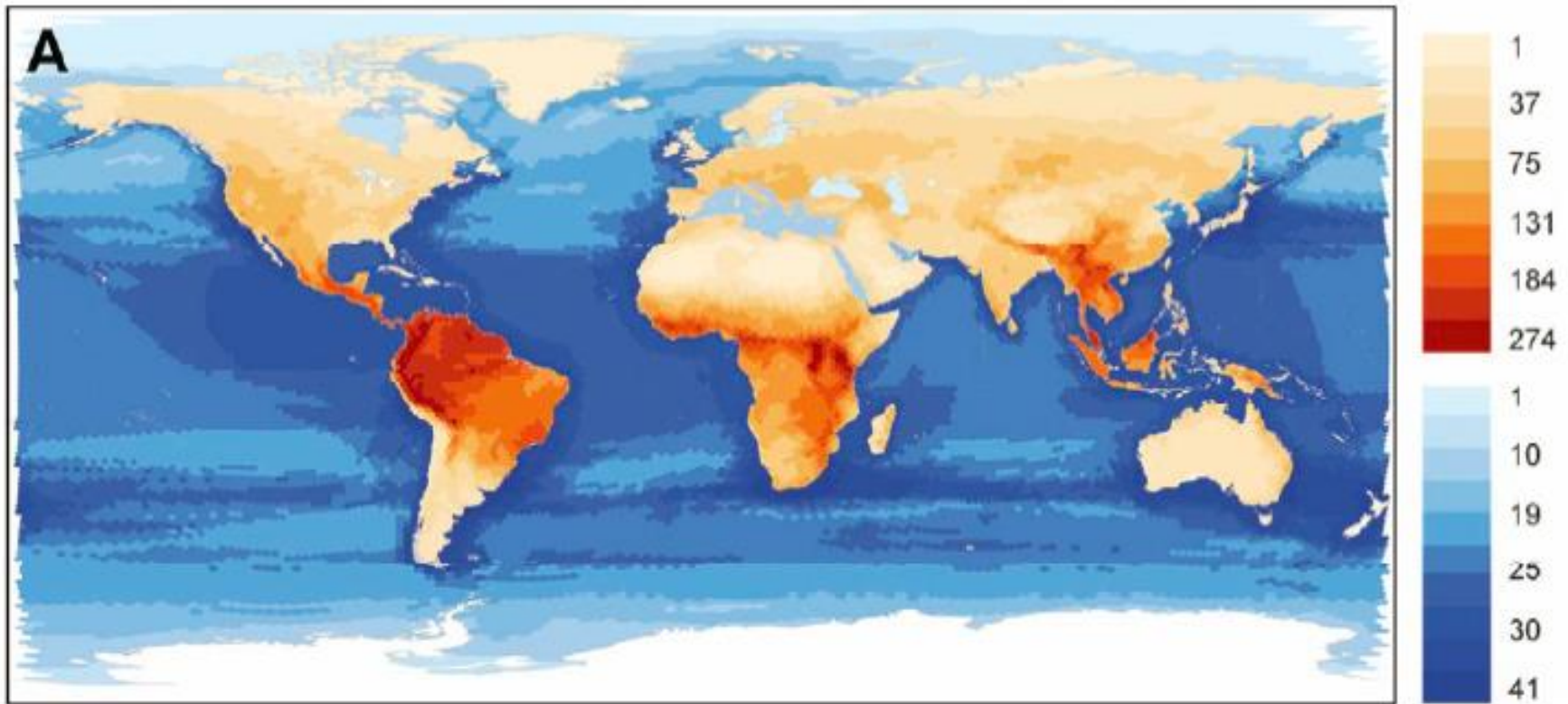
FAMILIE
2000
1500
1000
500
0

Jan Divíšek

Vybrané kapitoly z biogeografie

Počet druhů terestrických a mořských savců

Schipper et al. 2008, *Science* 322: 225-230

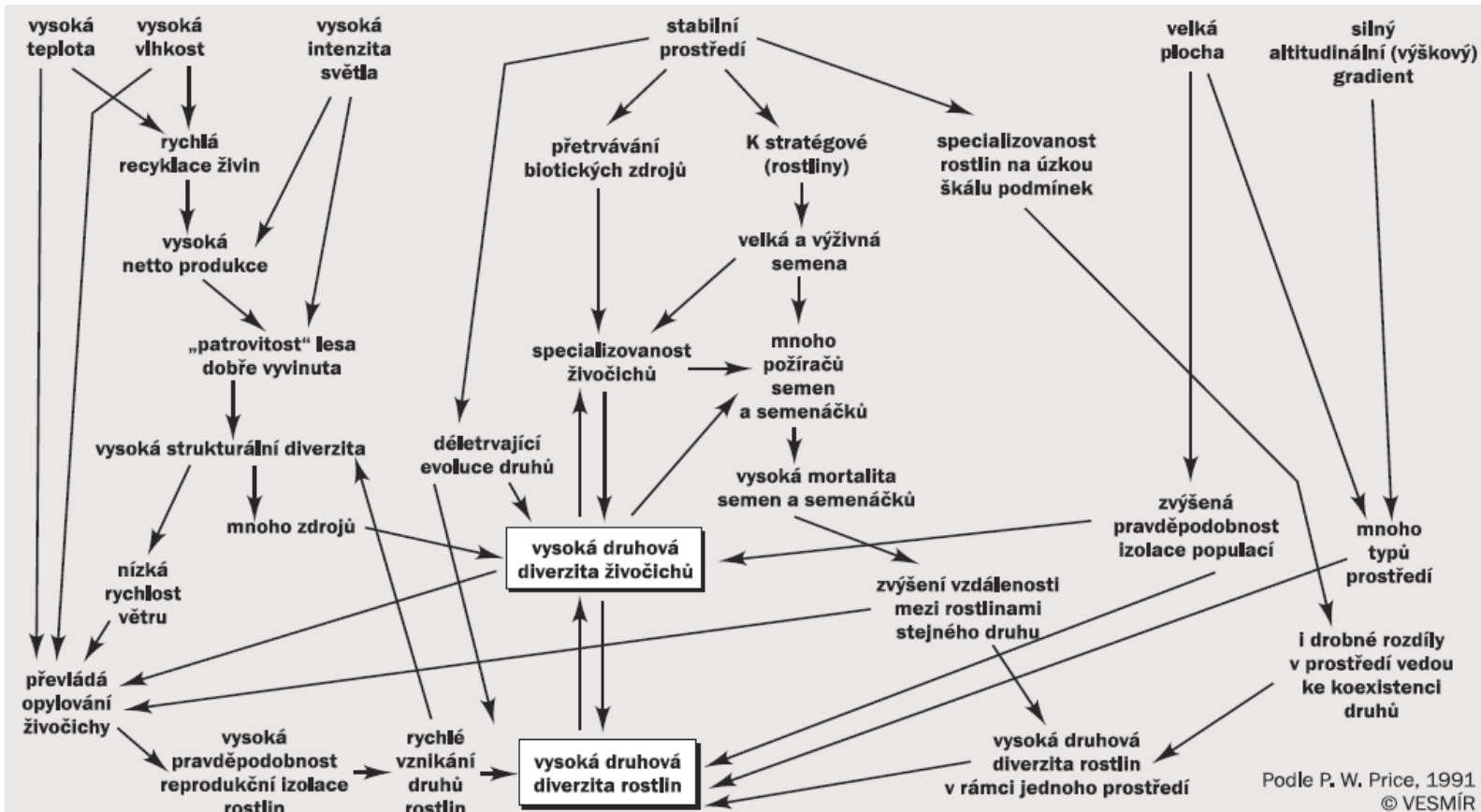
Platí i pro lidi!!!

Existují jen malé, o to však zajímavější výjimky (mšice, lumci, vodní makrofyta)

Pokusy o vysvětlení

- Zpočátku zaměřené na koexistenci druhů ve společenstvech
- Soustředěné na vysvětlení diverzity tropického pralesa
- Často zacyklené

Hypotézy

TABLE 1 Hypotheses proposed to account for the latitudinal gradient of diversity*

† Abiotic-biotic ¹	§ Geographic area ^{RI}	§ Rapoport rescue ⁴
§ Ambient energy ^R	§ Geometric constraints ³	Rapoport's rule ^{RI}
Environmental predictability ^{RI}	Interspecific interactions ^B	† Scale hierarchy ⁵
Environmental stability ^{P, RI}	Competition ^{P, RC}	Spatial heterogeneity ^{P, B}
Harshness ^{B, RC}	‡ Host diversity ^{RC}	Biotic spatial heterogeneity ^{RC}
Seasonality ^{RI}	Mutualism ^{RC}	Epiphyte load ^{RC}
† Energetic-equivalents ²	Niche width ^{B, RC}	Number of habitats ^{RI}
Evolutionary rates	Predation ^{P, RC}	Patchiness ^{RC}
Extinction rate ^B	Population dynamics	Physical heterogeneity ^{RI}
Origination rate ^B	Epidemics ^{RC}	‡ Solar angle ^{RI}
§ Evolutionary speed ^R	Population growth rate ^{RC}	Time ^{P, B}
Temperature-dependent	Population size ^{RC}	Abiotic rarefaction ^{RI}
chemical reactions ^R	§ Productivity ^{P, B, RI}	Ecological time ^R
	‡ Aridity ^{RI}	Evolutionary time ^R

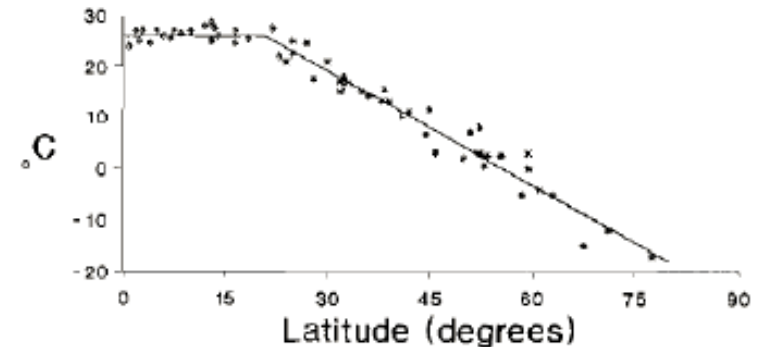
Species-area relationship

Tropy zabírají větší plochu:

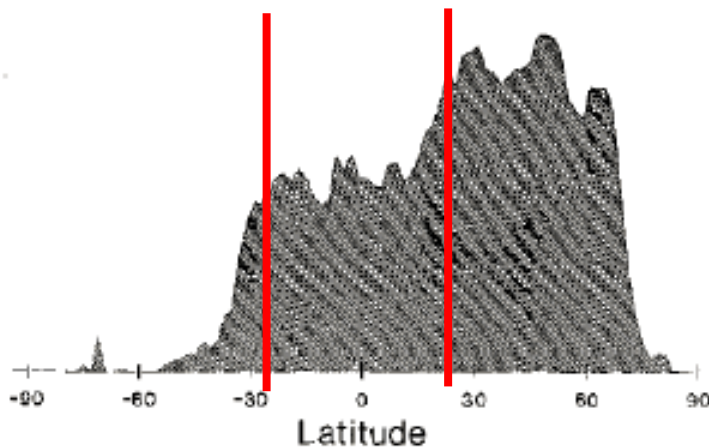
Větší plocha zvyšuje pravděpodobnost:

- Rozdělení populací a následné alopatrické speciace
- Oddělení menších populací na okraji areálů a následné peripatrické speciace

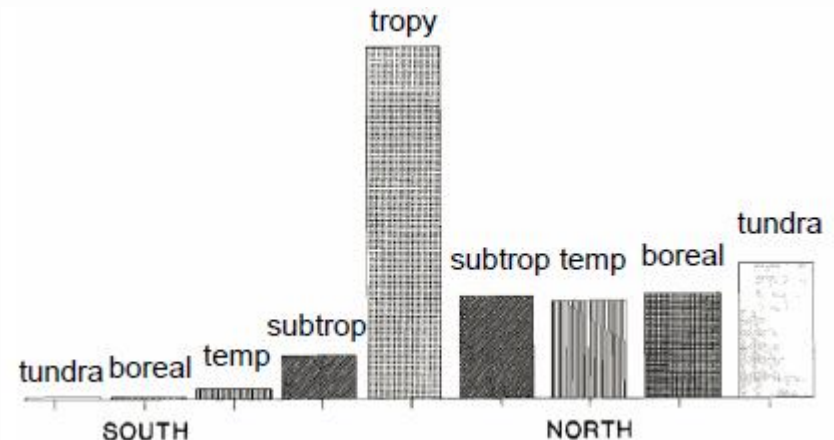
Průměrná roční teplota

Relativní plocha souše

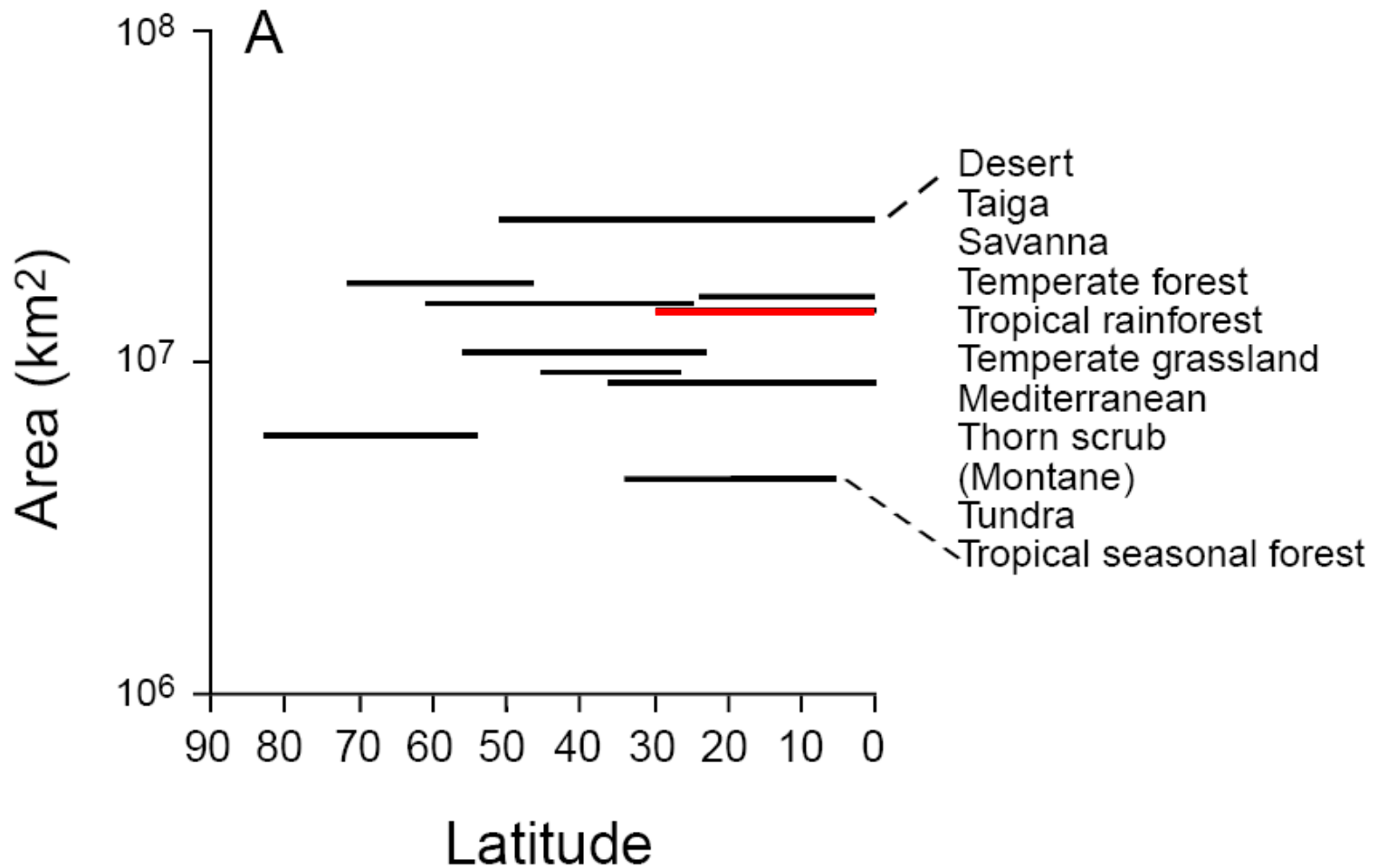
Relativní plocha terestrických biotů

Rosenzweig 1992, *Journal of Mammalogy* 73: 715-730

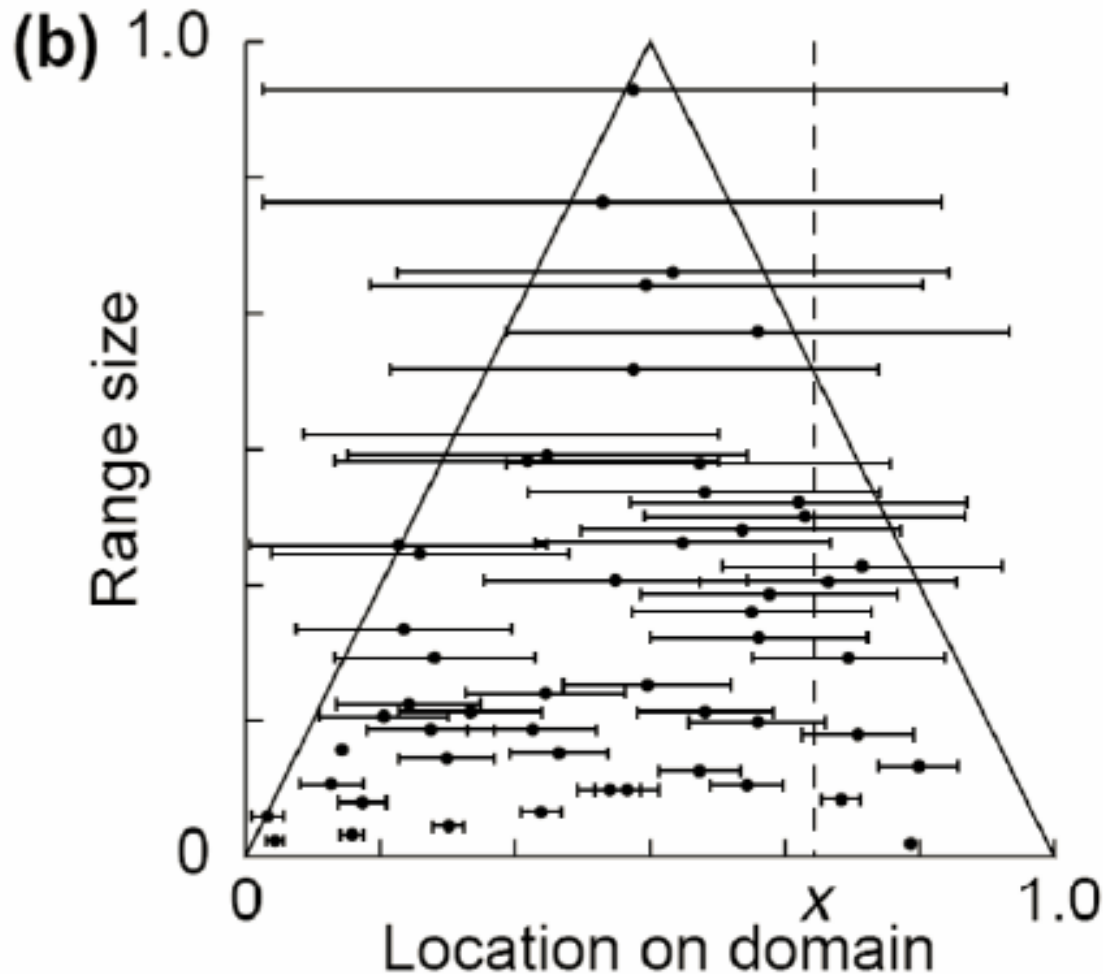
...ale

Skutečná plocha terestrických biomů

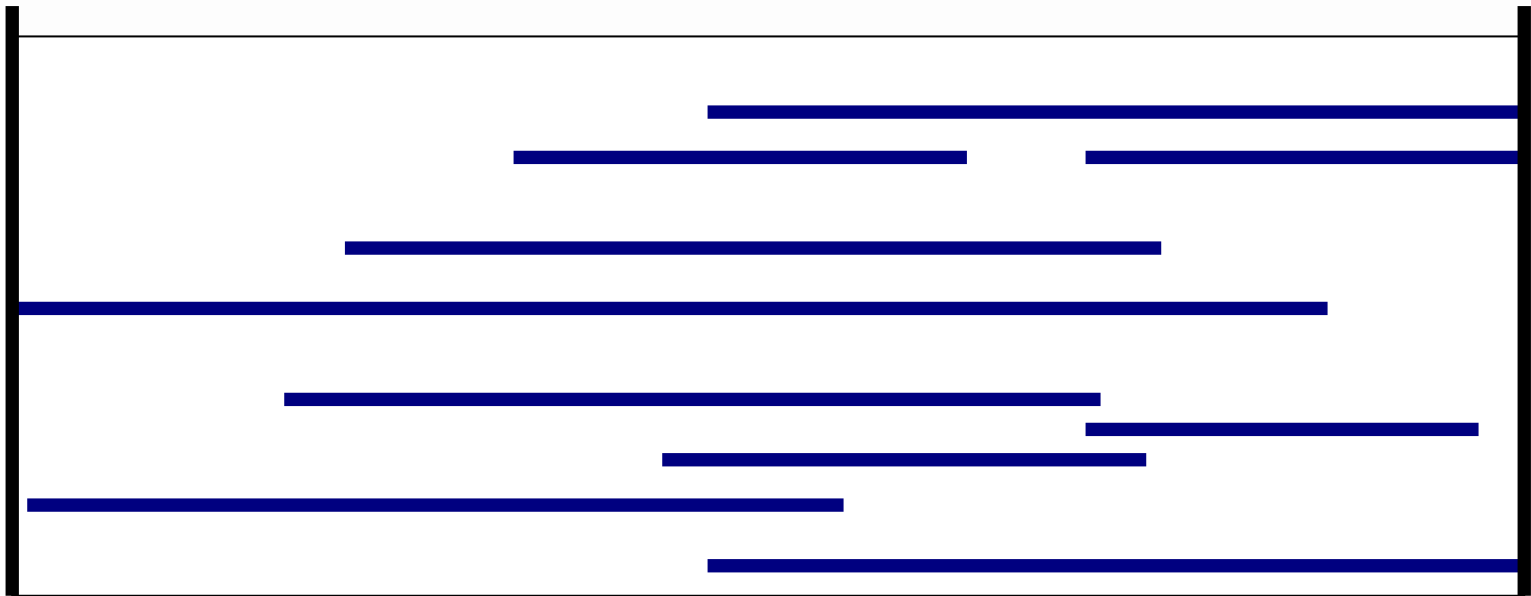
Mid-domain effect (MDE)

Efekt středu domény

Colwell & Lees 2000, *Trends in Ecology and Evolution* 15: 70–76

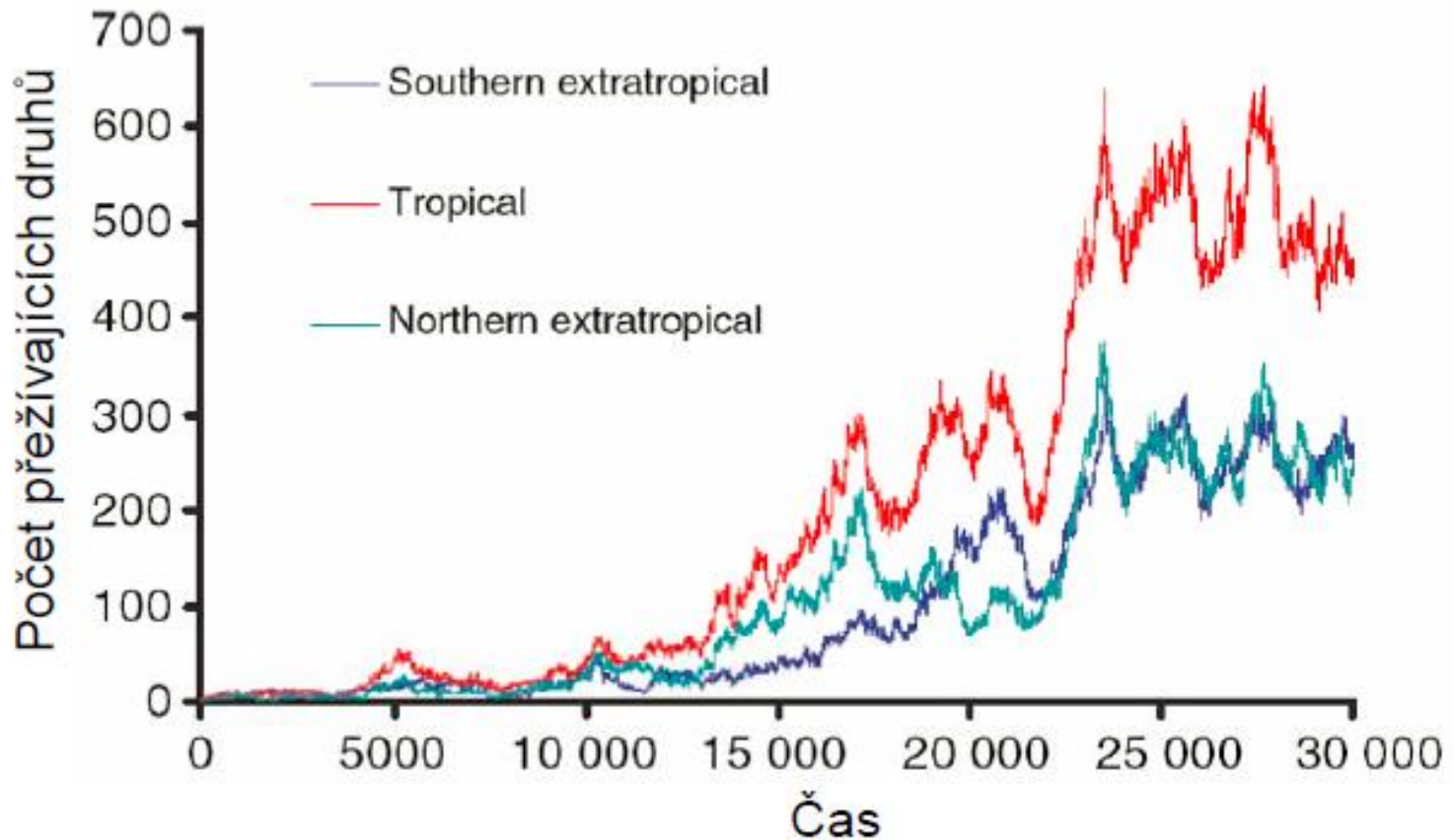
Mid-domain effect (MDE)

Mid-domain effect simulační model

Simulační model evoluce jedné vývojové linie
(tři stejně velké oblasti, stejná rychlost evoluce)

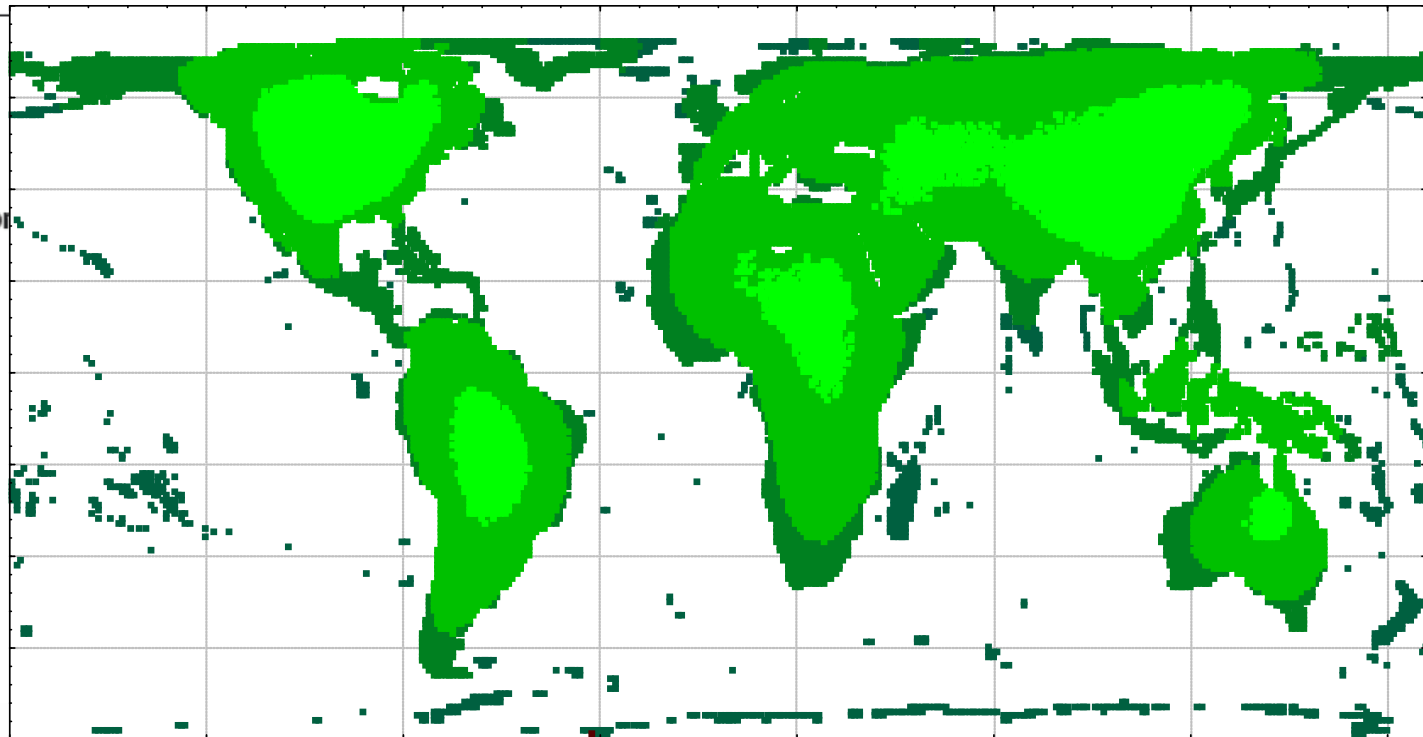

Arita & Vázquez-Domínguez 2008, *Ecology Letters* 11: 653–663

LETTER

Energy, range dynamics and global species richness patterns: reconciling mid-domain effects and environmental determinants of avian diversity

David Storch,^{1,2*} Richard G. Davies,³ Samuel Zajíček,¹ C. David L. Orme,⁴ Valerie Olson,⁵ Gavin H. Thomas,⁶ Tzung-Su Ding,⁷ Pamela C. Rasmussen,⁸ Robert S. Ridgely,⁹ Peter M. Bennett,⁵ Tim M. Blackburn,⁶ Ian P. F. Owens^{4,10} and Kevin J. Gaston³

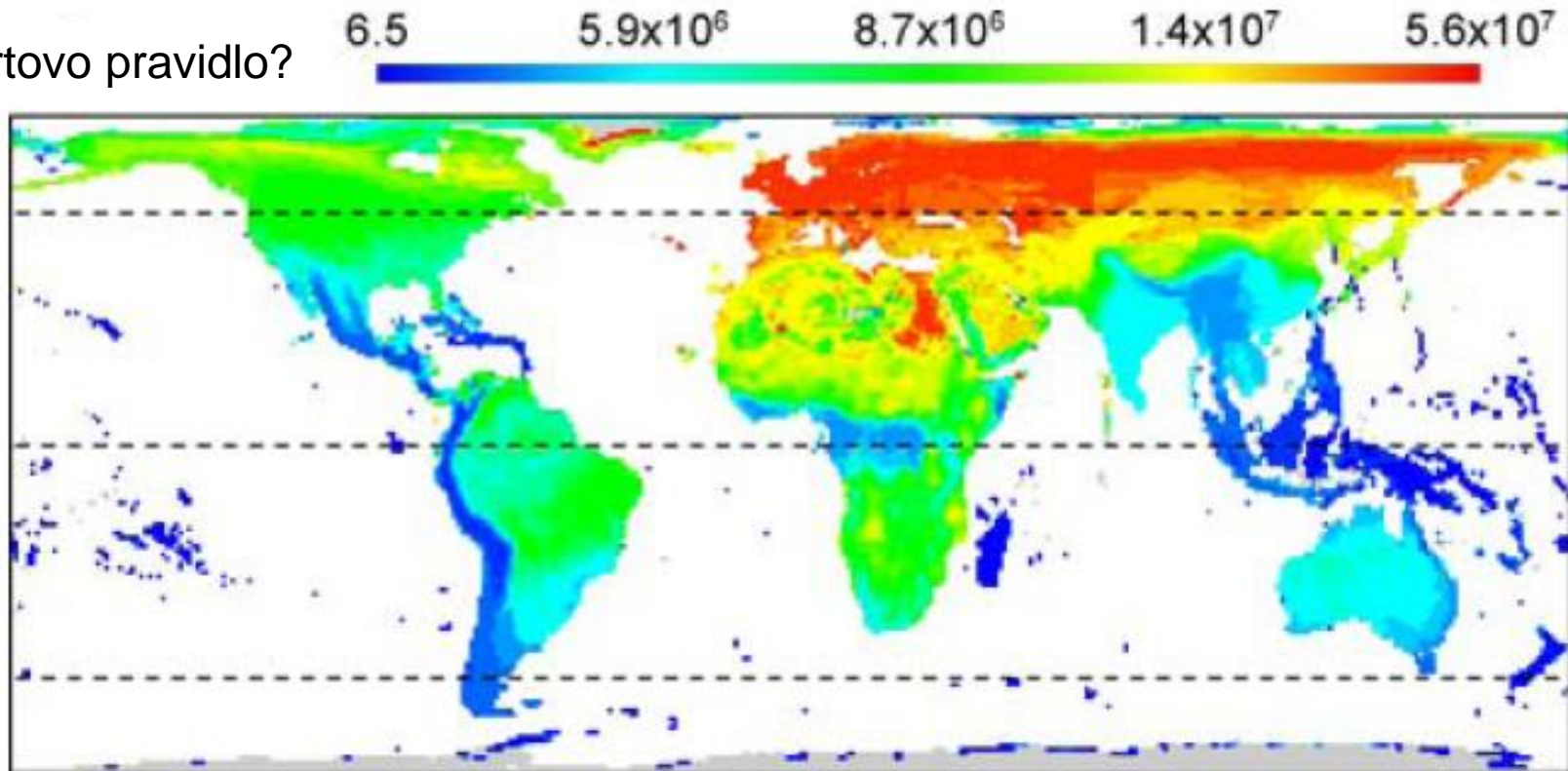

Klimatická stabilita

V řádu statisíců let

Wallace 1878: Tropy jsou dlouhodobě stabilní, zatímco vyšší zeměpisné šířky byly postiženy vymíráním v dobách ledových

Rapoportovo pravidlo?

Klimatická stabilita

Sezónní a meziroční

velikost snůšky u ptáků

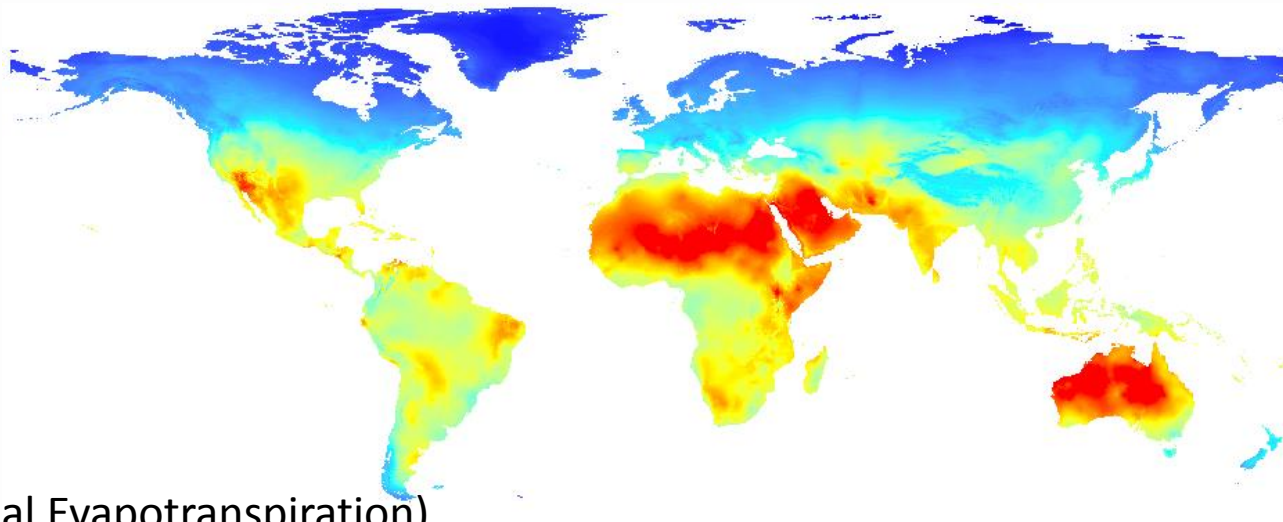

A

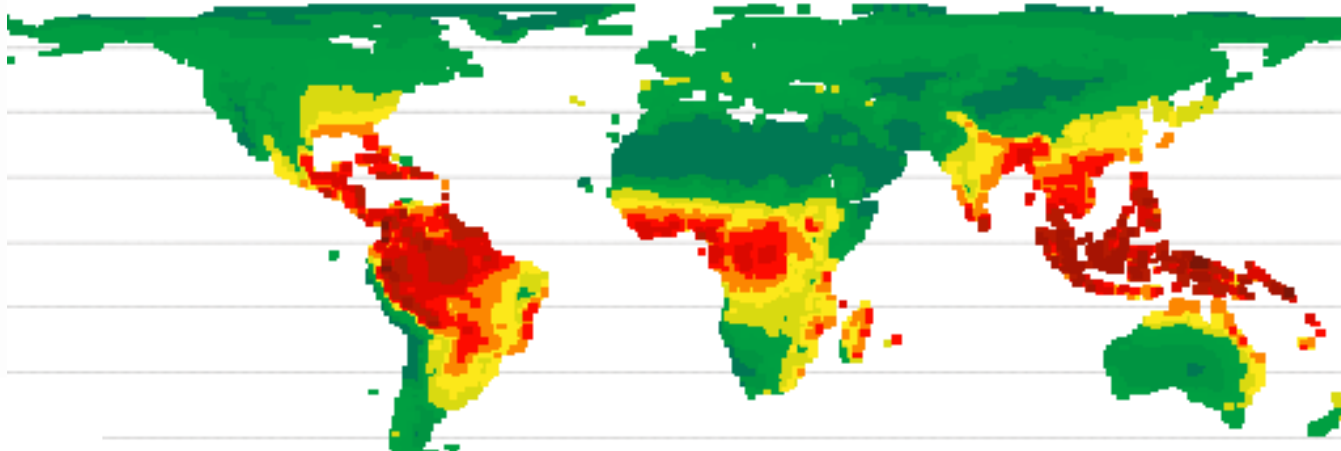
Species-energy hypothesis

Vyšší produktivita (dostupnost energie) → vyšší počet druhů

PET (Potential Evapotranspiration)

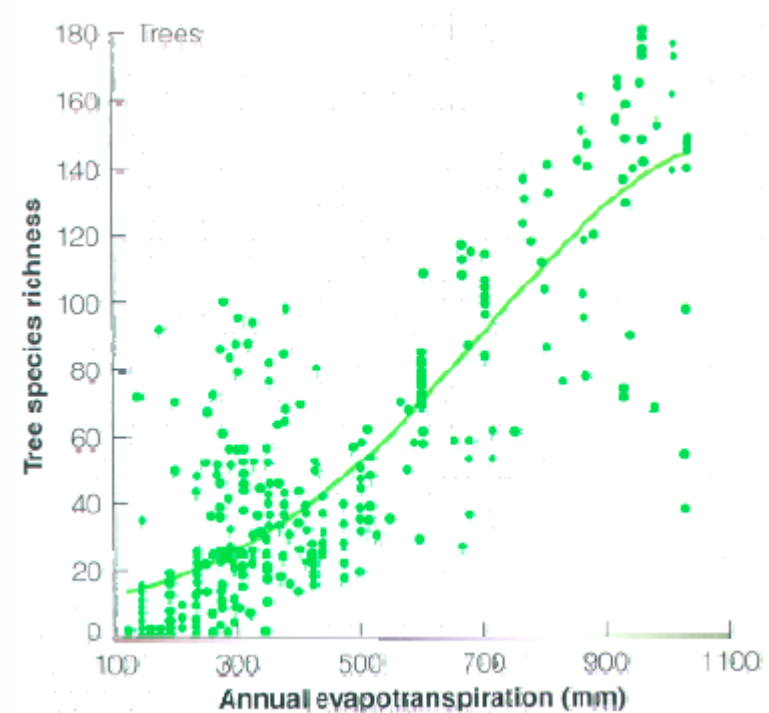
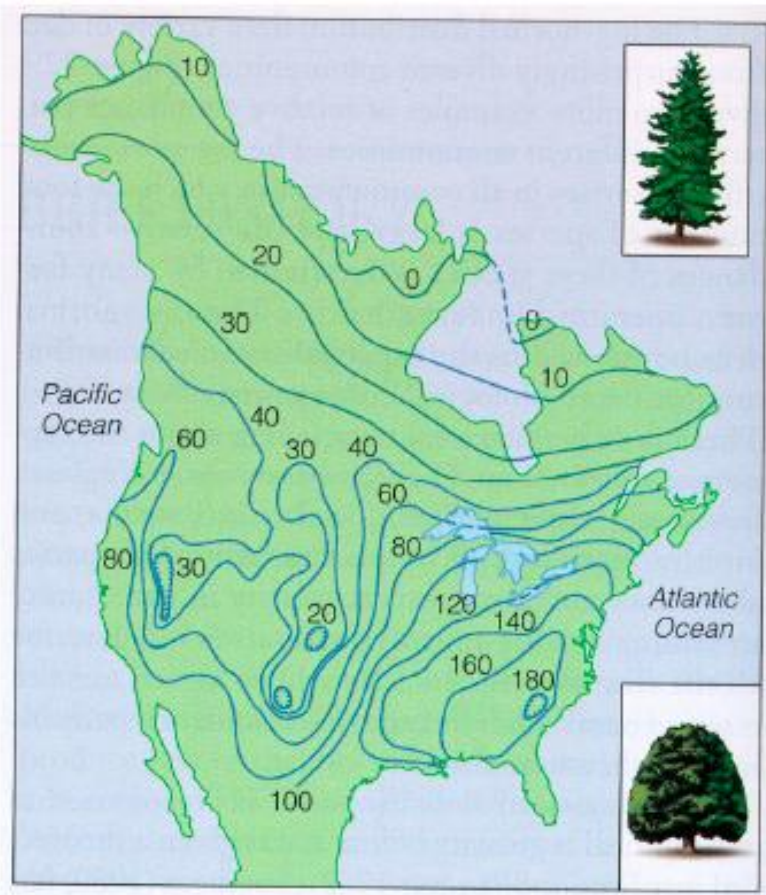

AET (Actual Evapotranspiration)

Species-energy hypothesis

Počet druhů stromů v Severní Americe

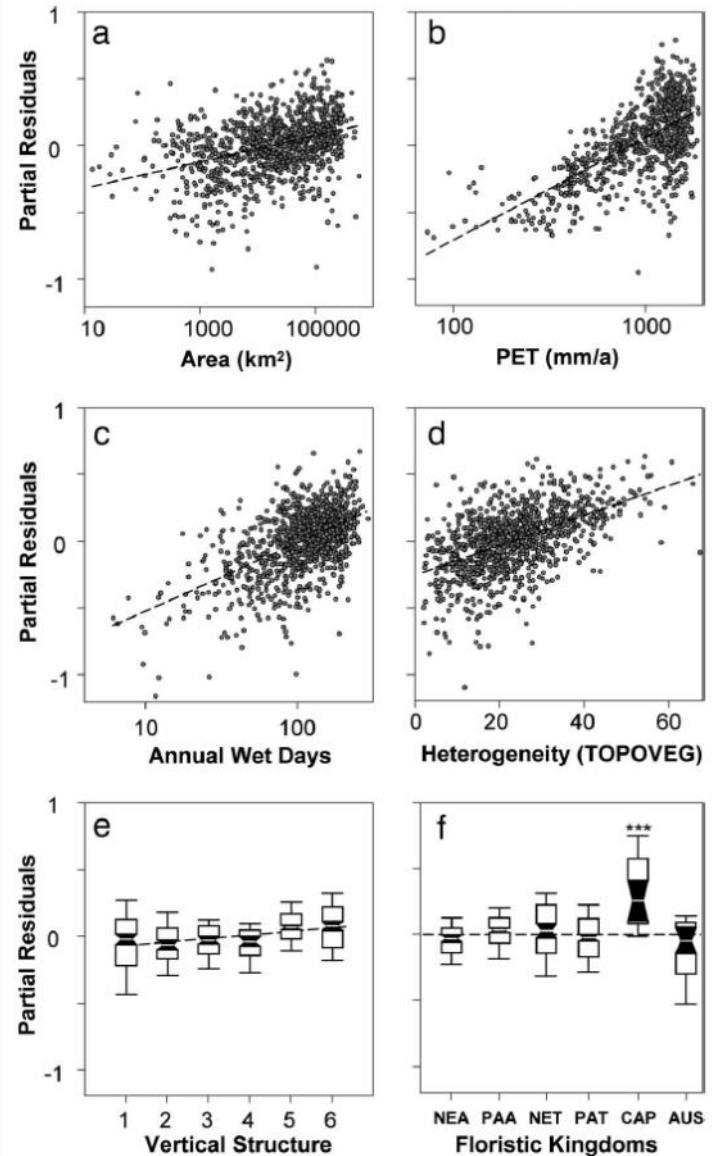
Currie & Paquin 1987 in Krebs 2001: 438

Species-energy hypothesis

Model globální diverzity cévnatých rostlin

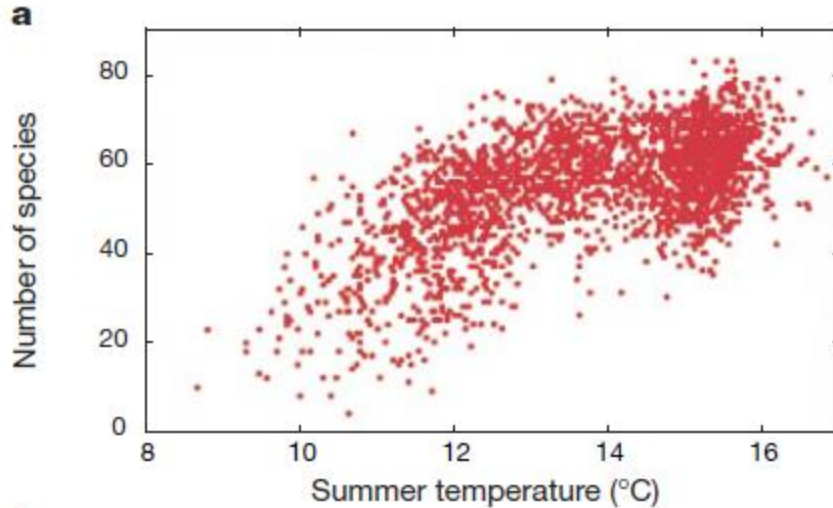
Combined model	GLM	
	Coefficient	<i>t</i>
AREA	0.096	9.4
PET	0.759	18.2
WETDAYS	0.507	14.9
TOPOVEG	0.011	14.9
STRUCT	0.030	5.9
KINGDOM		—
NEA	-0.154	-2.2
AUS	-0.061	-3.9
CAP	0.285	6.1
PAT	-0.051	-2.3
PAA	-0.006	-0.2
Deviance, %	65.9	
AIC	-353.5	
Moran's I	0.17***	

Kreft & Jetz 2007, *Proceedings of the Natl. Acad. Sci. USA* 104: 5925–5930

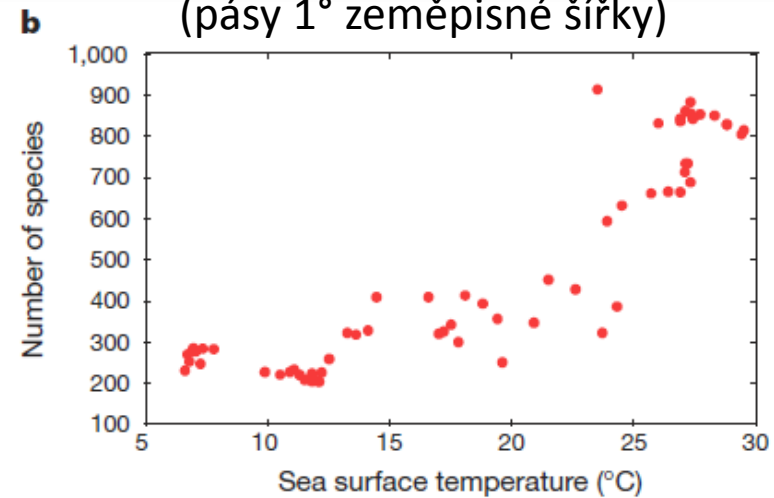
Species-energy hypothesis

Hnízdní ptáci v Británii
(čtverce 10 x 10 km)

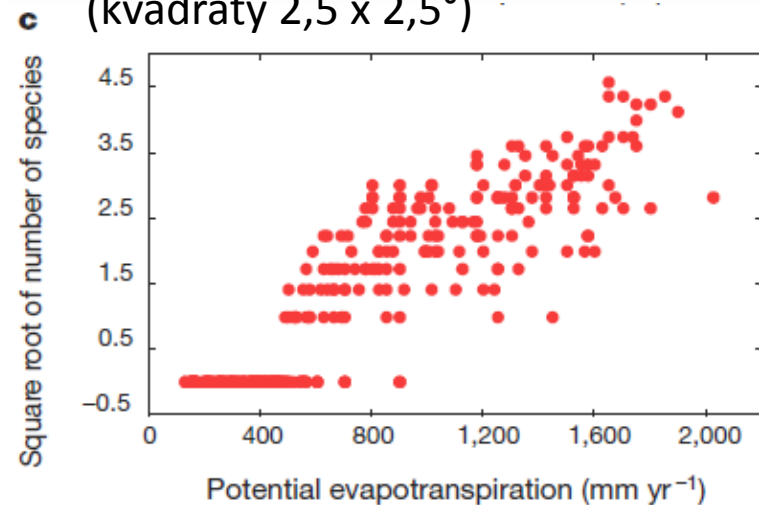

Gaston 2000, *Nature* 405: 220-227

Mořští plži v Tichém oceánu
(pásky 1° zeměpisné šířky)

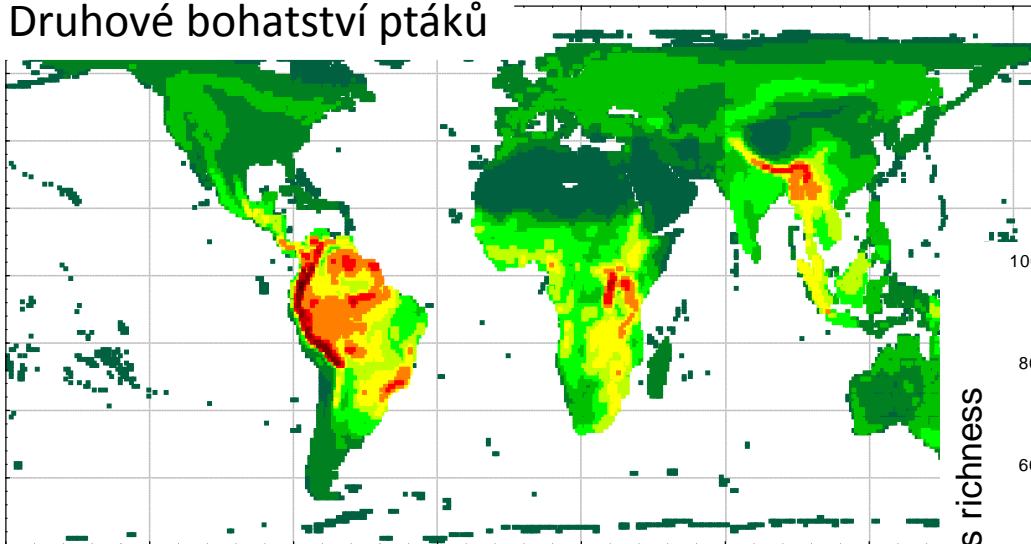
Brouci Meloidae v Severní Americe
(kvadráty 2,5 x 2,5°)

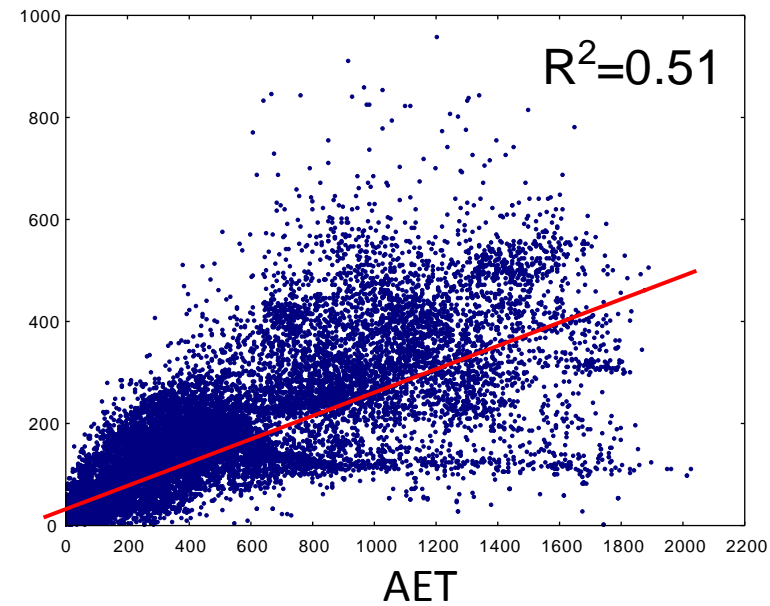
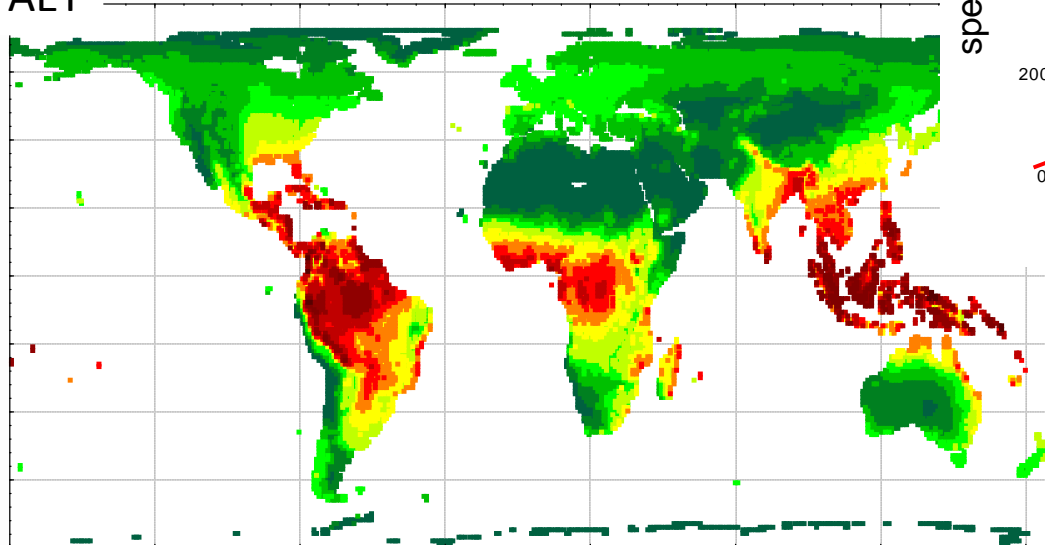

Species-energy hypothesis

Druhové bohatství ptáků

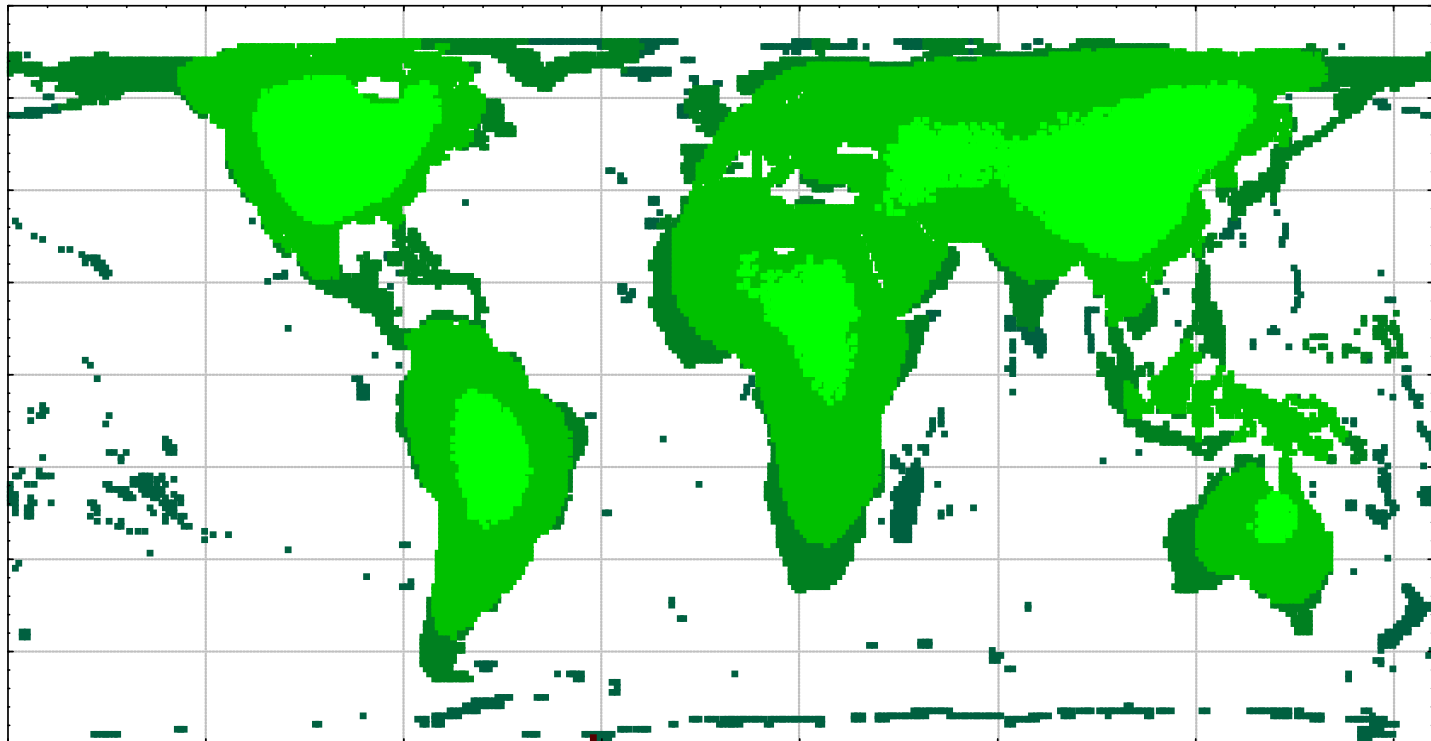
AET

Storch et al. 2006,
Ecology Letters 9: 1308-1320

Species-energy hypothesis + Mid-domain effect

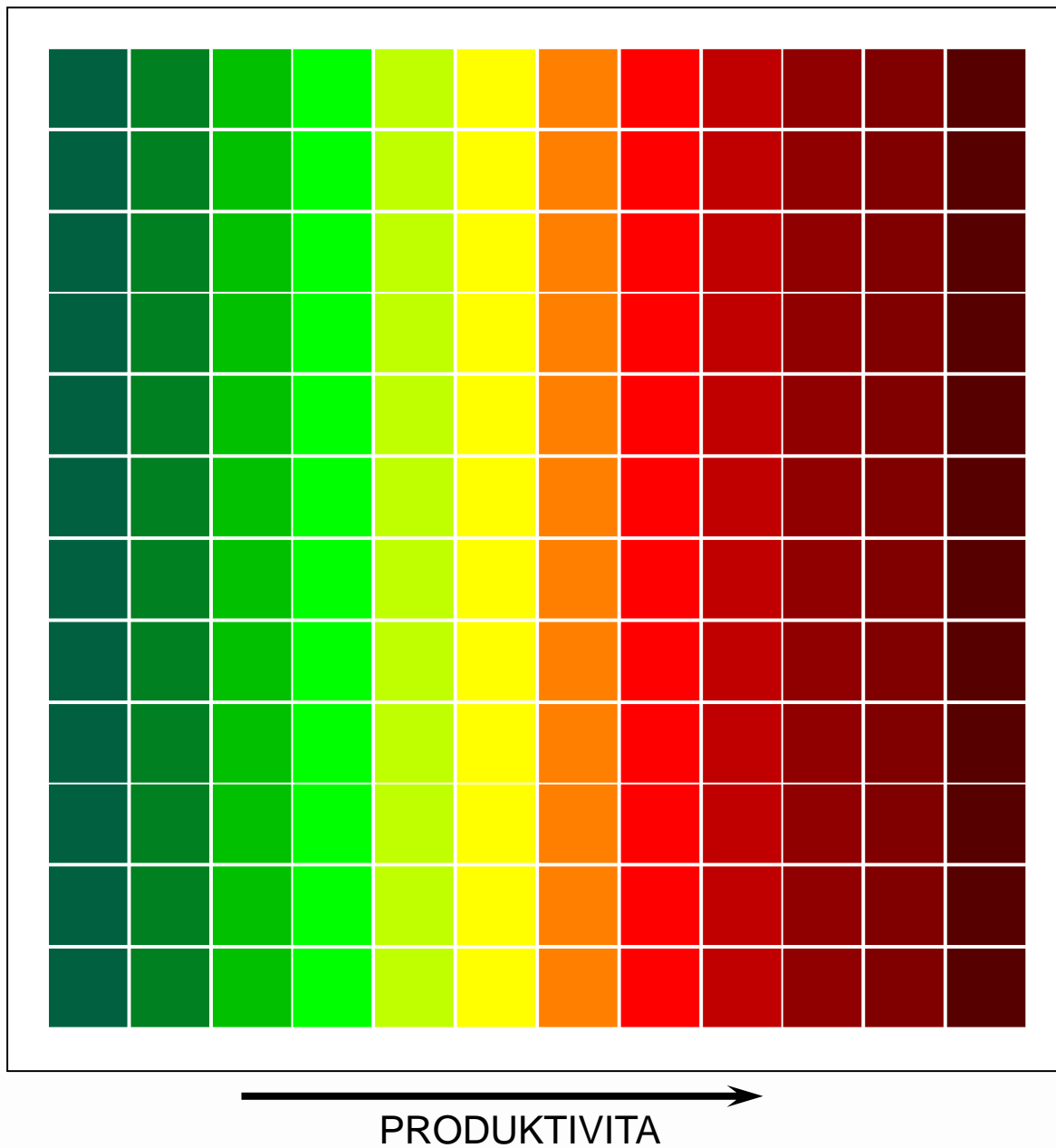
Mid-domain efekt pro celou pevninu „nesedí“, AET je dobrý korelát diverzity
→ Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

Storch et al. 2006, Ecology Letters 9: 1308-1320

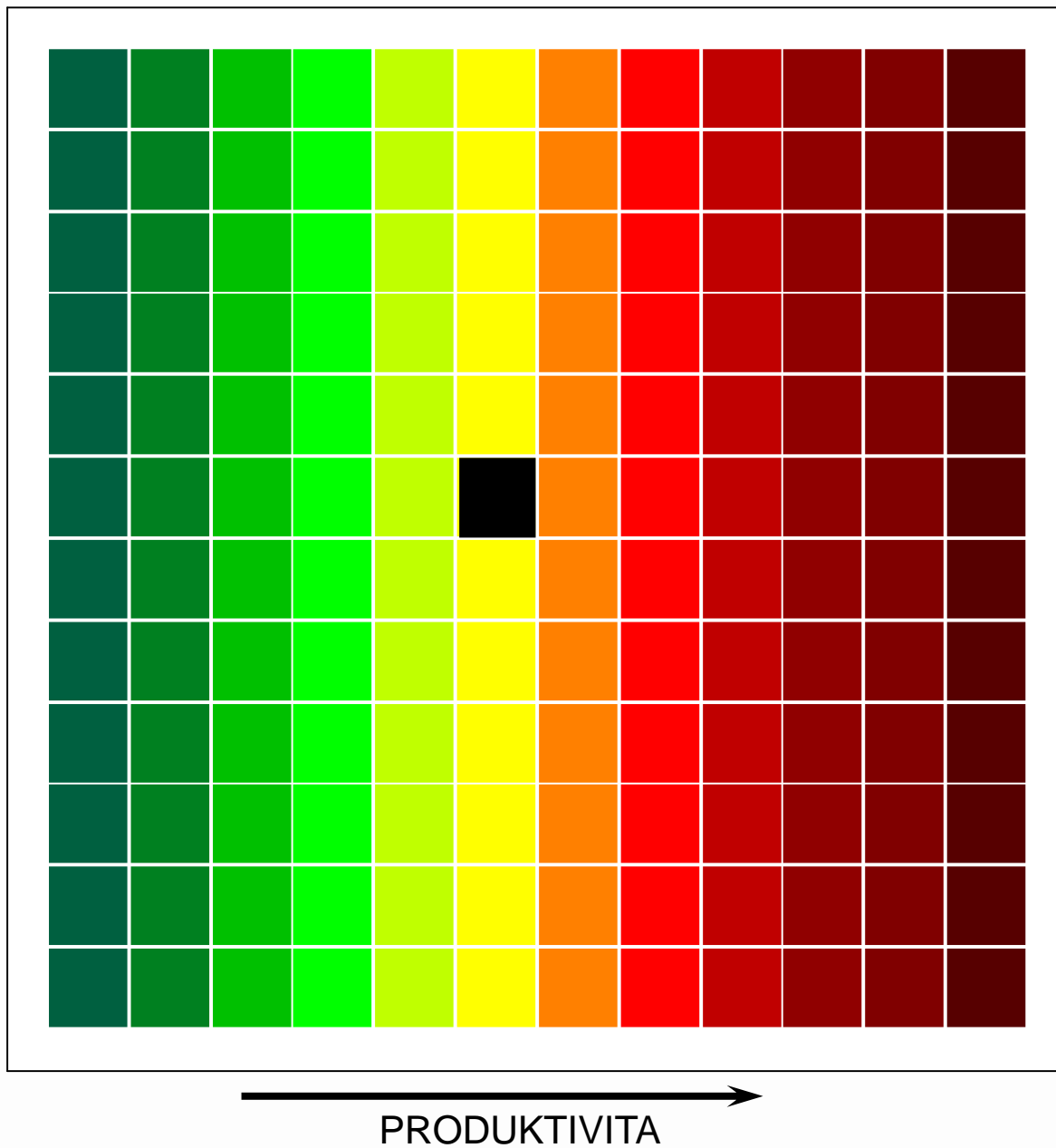
Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

D. Storch: Makroekologie 2012

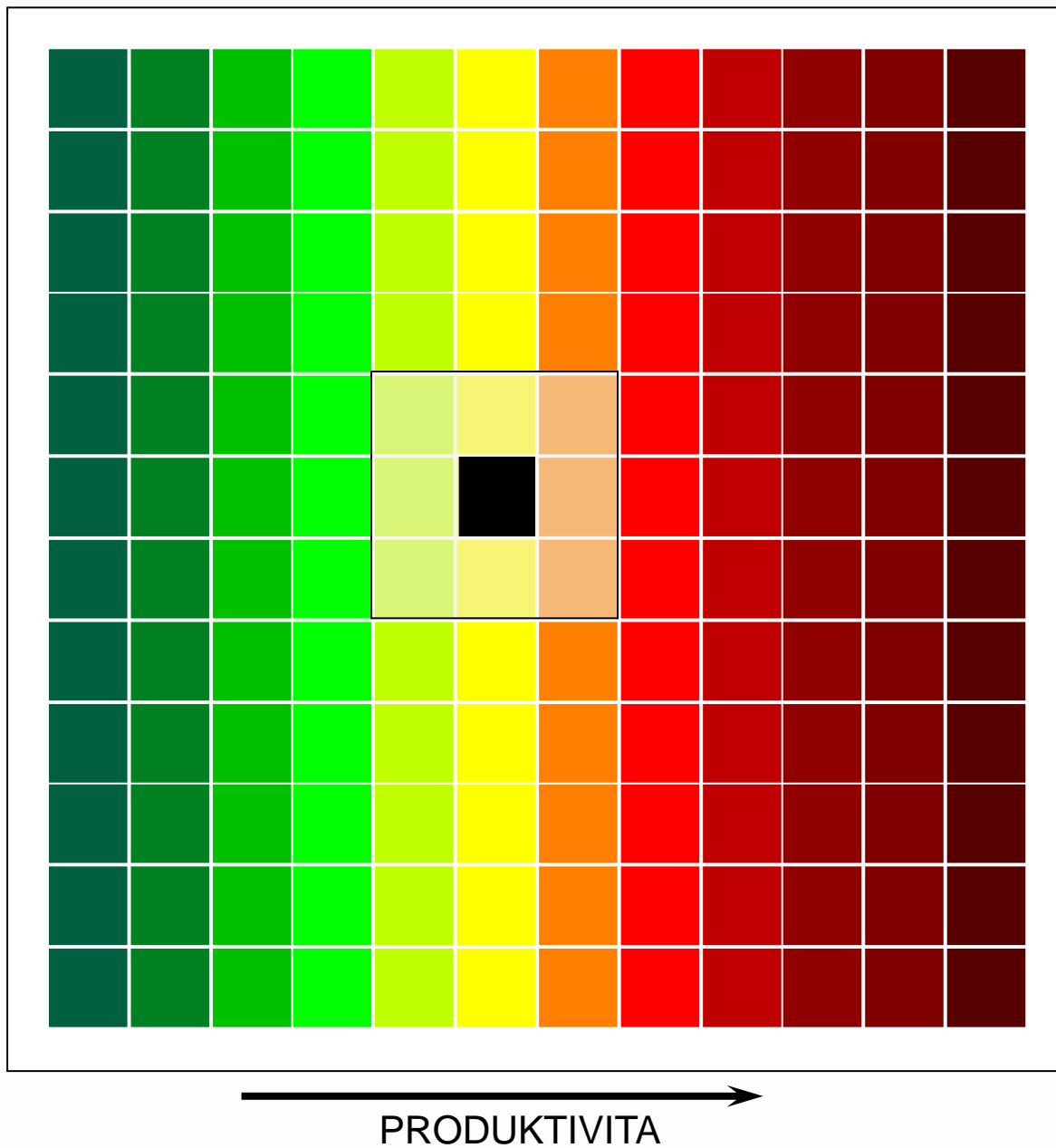
Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

D. Storch: Makroekologie 2012

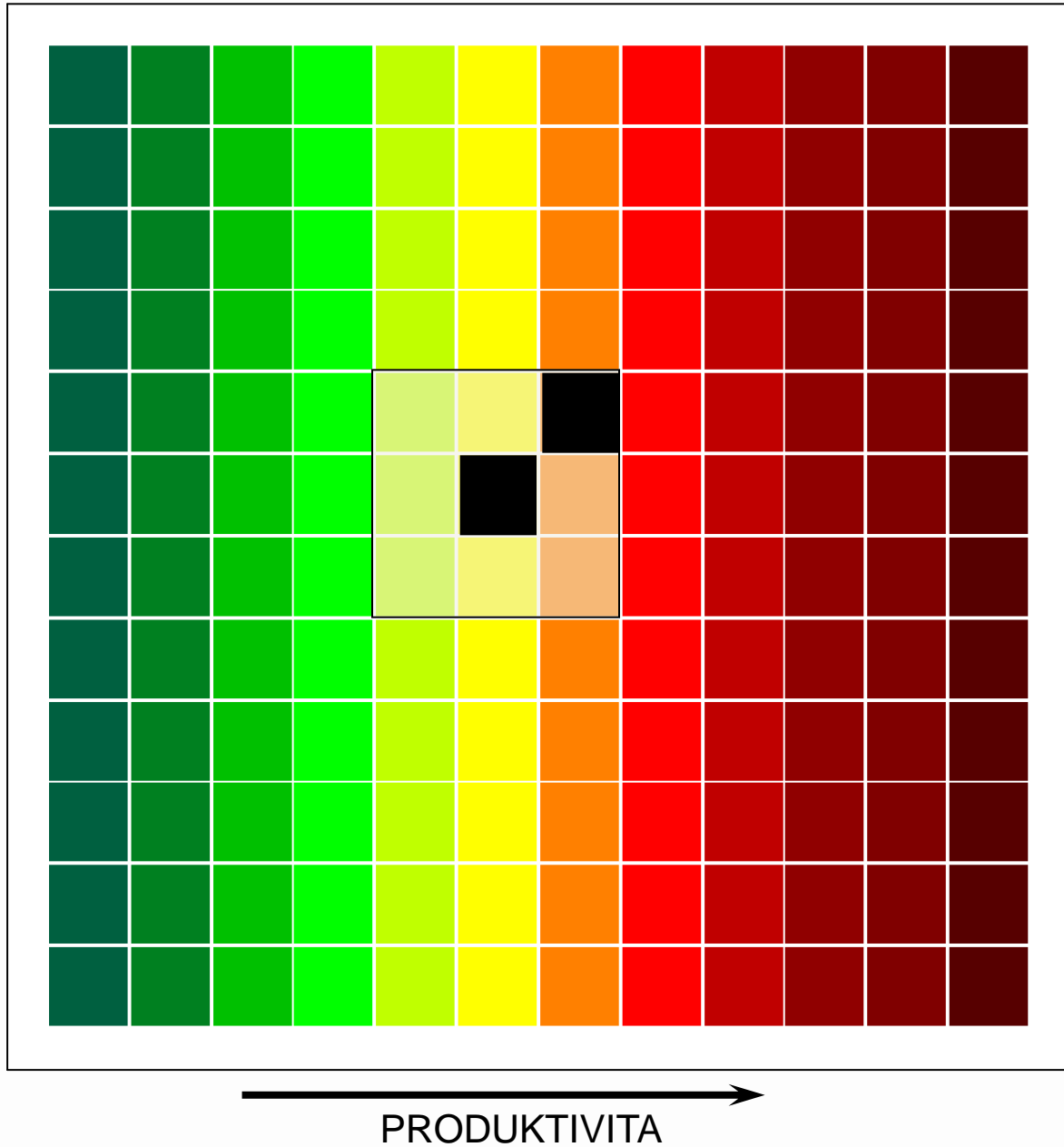
Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

D. Storch: Makroekologie 2012

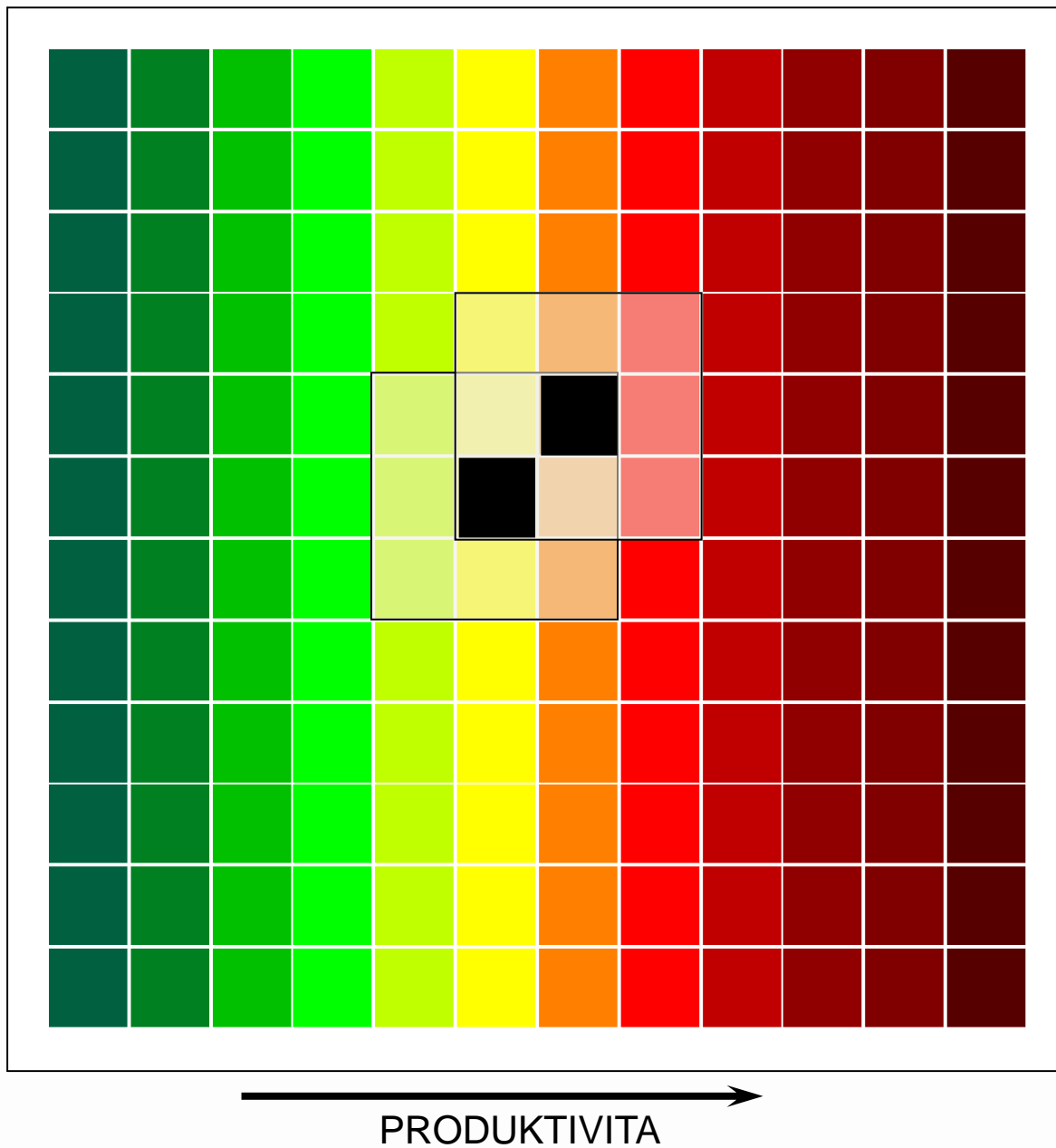
Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

D. Storch: Makroekologie 2012

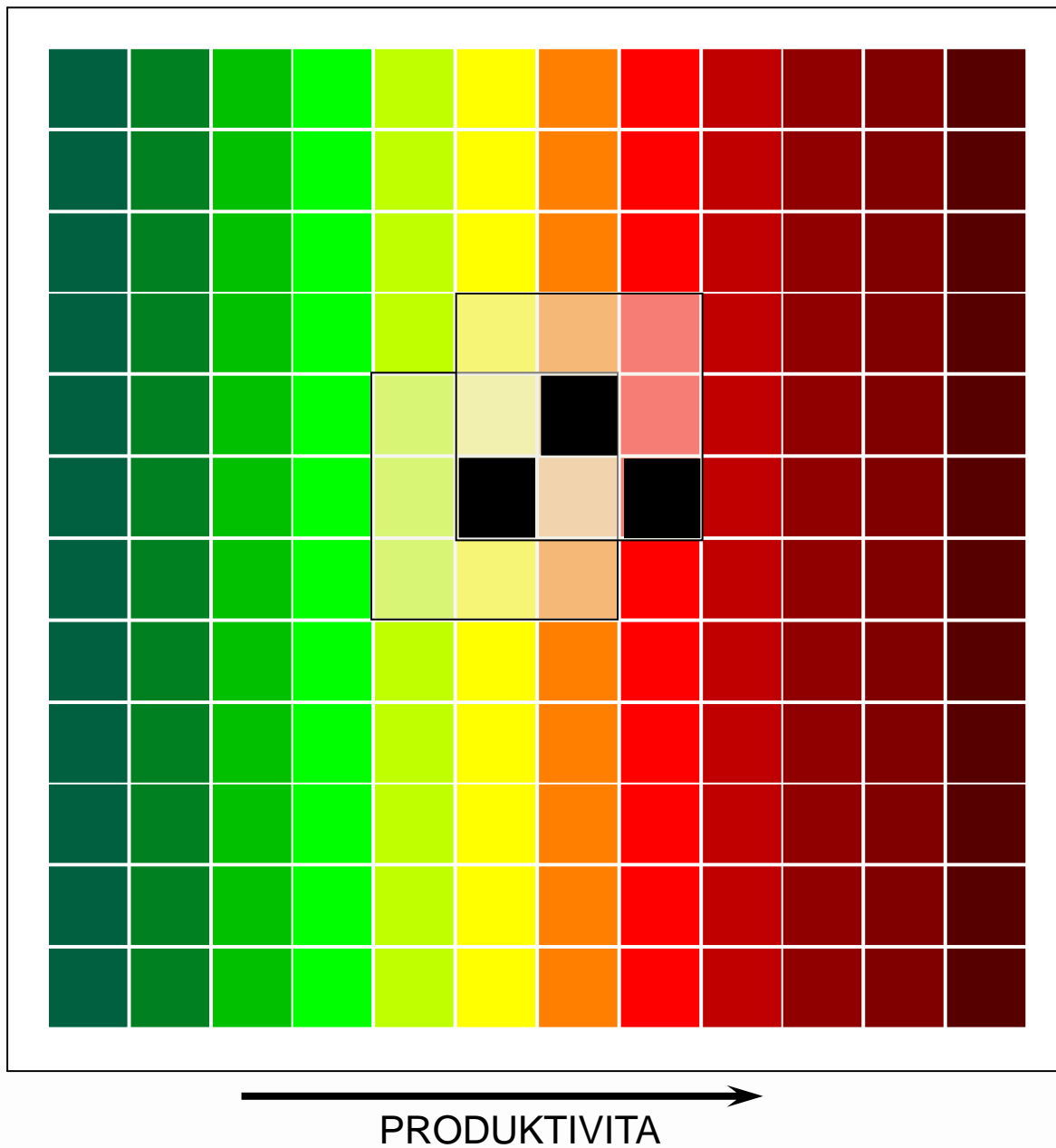
Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

D. Storch: Makroekologie 2012

Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

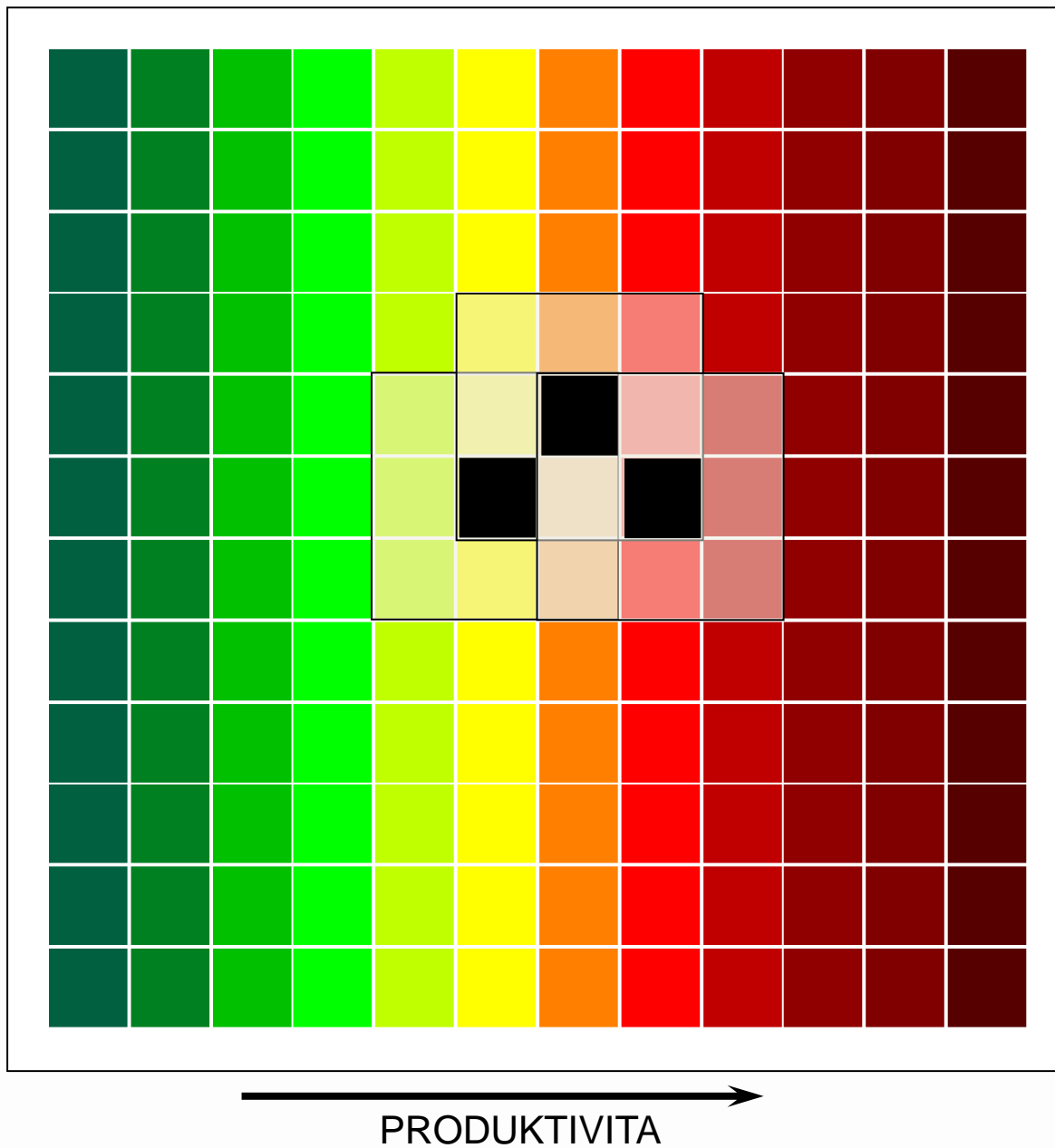
D. Storch: Makroekologie 2012

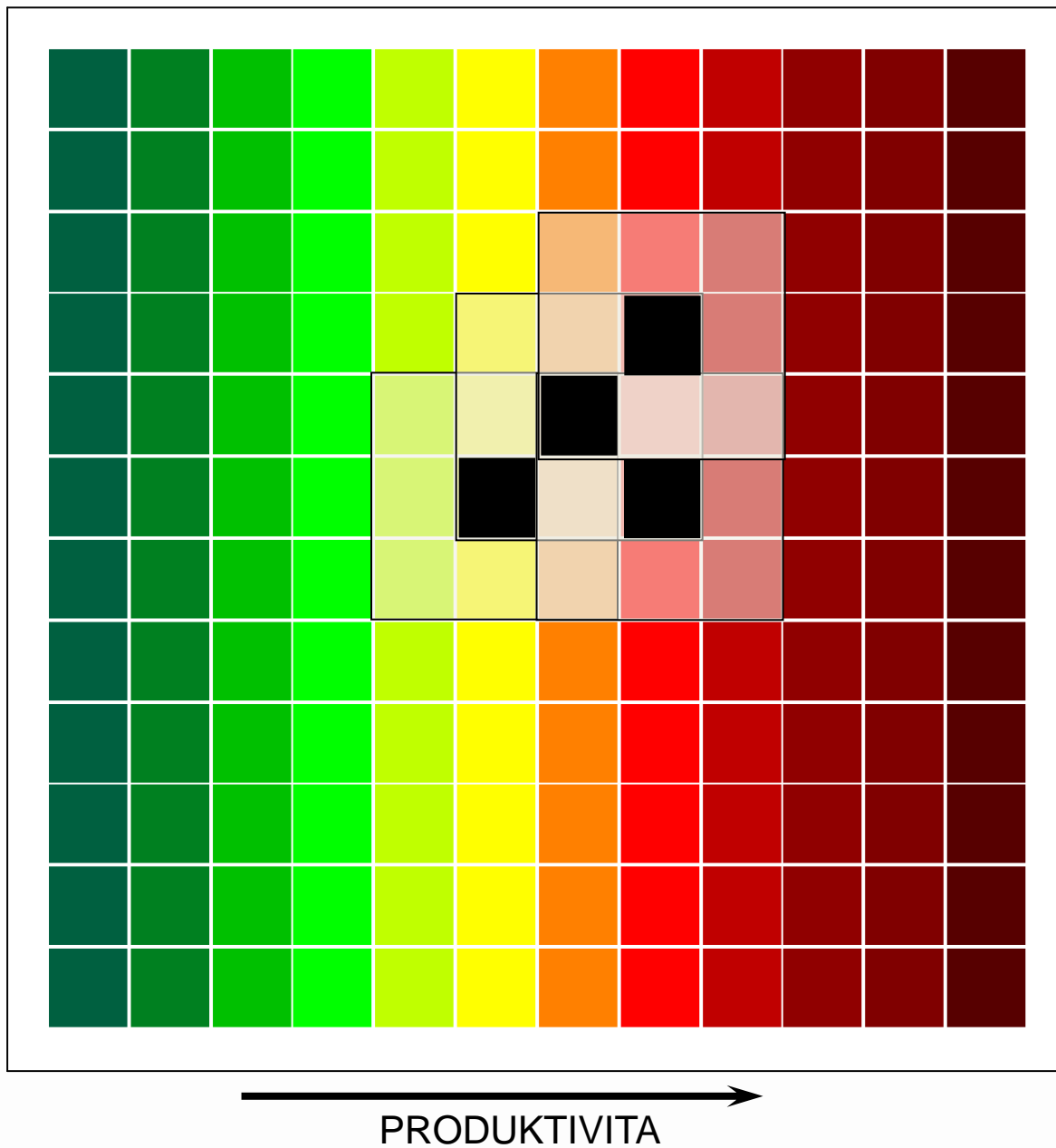
Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

D. Storch: Makroekologie 2012

Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

D. Storch: Makroekologie 2012

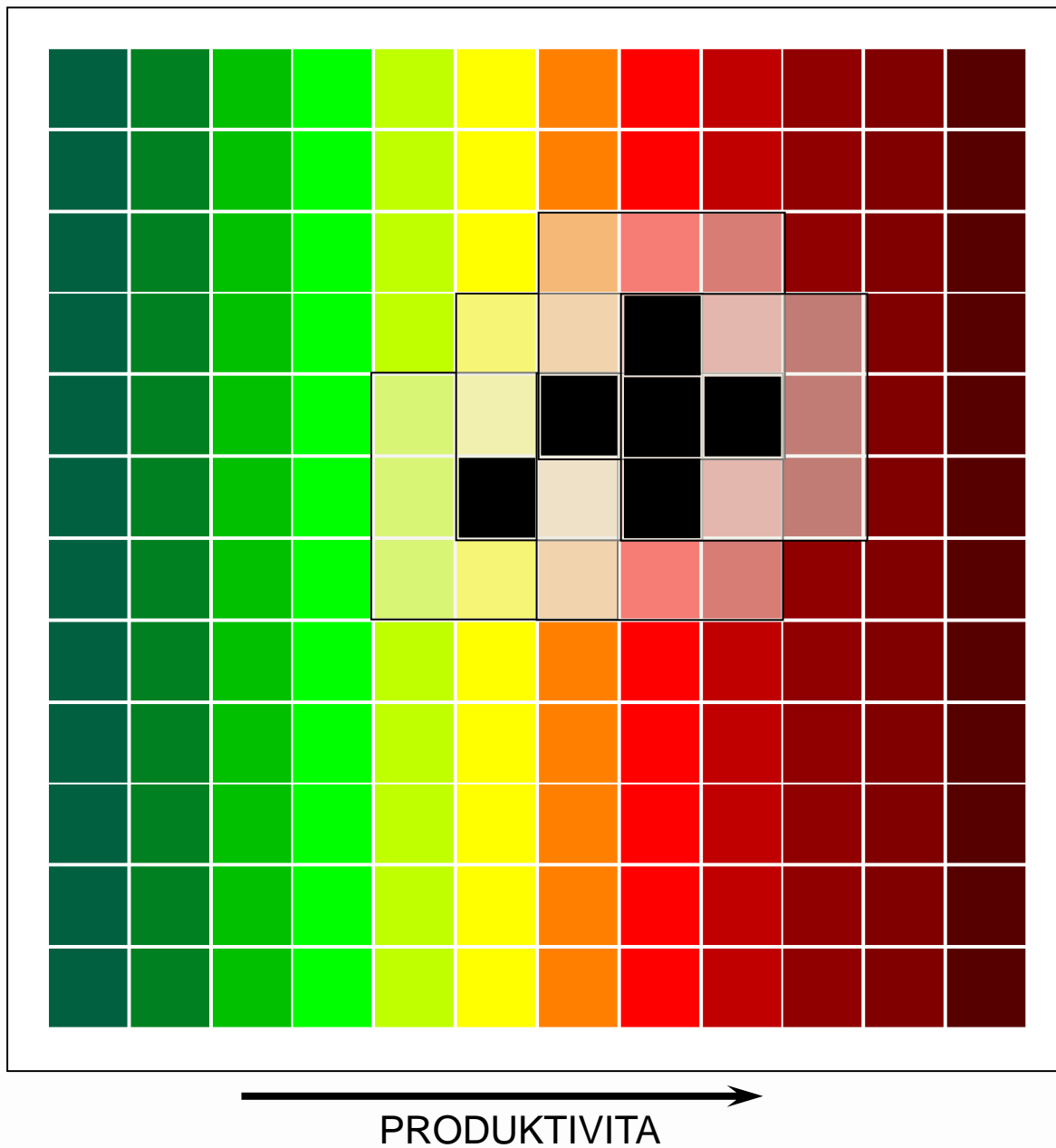

Jan Divíšek

Vybrané kapitoly z biogeografie

Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

D. Storch: Makroekologie 2012

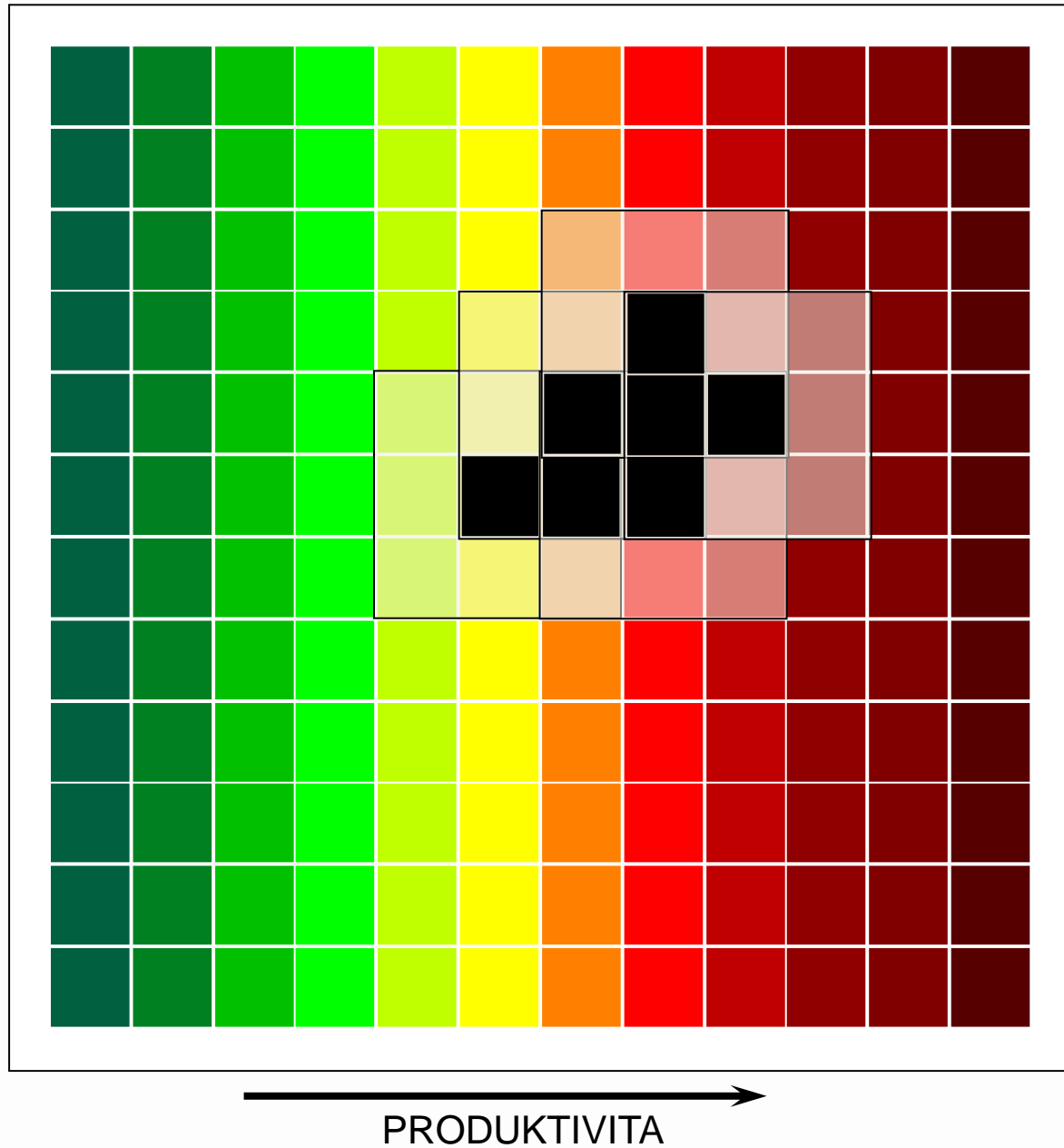

Jan Divíšek

Vybrané kapitoly z biogeografie

Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

D. Storch: Makroekologie 2012

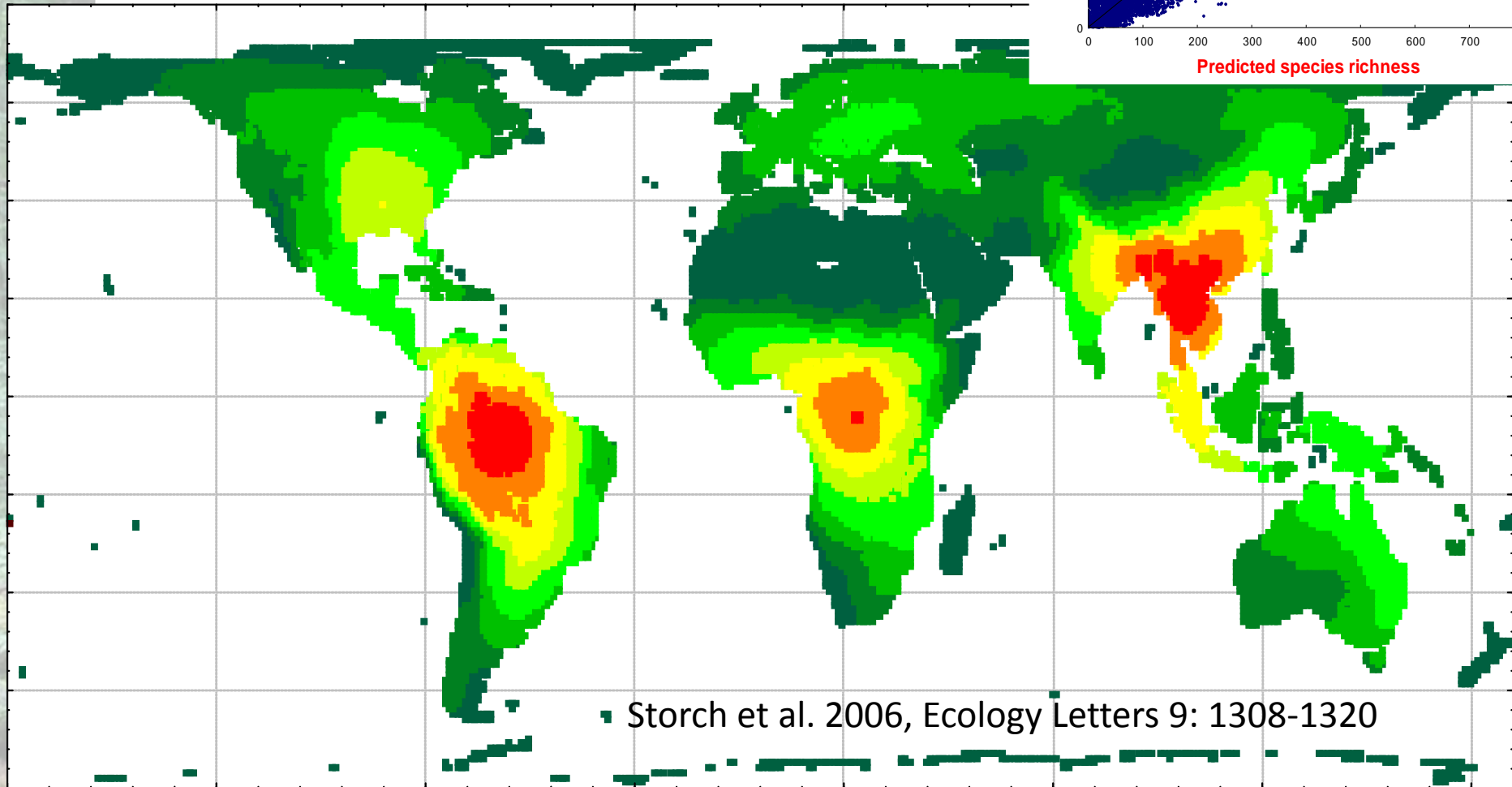
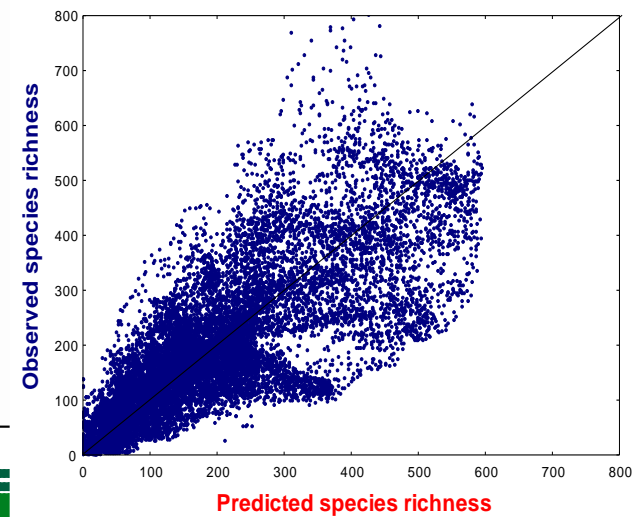

Jan Divíšek

Vybrané kapitoly z biogeografie

Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

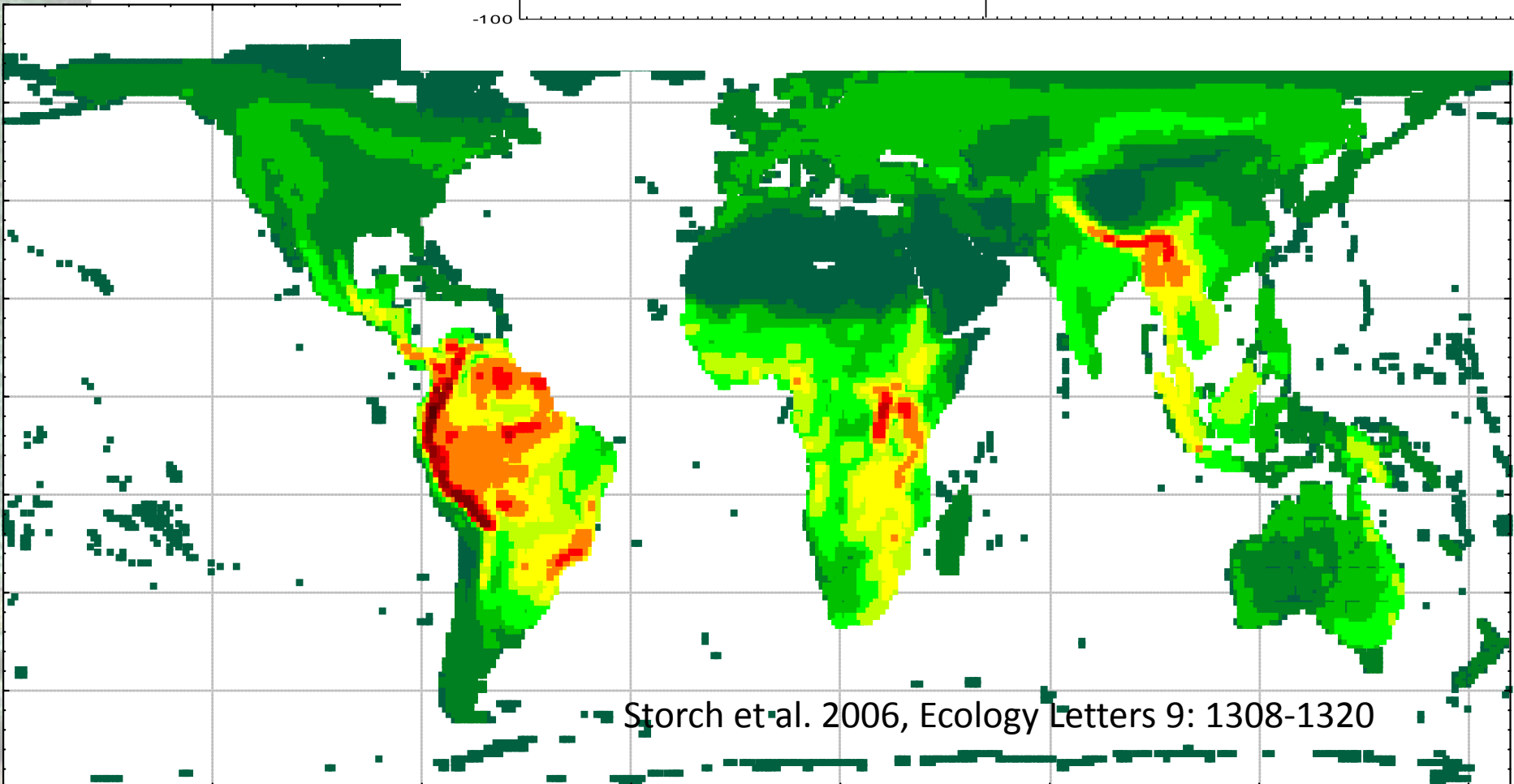
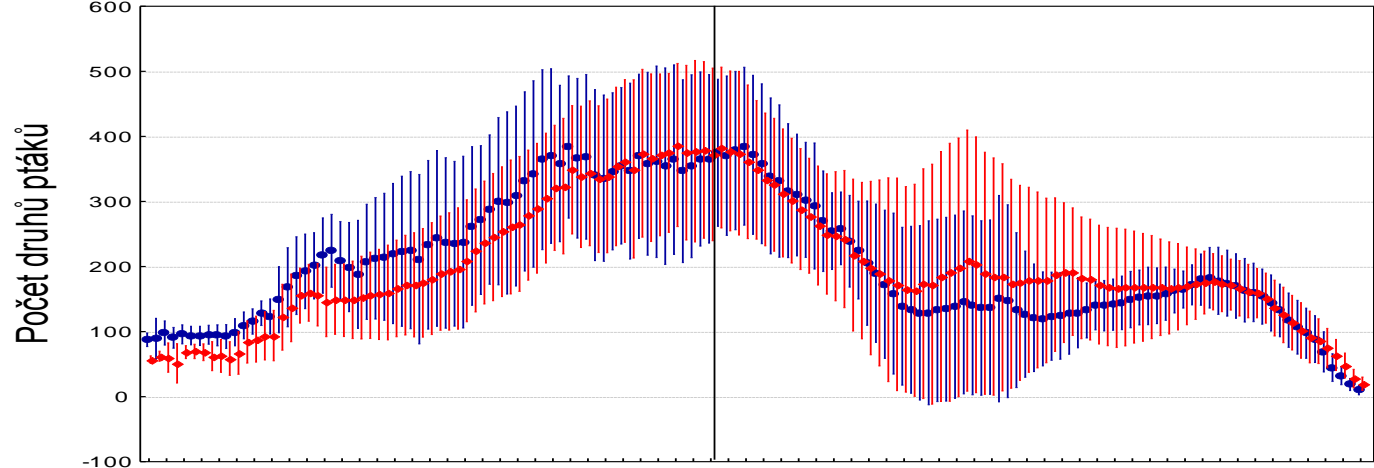
Predikce modelu

Storch et al. 2006, Ecology Letters 9: 1308-1320

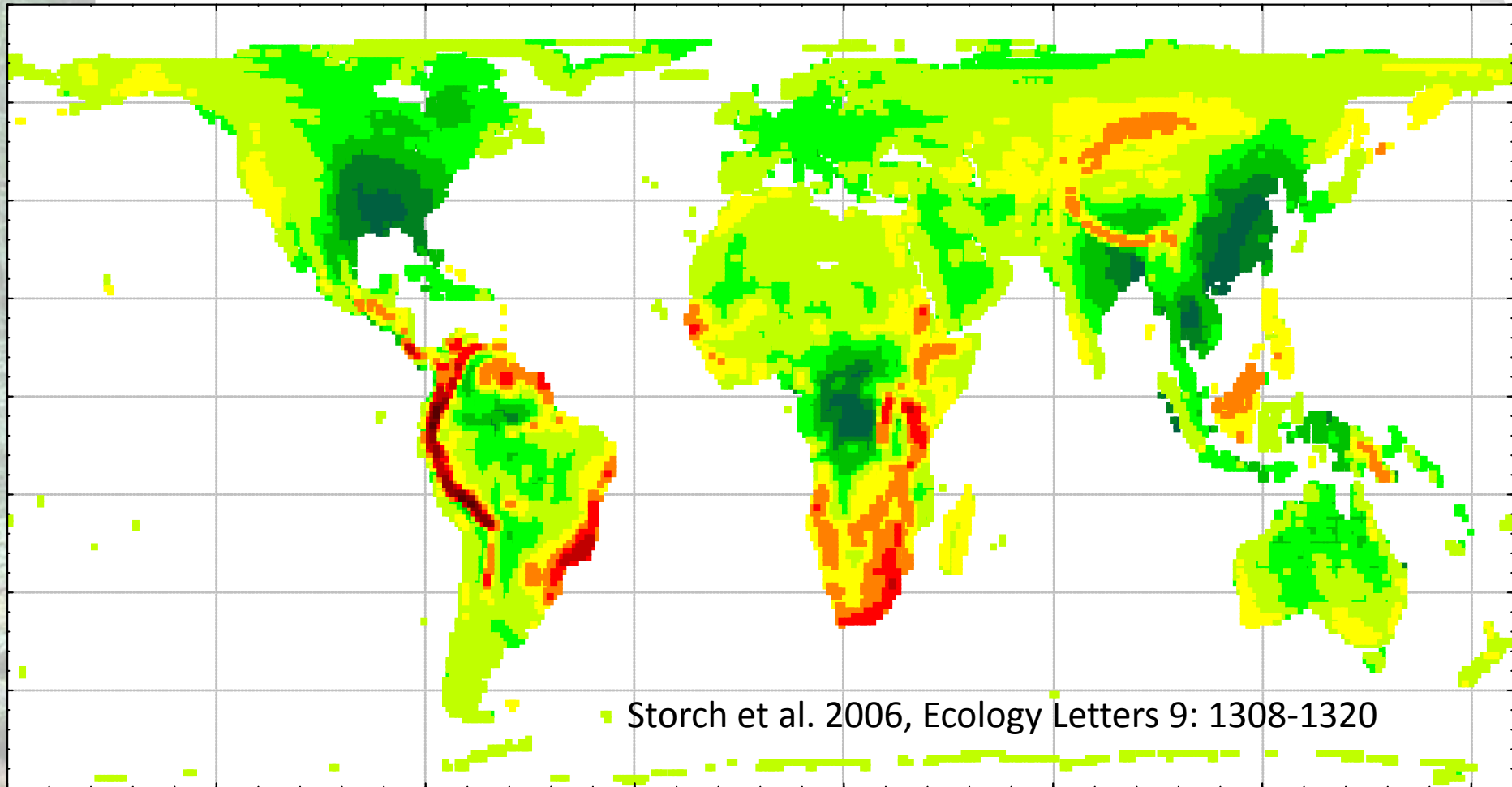
druhové bohatství ptáků

Storch et al. 2006, Ecology Letters 9: 1308-1320

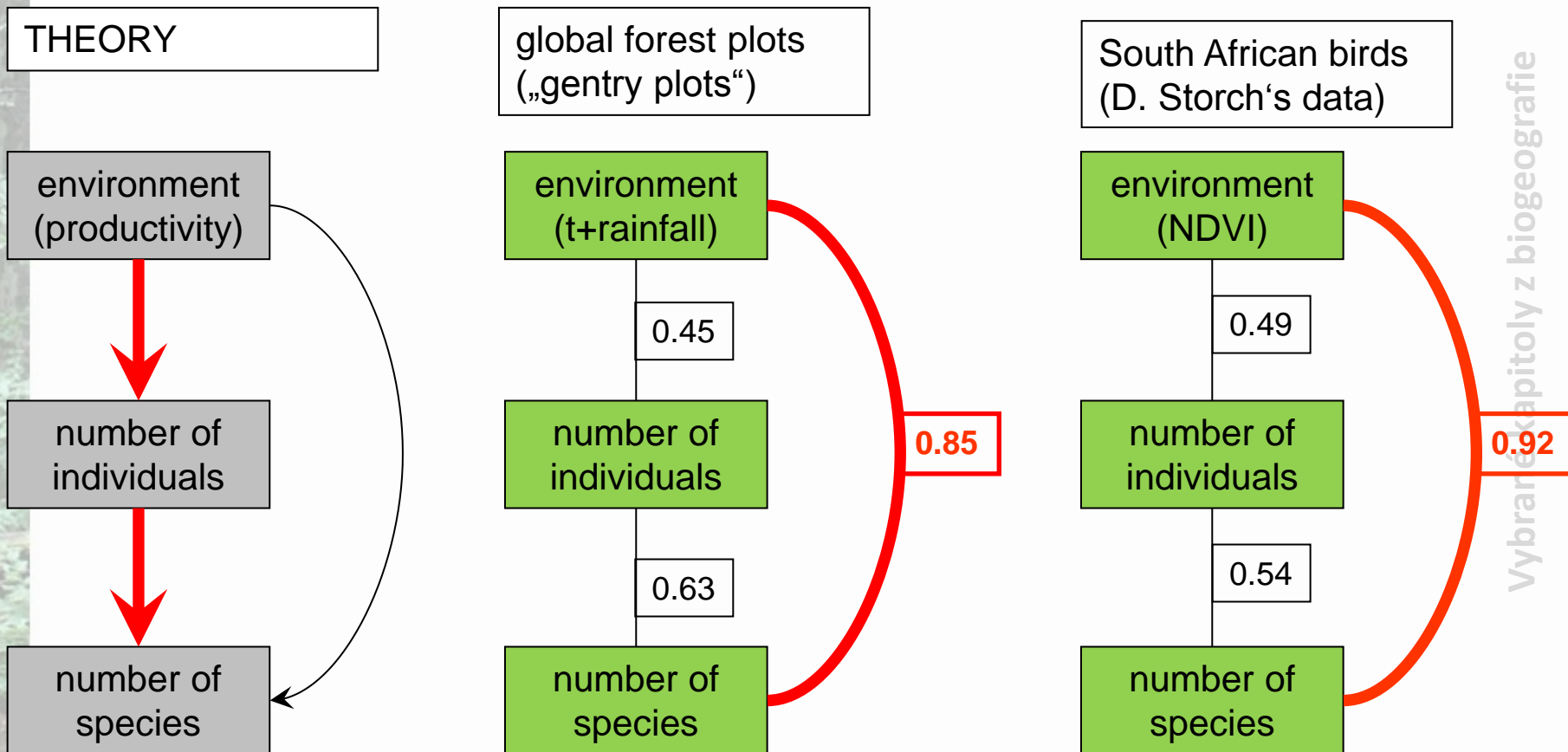
Dynamika areálů modulovaná produktivitou (AET)

residuály signalizují roli dalších faktorů, jako jsou speciální centra a refugia

Hypotéza více jedinců (More Individuals Hypothesis, MIH)

- Větší množství energie znamená větší celkové množství jedinců
- Víc jedinců lze rozdělit do většího počtu druhů, které pořád ještě mají životaschopné populace
- Intenzita vymírání klesá s velikostí populací

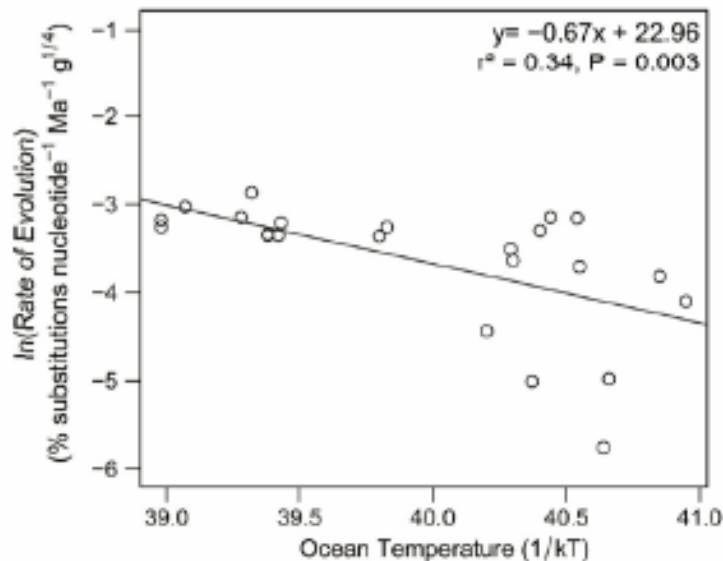

V tropech je rychlejší evoluce

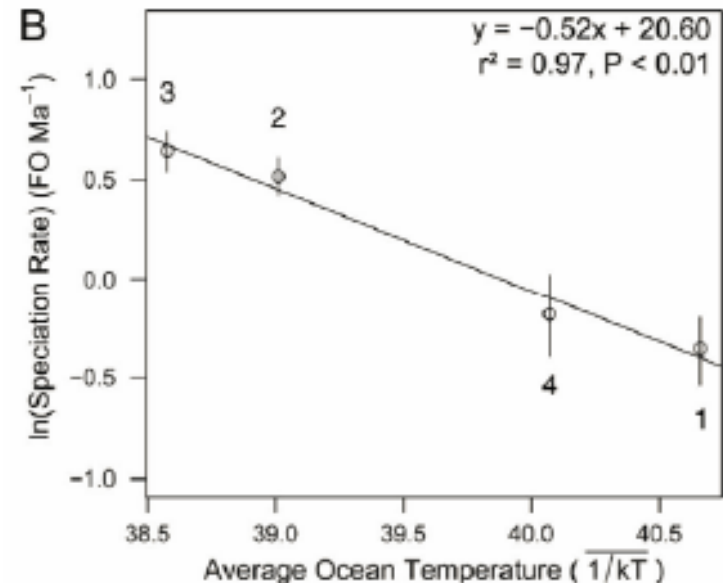
- Dírkonosci (*Foraminifera*; planktonní prvoci)
- 1013 J energie na 1 g biomasy způsobí substituci jednoho nukleotidu
- 1023 J energie v populaci vede ke vzniku nového druhu

Rychlost evoluce rDNA u současných dírkonosci

Rychlost speciace dírkonosci ve fosilním záznamu za posledních 30 mil. let

Allen et al. 2006, *Proceedings of the Natl. Acad. Sci. USA* 103: 9130–9135

Vztah mezi dostupností energie a evolučními procesy podílejícími se na LGD

Pokus o unifikovanou teorii vztahu diverzity a energie, založený na rozlišení různých forem energie

Kinetic effects of temperature on rates of genetic divergence and speciation

Andrew P. Allen^{*†}, James F. Gillooly[‡], Van M. Savage[§], and James H. Brown^{†¶}

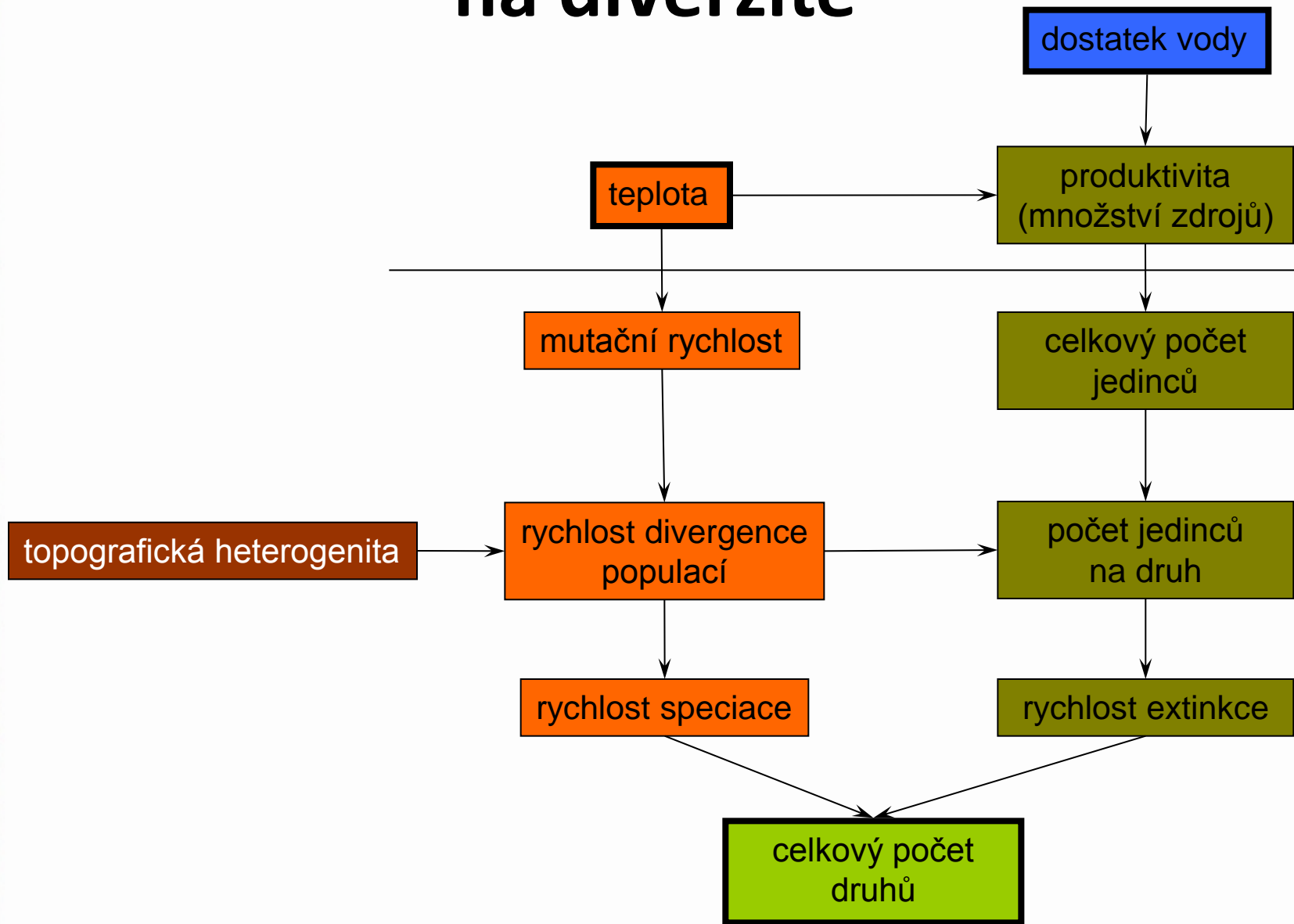
^{*}National Center for Ecological Analysis and Synthesis, 735 State Street, Suite 300, Santa Barbara, CA 93101; [†]Department of Zoology, University of Florida, Gainesville, FL 32611; [‡]Bauer Center for Genomics Research, Harvard University, Boston, MA 02138; and [¶]Department of Biology, University of New Mexico, Albuquerque, NM 87131

10⁻¹⁹ J of energy flux per gram of tissue generates one substitution per nucleotide in the nuclear genome, and $\approx 10^{23}$ J of energy flux per population generates a new species of foraminifera.

10^{-19} J), and k is the Boltzmann constant (8.62×10^{-5} eV K⁻¹). This Boltzmann–Arrhenius factor has been shown to describe the temperature dependence of metabolic rate for a broad

Sjednocení procesů podílejících se na diverzitě

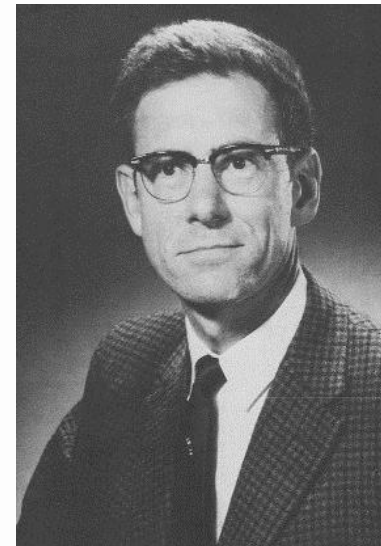
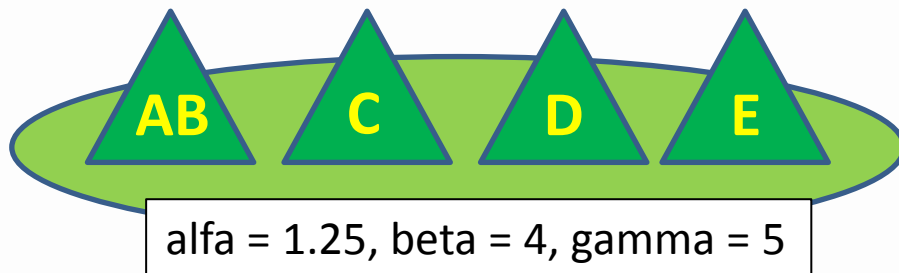

BETA DIVERZITA

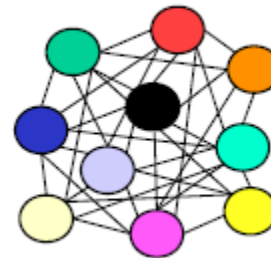
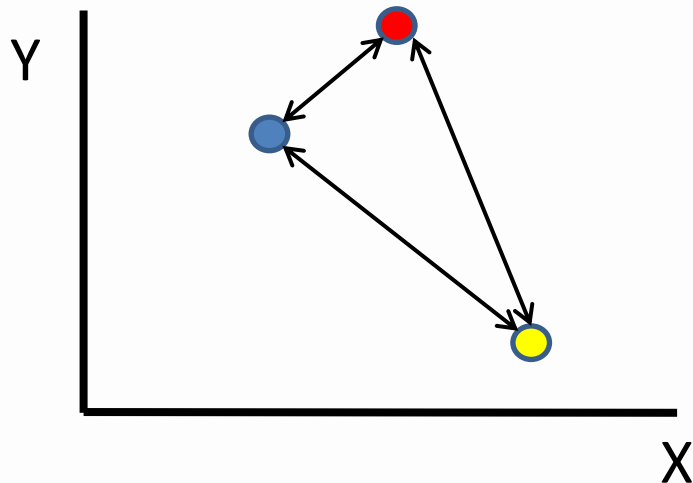
Beta diverzita (β -diversity)

- Definována R. H. Whittakerem společně s termínem alfa diverzita (α -diversity) a gamma diverzita (γ -diversity)
- „the variation in species composition among sites within studied area (Whittaker, 1960, 1972)“
- Species turnover

Beta diverzita

- Podobnost (similarity)
  - Podobnost druhového složení mezi vzorky
- Nepodobnost/vzdálenost (dissimilarity/distance)
  - „1-podobnost“ = nepodobnost – vzdálenost = míra beta diverzity mezi vzorky
- Indexy většinou nabývají hodnot 0 – 1
  - Pokud měřena vzdálenost: 0 = absolutní podobnost vzorků
  - Pokud měřena podobnost: 0 = absolutní nepodobnost vzorků

beta diverzita =
průměr všech
párových nepodobností

Míra beta diverzity

- Indexy ekologické nepodobnosti
  - Binární – počítají jen s 1 (prezence) a 0 (absence)
  - Kvantitativní – počítají i s abundancemi taxonů

Journal of Animal Ecology 2003
72, 367–382

Measuring beta diversity for presence–absence data

PATRICIA KOLEFF*†, KEVIN J. GASTON* and JACK J. LENNON‡

*Biodiversity and Macroecology Group, Department of Animal and Plant Sciences, University of Sheffield, Sheffield S10 2TN, UK; and †The Macaulay Institute, Craigiebuckler, Aberdeen AB15 8QH, UK

Summary

1. Little consensus has been reached as to general features of spatial variation in beta diversity, a fundamental component of species diversity. This could reflect a genuine lack of simple gradients in beta diversity, or a lack of agreement as to just what constitutes beta diversity. Unfortunately, a large number of approaches have been applied to the investigation of variation in beta diversity, which potentially makes comparisons of the findings difficult.

2. We review 24 measures of beta diversity for presence/absence data (the most frequent form of data to which such measures are applied) that have been employed in the literature, express many of them for the first time in common terms, and compare some of their basic properties.

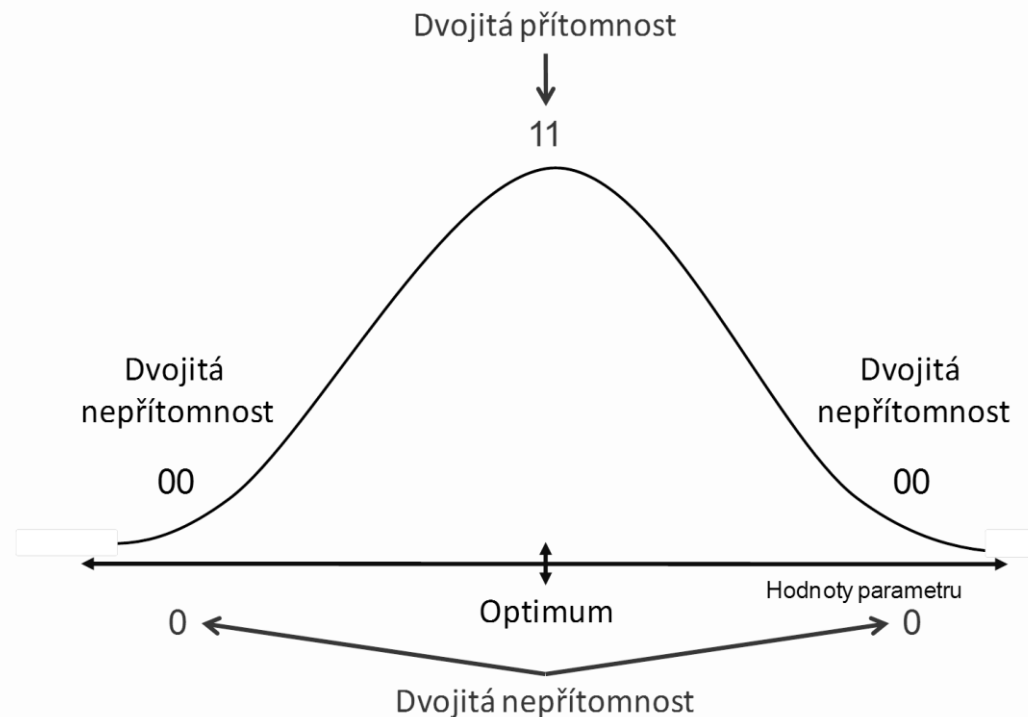
Double-zero problem

- Dvojitá nepřítomnost je častým problémem beta diverzity a vícerozměrné analýzy v ekologii
- Symetrické X asymetrické indexy

Společenstvo 1

	1	0	
1	a	b	a + b
0	c	d	c + d
	a + c	b + d	

Společenstvo 2

Jaccardův index

- Jaccard (1900, 1901, 1908)
- Index podobnosti – po odečtení od 1 = nepodobnost/vzdálenost
- Nejstarší a zřejmě nejpoužívanější
- Všechny členy mají stejnou váhu

$$S_J = 1 - \frac{a}{a + b + c}$$

a = počet druhů vyskytujících se **v obou vzorcích** (dvojitá přítomnost)

b = počet druhů vyskytujících se **jen v prvním vzorku**

c = počet druhů vyskytujících se **jen ve druhém vzorku**

Sørensenův index

- Sørensen (1948)
- Dává dvojnásobnou váhu dvojitým prezencím

$$S_S = 1 - \frac{2a}{2a + b + c}$$

a = počet druhů vyskytujících se **v obou vzorcích** (dvojitá přítomnost)

b = počet druhů vyskytujících se **jen v prvním vzorku**

c = počet druhů vyskytujících se **jen ve druhém vzorku**

β -sim index

- Nezávislý na rozdílech ve druhové bohatosti lokalit
- Doporučovaný pro biogeografické regionalizace (Kreft & Jetz 2010)

$$\beta_{sim} = 1 - \frac{a}{\min(b, c) + a}$$

a = počet druhů vyskytujících se **v obou vzorcích** (dvojitá přítomnost)

b = počet druhů vyskytujících se **jen v prvním vzorku**

c = počet druhů vyskytujících se **jen ve druhém vzorku**

Baroni-Urbani & Buser index

- Baroni-Urbani & Buser (1976)
- Symetrický index – bere v úvahu i dvojitě nepřítomnosti
- Možnost, že by dvě lokality byly považovány za podobné jen díky dvojitým absencím je eliminována násobením dvojitých prezencí dvojitými absencemi

$$S_B = 1 - \frac{\sqrt{C \times D} + C}{\sqrt{C \times D} + A + B - C}$$

A = počet druhů vyskytujících se **v prvním vzorku**

B = počet druhů vyskytujících se **ve druhém vzorku**

C = počet druhů vyskytujících se **v obou vzorcích**

D = počet druhů, které nejsou přítomny **ani v jednom z porovnávaných vzorků**

Sørensenův kvantitativní koeficient

$$C_N = \frac{1jN}{(aN + bN)}$$

kde aN a bN jsou celkové počty jedinců v společenstvech A a B, jN je pak suma abundancí pokud se druh nachází v obou společenstvech, je počítána vždy z nižší abundance daného druhu ve společenstvu

Morisita-Horn index

$$C_{mH} = \frac{2 \sum (an_i bn_i)}{(da + db) \cdot aN \cdot bN}$$

$$da = \frac{\sum an_i^2}{aN^2}$$

kde aN je celkový počet jedinců ve společenstvu A a an_i počet jedinců druhu i ve společenstvu A (obdobně platí pro společenstvo B)

Jak indexy počítat?

- Ručně
- Pomocí makra např. v excelu
- Specializovaný software pro ekology
- R
  - package `simba`
    - Počítá řadu indexů podobnosti
  - package `vegan`
    - Funkce `betadiver` počítá indexy betadiverzity obsažené v Koleff et al. 2003
    - Funkce `vegdist` počítá míry vzdálenosti (např. euklidovská vzdálenost) a základní indexy nepodobnosti

STRUČNÝ ÚVOD DO

Výpočet a vizualizace
beta-diverzity

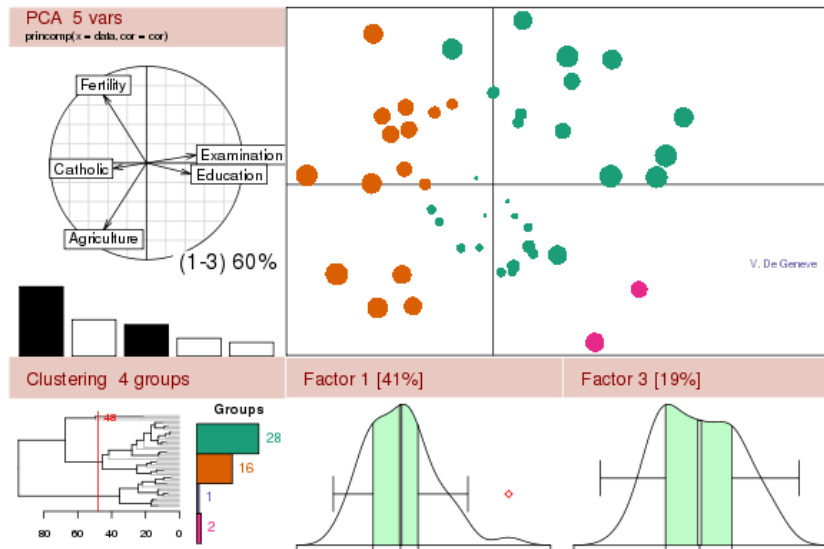

Krátce o R

- R je programovací jazyk a programové prostředí určené pro statistické zpracování dat a jejich grafickou prezentaci
- Freeware, tedy zdarma šiřitelná aplikace, jejíž duchovními otci jsou [Ross Ihaka](#) a [Robert Gentleman](#)

The R Project for Statistical Computing

About R
[What is R?](#)
[Contributors](#)
[Screenshots](#)
[What's new?](#)

Download, Packages
[CRAN](#)

R Project
[Foundation](#)
[Members & Donors](#)
[Mailing Lists](#)
[Bug Tracking](#)
[Developer Page](#)
[Conferences](#)
[Search](#)

Documentation
[Manuals](#)

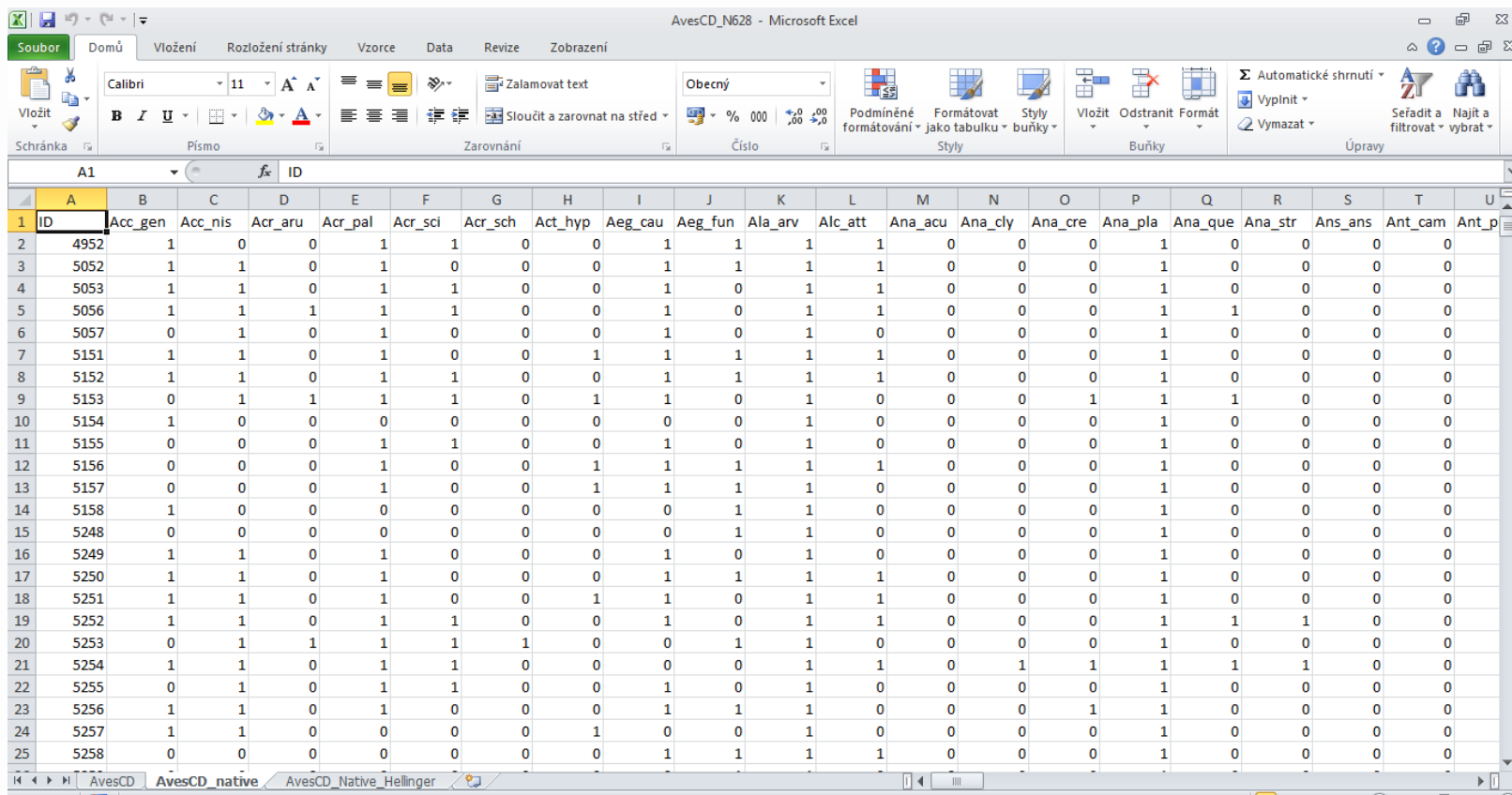
Getting Started:

Jak se R naučit?

- Existuje řada specializovaných učebnic
  - Většina v angličtině ([Numerical Ecology with R](#))
    - Skripty ke stažení
  - Některé i v češtině ([Moderní analýza biologických dat 1. \(Zobecněné lineární modely v prostředí R\)](#))
- Předměty na MU
  - Úvod do R (Víta Syrovátka)
  - Analýza dat v ekologii společenstev v programu R (David Zelený)
  - Další předměty na IBA
  - Bohužel na GÚ **nic!**
- <http://www.sci.muni.cz/botany/zeleny/wiki/anadat-r/doku.php?id=cs:start>

Postup výpočtu beta diverzity v R

- Příprava dat v excelu
  - Tabulka – sloupce = druhy, řádky = lokality
  - Abundance nebo prezenze(1)/absence(0)

The screenshot shows a Microsoft Excel spreadsheet titled "AvesCD_N628 - Microsoft Excel". The spreadsheet contains a table with 25 columns and 25 rows. The columns are labeled with species abbreviations: ID, Acc_gen, Acc_nis, Acr_aru, Acr_pal, Acr_sci, Acr_sch, Act_hyp, Aeg_cau, Aeg_fun, Ala_arv, Alc_att, Ana_acu, Ana_cly, Ana_cre, Ana_pla, Ana_que, Ana_str, Ans_ans, Ant_cam, and Ant_p. The rows represent different localities, with the first row (row 1) being the header and rows 2-25 containing data. The data is binary, with 1 indicating presence and 0 indicating absence.

ID	Acc_gen	Acc_nis	Acr_aru	Acr_pal	Acr_sci	Acr_sch	Act_hyp	Aeg_cau	Aeg_fun	Ala_arv	Alc_att	Ana_acu	Ana_cly	Ana_cre	Ana_pla	Ana_que	Ana_str	Ans_ans	Ant_cam	Ant_p
2	4952	1	0	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
3	5052	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
4	5053	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
5	5056	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0
6	5057	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
7	5151	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
8	5152	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0
9	5153	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0
10	5154	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
11	5155	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
12	5156	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
13	5157	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
14	5158	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
15	5248	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
16	5249	1	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
17	5250	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0
18	5251	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0
19	5252	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0
20	5253	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
21	5254	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0
22	5255	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
23	5256	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
24	5257	1	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
25	5258	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0

Postup výpočtu beta diverzity v R

- Instalace programu → instalace knihovny `vegan`
- Import dat do R
- Výběr indexu (ekologické vzdálenosti) a jeho výpočet
  - `vegan` – `betadiver`
- Export nebo vizualizace a další analýza

Matrice vzdáleností (ecological distance)

N628_similarity - Microsoft Excel

Soubor Domů Vložení Rozložení stránky Vzorce Data Revize Zobrazení

Calibri 11 A A Zalomatovat text Obecný Vložit Odstranit Formát

Schránka Písmo Zarovnání Číslo Styly

Automatické shrnutí Vyplnit Vymazat Seřadit a Najít a filtrovat vybrat

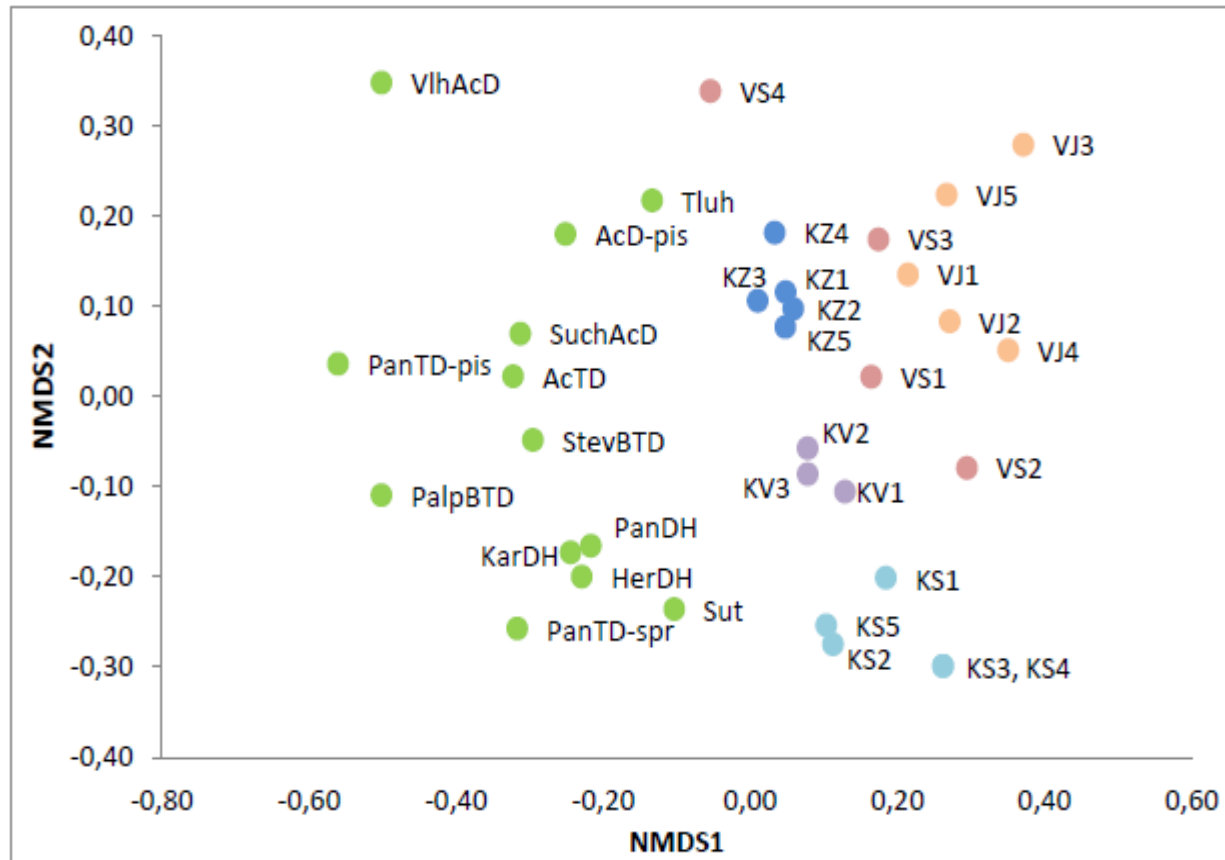
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
1	ID	4952	5052	5053	5056	5057	5151	5152	5153	5154	5155	5156	5157	5158	5248	5249	5250	5251	5252	5253	5
2	4952	0	0.072464	0.065217	0.15942	0.198473	0.202899	0.115942	0.195652	0.160494	0.253623	0.188406	0.195652	0.226087	0.255814	0.166667	0.202899	0.115942	0.094203	0.15942	0.353
3	5052	0.072464	0	0.080214	0.123288	0.076336	0.09589	0.124294	0.174419	0.111111	0.147436	0.125828	0.141892	0.069565	0.100775	0.127168	0.133333	0.153439	0.164021	0.125714	0.240
4	5053	0.065217	0.080214	0	0.116438	0.099237	0.150685	0.146893	0.168605	0.111111	0.147436	0.18543	0.182432	0.104348	0.100775	0.115607	0.169697	0.149733	0.139037	0.137143	0.218
5	5056	0.15942	0.123288	0.116438	0	0.083969	0.150685	0.191781	0.19863	0.123457	0.273973	0.219178	0.232877	0.156522	0.217054	0.184932	0.19863	0.130137	0.123288	0.191781	0.360
6	5057	0.198473	0.076336	0.099237	0.083969	0	0.061069	0.145038	0.198473	0.098765	0.206107	0.145038	0.145038	0.165217	0.209302	0.137405	0.145038	0.083969	0.122137	0.152672	0.427
7	5151	0.202899	0.09589	0.150685	0.150685	0.061069	0	0.150685	0.239726	0.08642	0.287671	0.178082	0.178082	0.130435	0.178295	0.184932	0.157534	0.09589	0.157534	0.212329	0.43
8	5152	0.115942	0.124294	0.146893	0.191781	0.145038	0.150685	0	0.226744	0.160494	0.160256	0.145695	0.148649	0.182609	0.217054	0.219653	0.157576	0.135593	0.152542	0.217143	0.308
9	5153	0.195652	0.174419	0.168605	0.19863	0.198473	0.239726	0.226744	0	0.074074	0.230769	0.205298	0.216216	0.182609	0.186047	0.244186	0.230303	0.174419	0.122093	0.209302	0.293
10	5154	0.160494	0.111111	0.111111	0.123457	0.098765	0.08642	0.160494	0.074074	0	0.234568	0.160494	0.135802	0.222222	0.185185	0.098765	0.209877	0.098765	0.160494	0.160494	0.407
11	5155	0.253623	0.147436	0.147436	0.273973	0.206107	0.287671	0.160256	0.230769	0.234568	0	0.251656	0.236486	0.226087	0.232558	0.185897	0.217949	0.134615	0.121795	0.205128	0.345
12	5156	0.188406	0.125828	0.18543	0.219178	0.145038	0.178082	0.145695	0.205298	0.160494	0.251656	0	0.141892	0.156522	0.186047	0.205298	0.18543	0.15894	0.172185	0.192053	0.398
13	5157	0.195652	0.141892	0.182432	0.232877	0.145038	0.178082	0.148649	0.216216	0.135802	0.236486	0.141892	0	0.130435	0.186047	0.216216	0.182432	0.135135	0.195946	0.236486	0.406
14	5158	0.226087	0.069565	0.104348	0.156522	0.165217	0.130435	0.182609	0.182609	0.222222	0.226087	0.156522	0.130435	0	0.086957	0.104348	0.13913	0.104348	0.13913	0.113043	0.408
15	5248	0.255814	0.100775	0.100775	0.217054	0.209302	0.178295	0.217054	0.186047	0.185185	0.232558	0.186047	0.186047	0.086957	0	0.100775	0.193798	0.108527	0.131783	0.155039	0.418
16	5249	0.166667	0.127168	0.115607	0.184932	0.137405	0.184932	0.219653	0.244186	0.098765	0.185897	0.205298	0.216216	0.104348	0.100775	0	0.187879	0.127168	0.150289	0.184971	0.270
17	5250	0.202899	0.133333	0.169697	0.19863	0.145038	0.157534	0.157576	0.230303	0.209877	0.217949	0.18543	0.182432	0.13913	0.193798	0.187879	0	0.115152	0.139394	0.187879	0.338
18	5251	0.115942	0.153439	0.149733	0.130137	0.083969	0.09589	0.135593	0.174419	0.098765	0.134615	0.15894	0.135135	0.104348	0.108527	0.127168	0.115152	0	0.148718	0.188571	0.263
19	5252	0.094203	0.164021	0.139037	0.123288	0.122137	0.157534	0.152542	0.122093	0.160494	0.121795	0.172185	0.195946	0.13913	0.131783	0.150289	0.139394	0.148718	0	0.131429	0.172
20	5253	0.15942	0.125714	0.137143	0.191781	0.152672	0.212329	0.217143	0.209302	0.160494	0.205128	0.192053	0.236486	0.113043	0.155039	0.184971	0.187879	0.188571	0.131429	0	0.225
21	5254	0.353383	0.240602	0.218045	0.360902	0.427481	0.43609	0.308271	0.293233	0.407407	0.345865	0.398496	0.406015	0.408696	0.418605	0.270677	0.338346	0.263158	0.172932	0.225564	
22	5255	0.297521	0.115702	0.123967	0.305785	0.322314	0.31405	0.157025	0.214876	0.345679	0.231405	0.272727	0.289256	0.365217	0.31405	0.14876	0.206612	0.140496	0.157025	0.123967	0.305
23	5256	0.20438	0.131387	0.138686	0.131387	0.145038	0.138686	0.160584	0.226277	0.185185	0.233577	0.19708	0.167883	0.182609	0.24031	0.189781	0.153285	0.109489	0.145985	0.19708	0.421
24	5257	0.2	0.136	0.12	0.2	0.208	0.192	0.144	0.184	0.148148	0.216	0.16	0.144	0.208696	0.24	0.12	0.152	0.128	0.128	0.16	0.
25	5258	0.224638	0.116438	0.164384	0.321918	0.229008	0.280822	0.123288	0.178082	0.135802	0.212329	0.184932	0.178082	0.13913	0.20155	0.178082	0.171233	0.123288	0.143836	0.19863	0.413

jaccard soerensen baroni-urbani_buser simplematching kulczynski beta-sim

Vizualizace beta diverzity

- Výpočet míry beta diverzity
- Nemetrické mnohorozměrné škálování (NMDS)
  - vegan – funkce `metaMDS`
- Heathmap
- Zobrazení map turnoveru v ArcGIS

Vizualizace pomocí NMDS

Obr. 14. Jaccardův index podobnosti bylinné skladby fytoecologických snímků z biokoridorů ve Vracově a Křížanovicích a referenčních biotopů znázorněný pomocí NMDS

Heat map

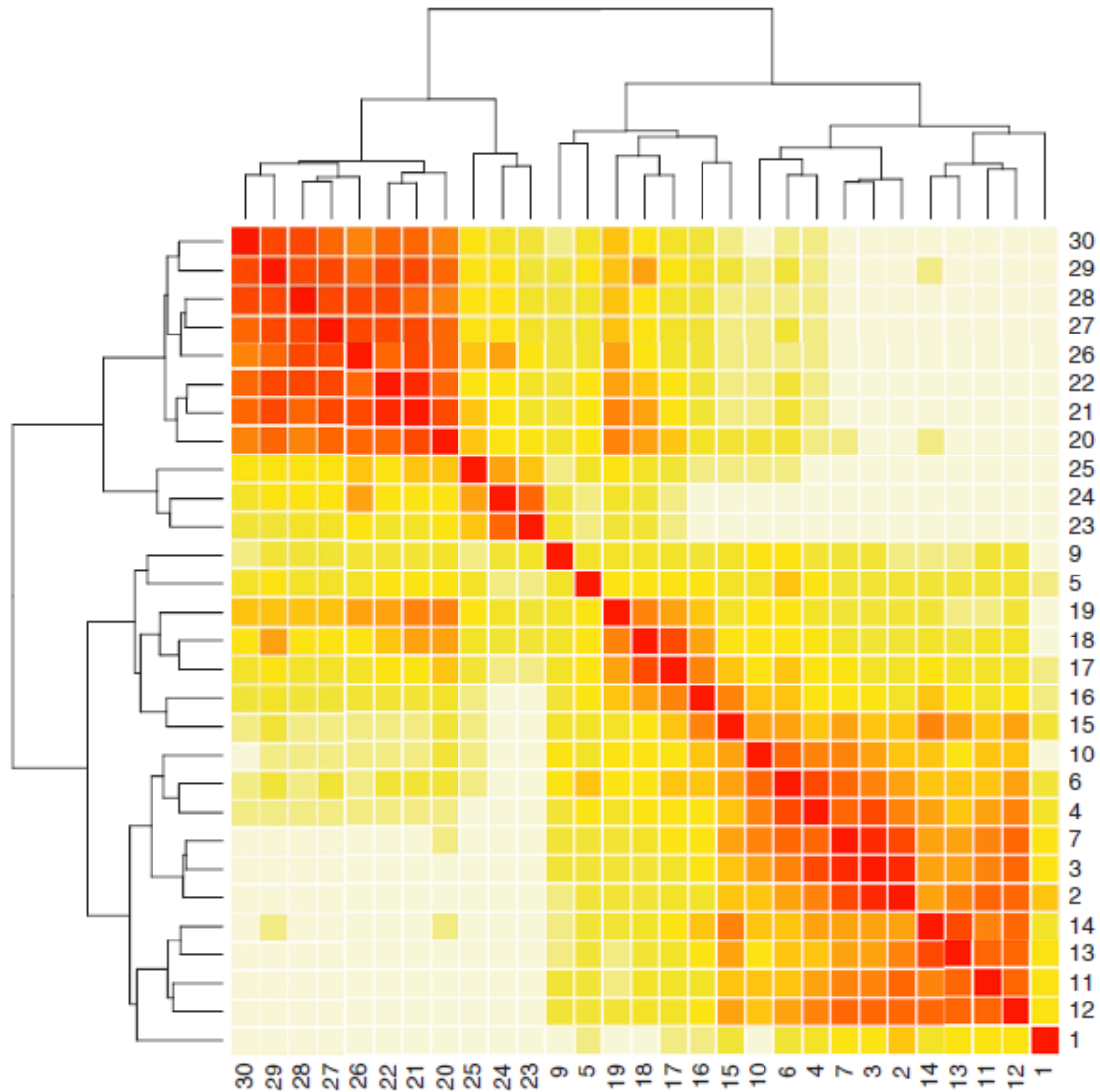
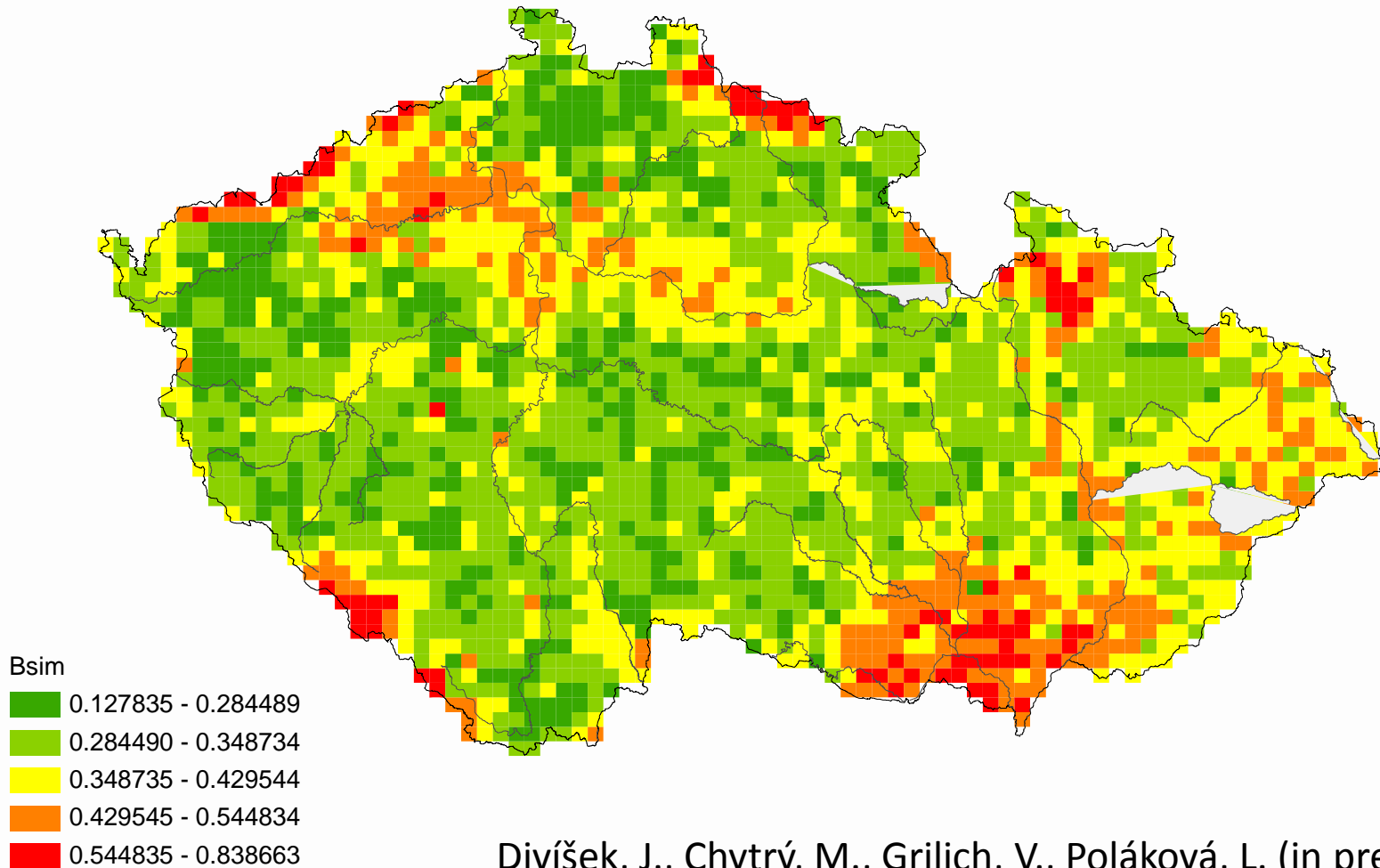

Fig. 4.13 Heat map of the distance matrix reordered according to the dendrogram

Vizualizace turnoveru

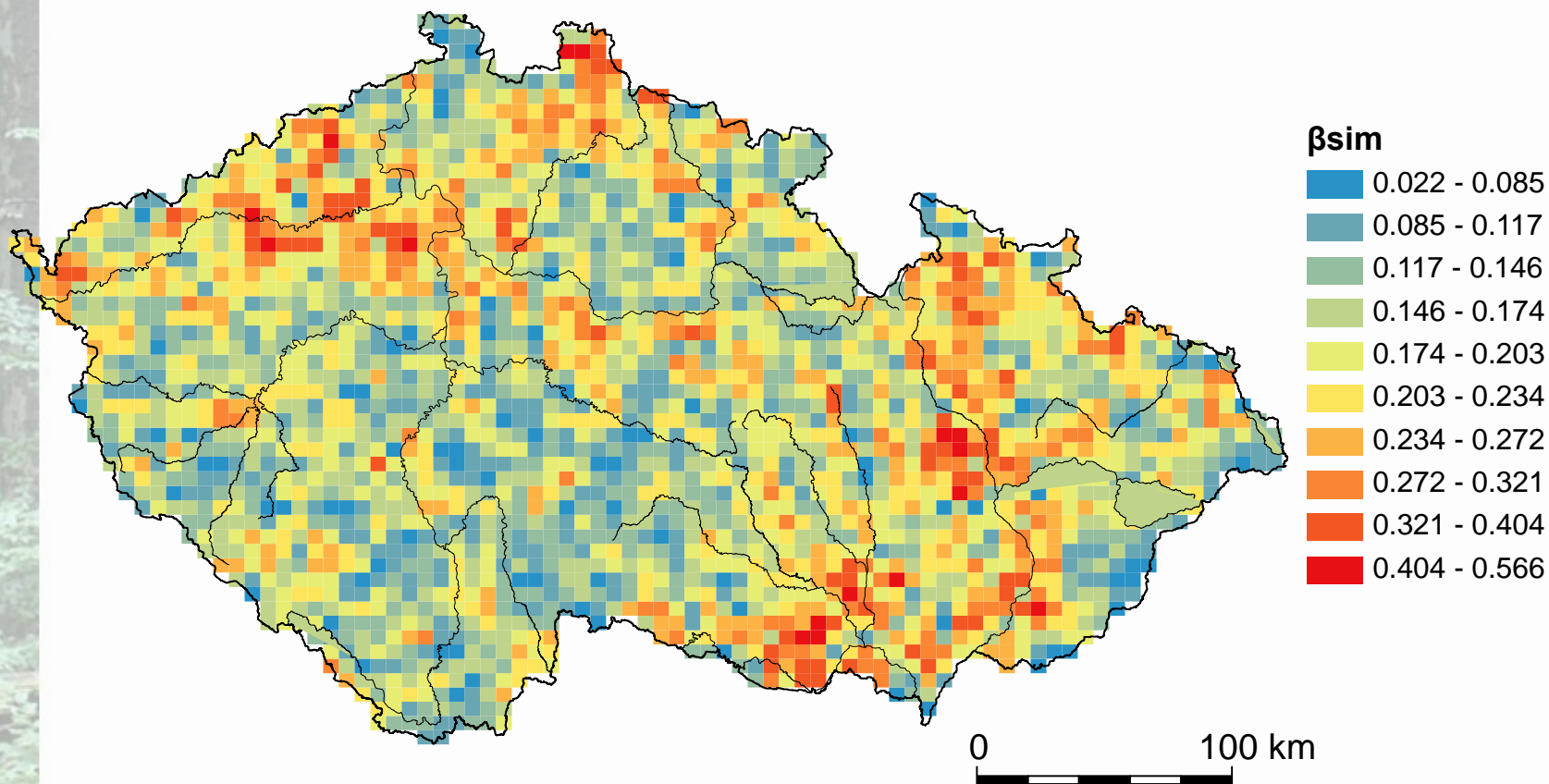
Průměrná hodnota β -sim indexu pro přírodní biotopy ve čtvrtinách mapovacích kvadrátů ČR

Divíšek, J., Chytrý, M., Grilich, V., Poláková, L. (in prep.)

Vizualizace turnoveru

Průměrná hodnota β -sim indexu přírodních biotopů ve čtvrtinách mapovacích kvadrátů ČR počítaná jako průměr osmi sousedních buněk

Divíšek, J., Chytrý, M., Grilich, V., Poláková, L. (in prep.)

ROZŠÍŘENÍ DRUHŮ

Distribution patterns

Studium geografického rozšíření druhů

- Jedno z hlavních témat biogeografie a makroekologie (Lomolino et al., 2010)
- Areografie (Rapoport, 1975)
- Areál = území obývané daným taxonem (Buchar, 1983)
- Geographic range, species distribution
- Distribution patterns
- [Biogeografie, 2. vydání](#)

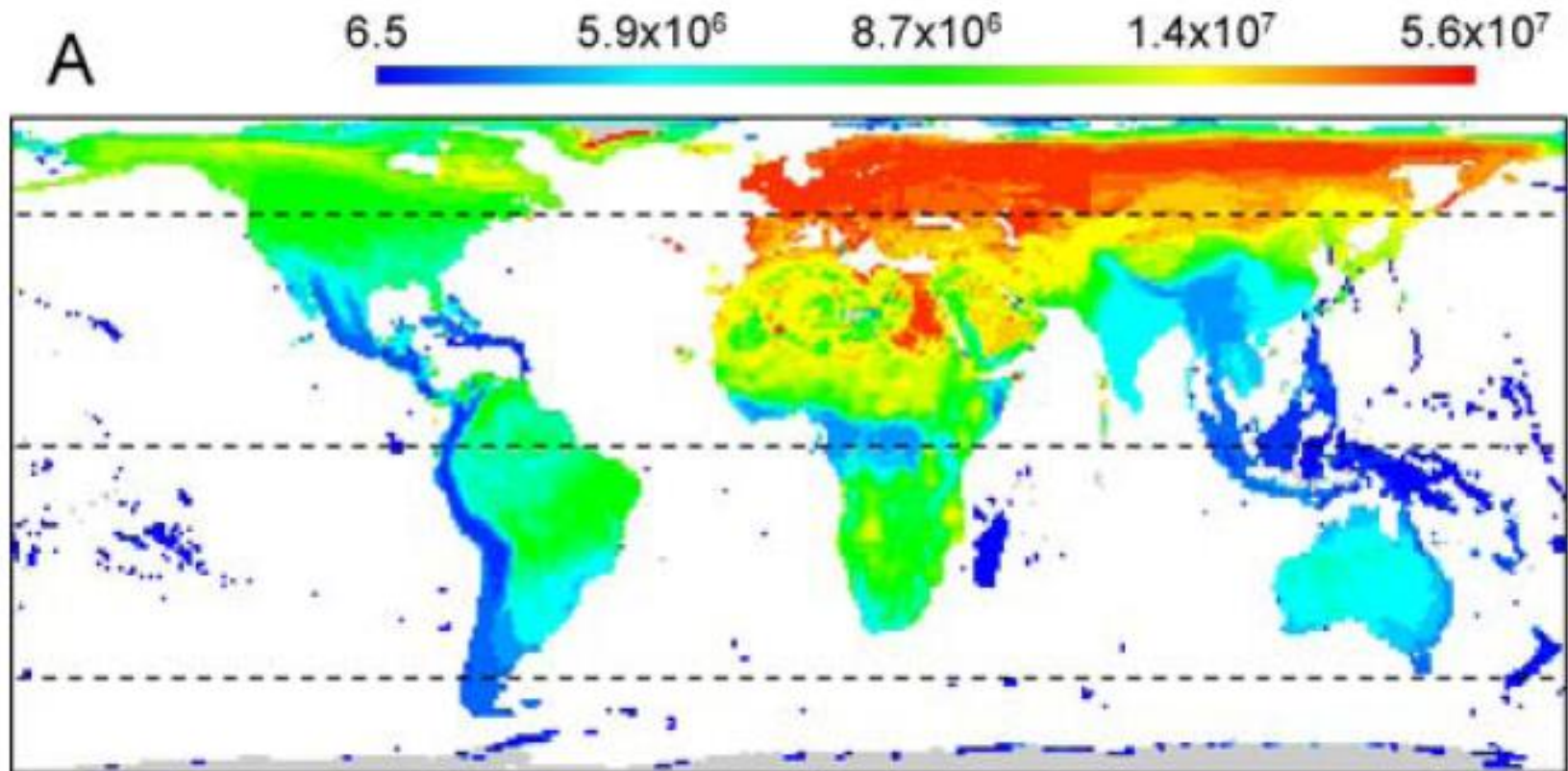
A vertical strip on the left side of the slide shows a lush green forest with sunlight filtering through the trees.

Klasické biogeografické/makroekologické jevy: Patrnosti u areálů rozšíření

- Latitudinální trendy ve velikosti areálů
- Tvar areálů
- Vnitřní struktura areálů
- Rozložení velikosti areálů
- Faktory ovlivňující velikost areálů

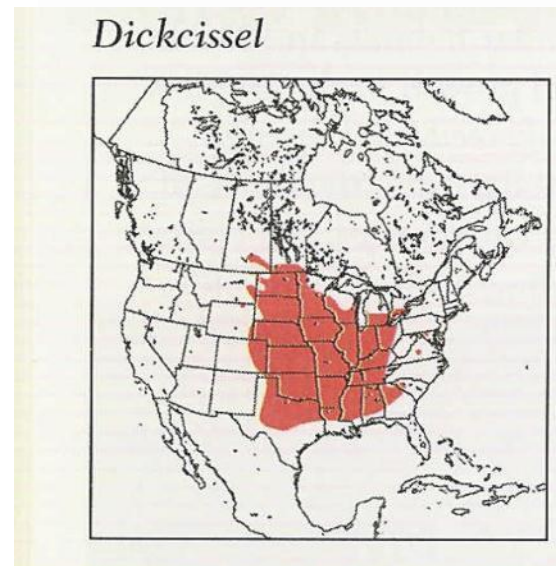
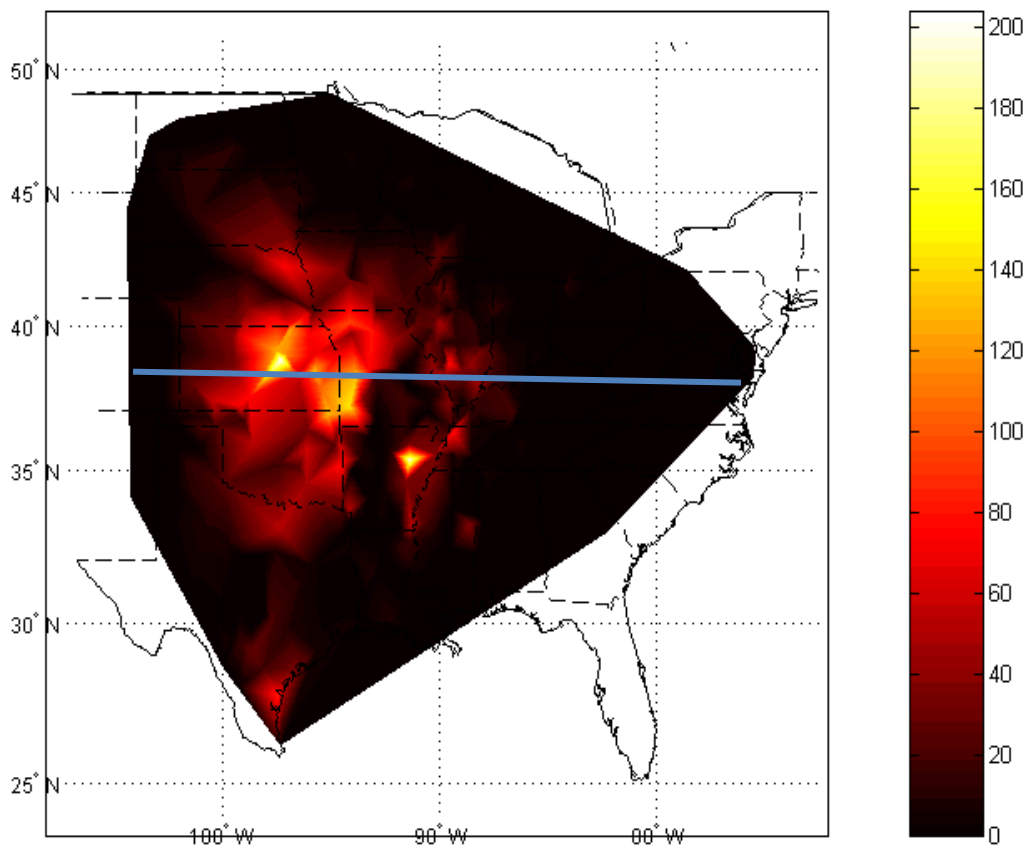
Latitudinální trendy ve velikosti areálů

Rapoportovo pravidlo

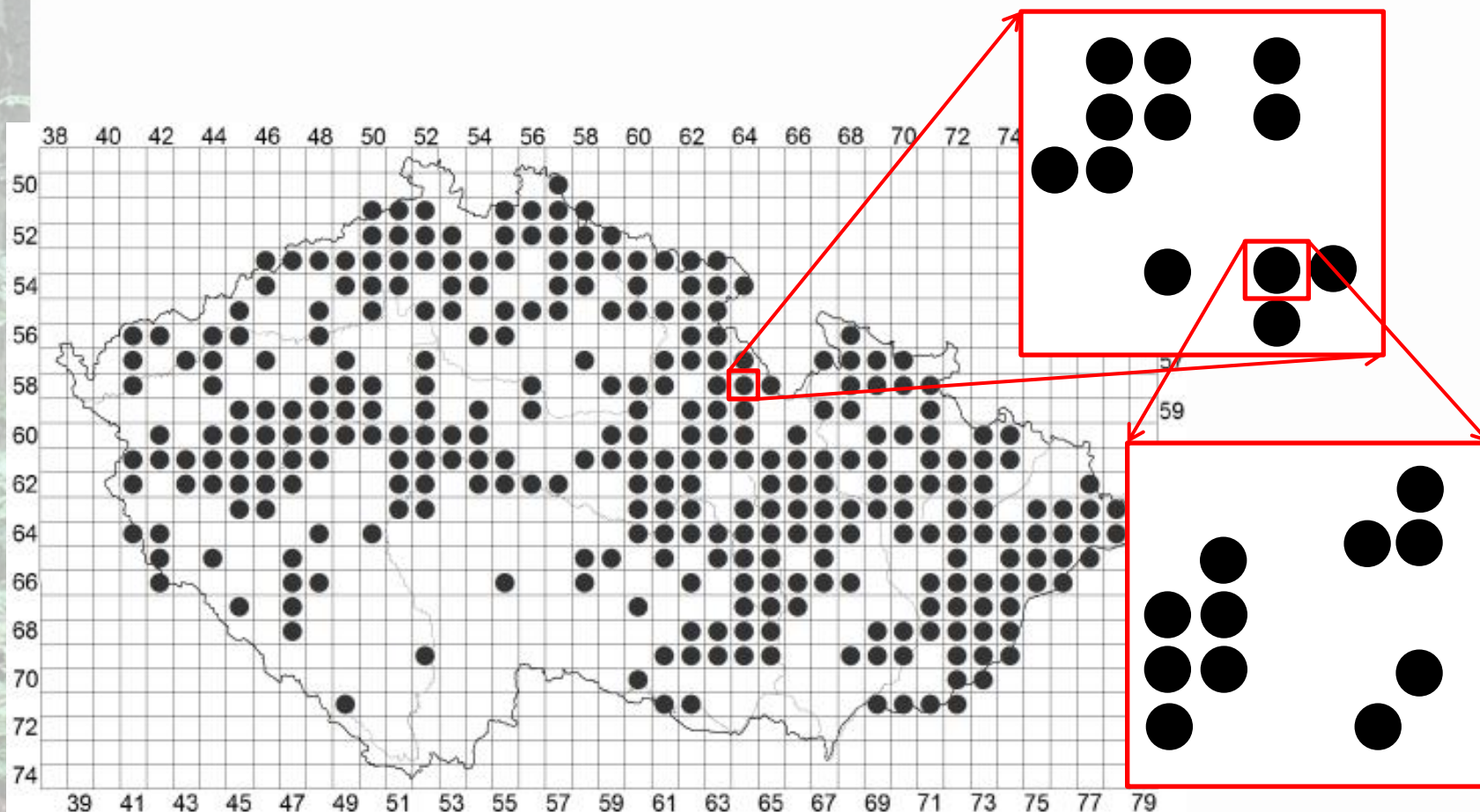
Vnitřní struktura areálů

Jen pár míst s vysokou hustotou jedinců

Vnitřní struktura areálů

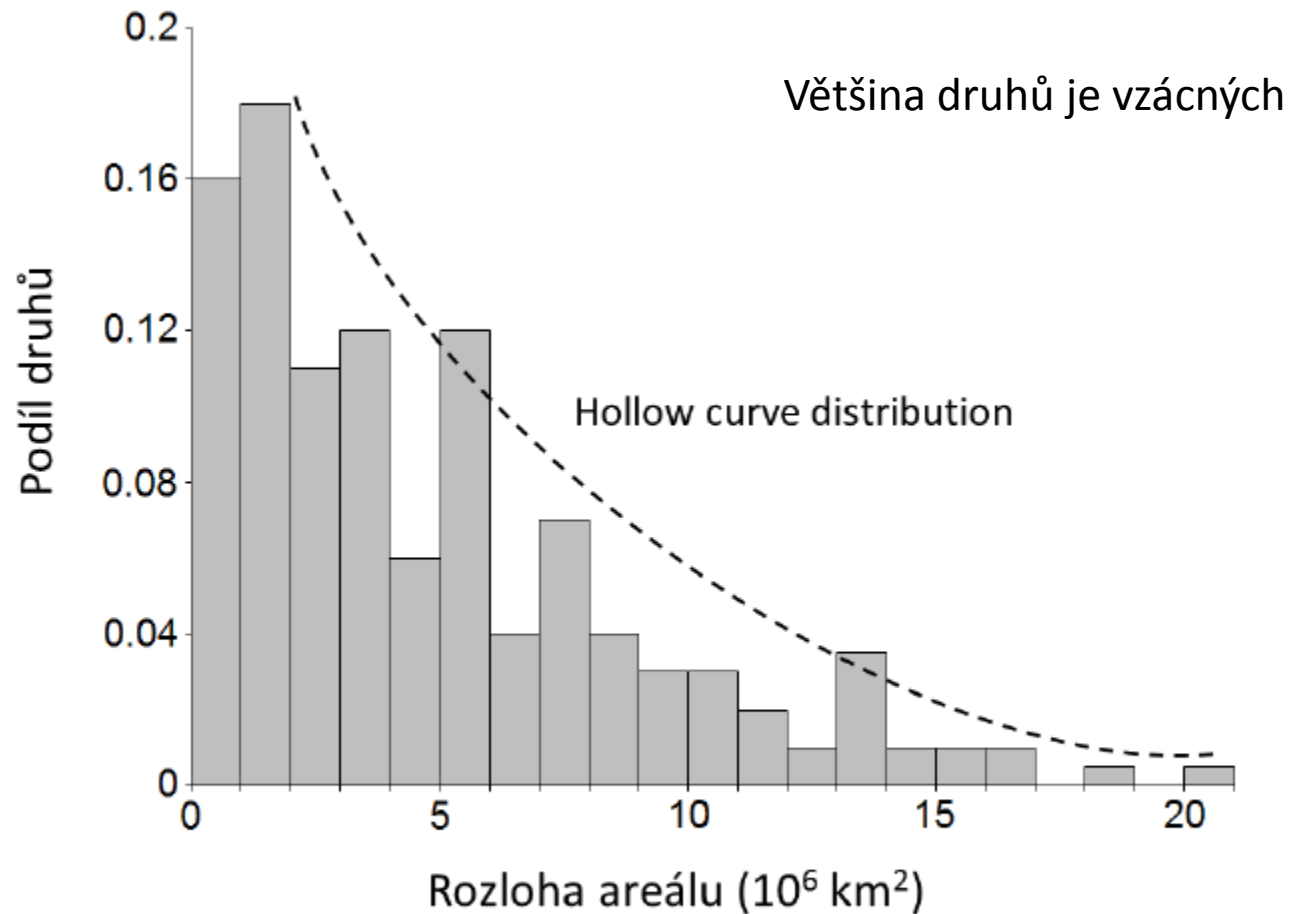
- Autokorelace ve všech měřítkách

Frekvenční rozložení velikosti areálů

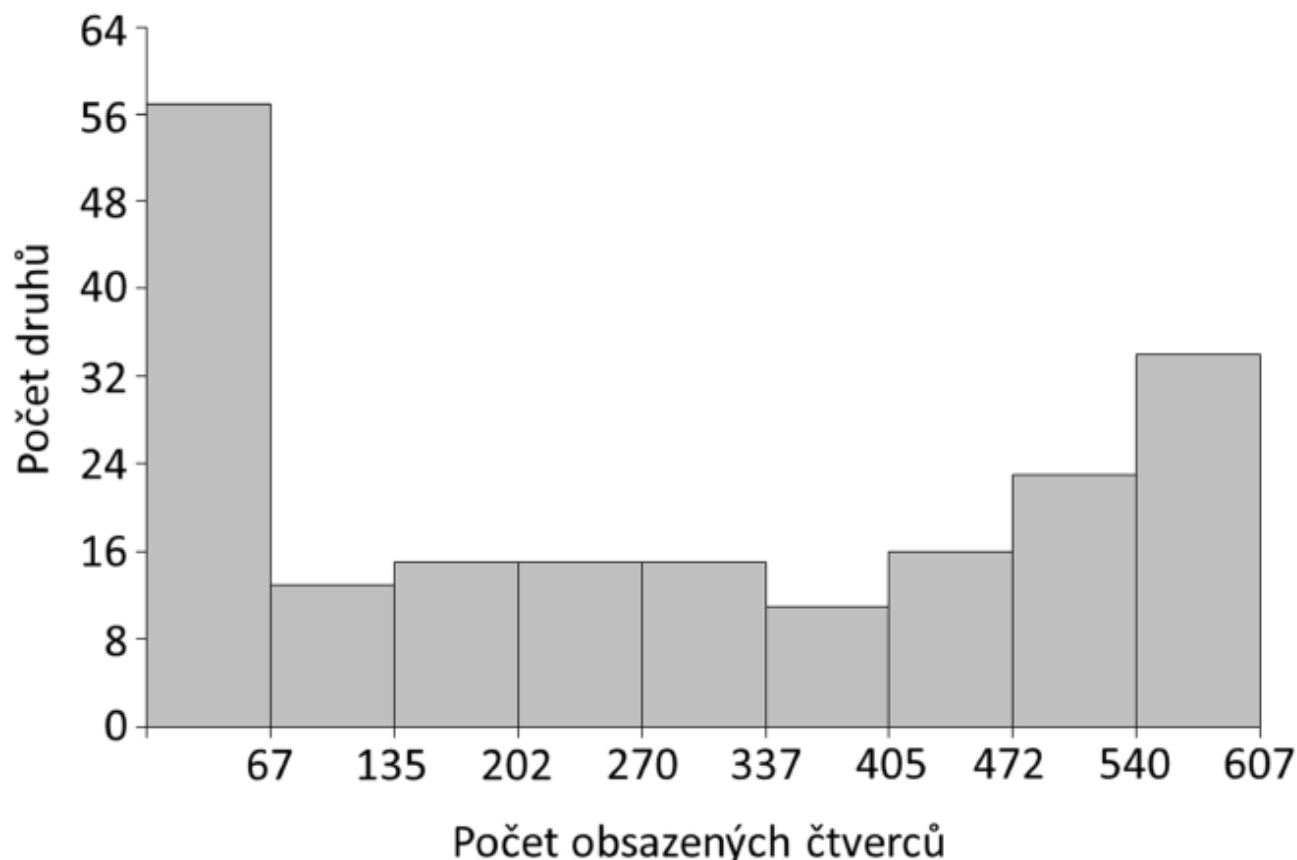
Na velkých územích

Obr. 1: Rozložení velikostí areálů ptáků Severní a centrální Ameriky (podle Brown, 1995).

Frekvenční rozložení velikosti areálů

Na menších územích

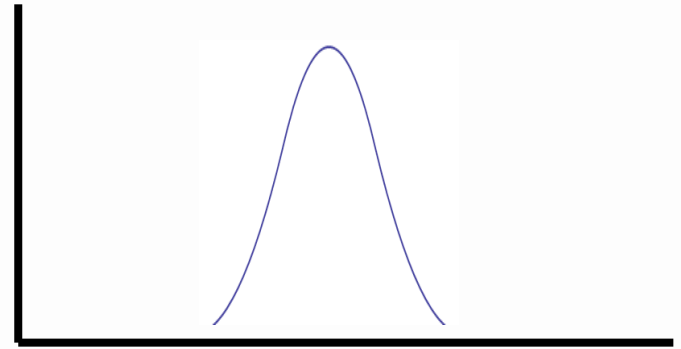
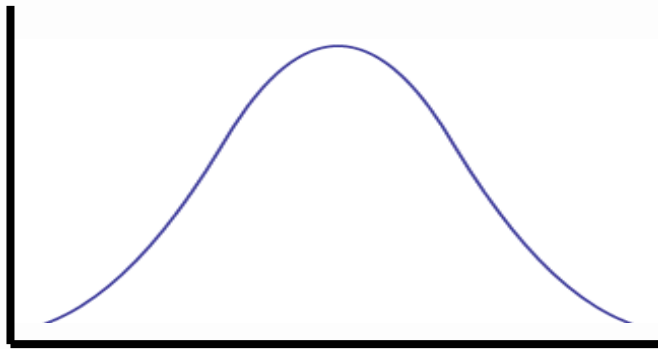

Obr. 2: Frekvenční rozložení počtu kvadrátů osídlených ptáky hnízdícími v České republice v období 1985-1989 (podle Storcha & Šizlinga 2002).

Faktory ovlivňující rozšíření druhu

1. Šířka niky

- Klasický model – druhy osídlují příznivé prostředí
- Druhy se širokou nikou osídlují různé typy prostředí → vysoké lokální populační hustoty

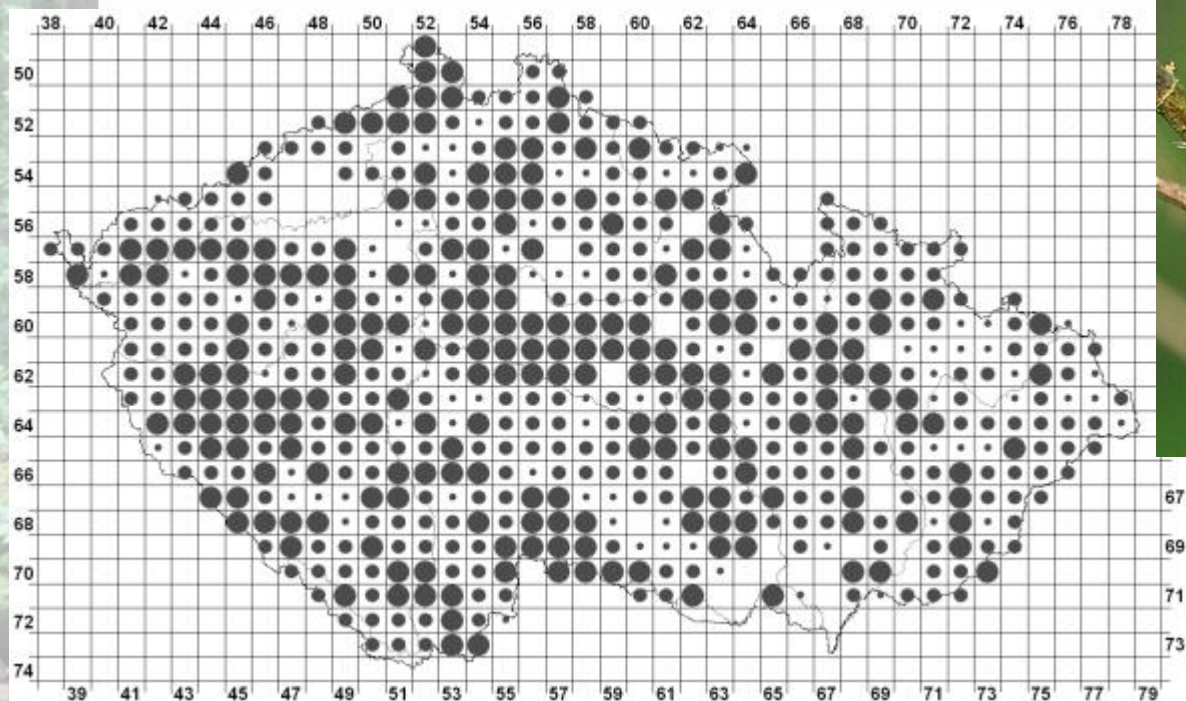

ale... i druhy specializované na jeden zdroj mohou být široce rozšířené a mít vysoké lokální populační hustoty

Faktory ovlivňující rozšíření druhu

2. „Poloha niky“

- Gregory a Gaston (2000) prokázali, že nejde ani tak o šířku niky, ale spíše o to jak vzácný je zdroj, na který je druh vázaný

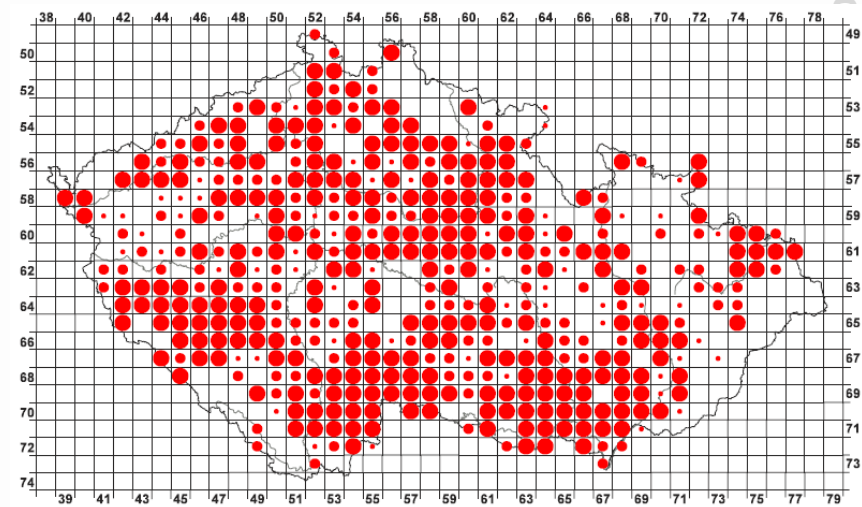
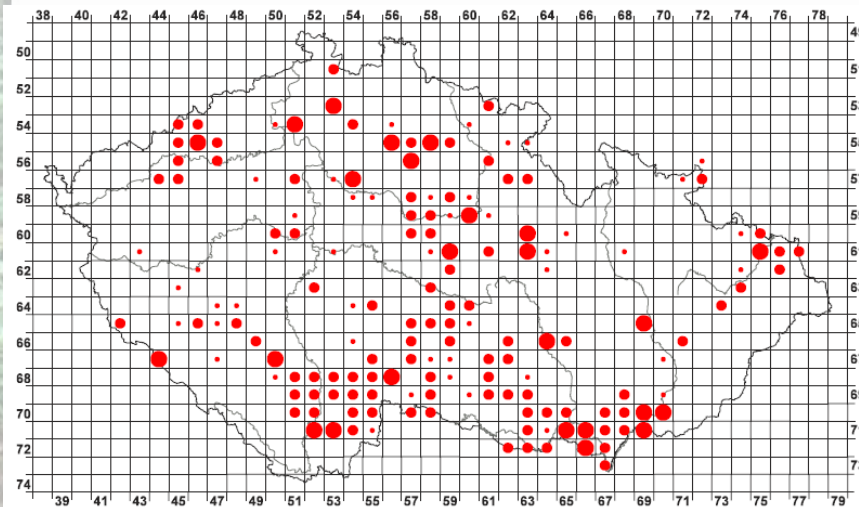
Faktory ovlivňující rozšíření druhu

- Šířka a pozice niky – základní předpoklady rozšíření druhu (vliv na lokální početnost i na velikost areálu)
- Ale... vazba k určitému typu prostředí nedokáže vysvětlit proč mají některé stejně specializované druhy velké rozdíly v početnosti a rozšíření.

Proč mají některé stejně specializované druhy velké rozdíly v početnosti a rozšíření?

Cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*)

Rákosník obecný (*Acrocephalus scirpaceus*)

Faktory ovlivňující rozšíření druhu

3. Vliv lokální četnosti druhu

- Přítomnost druhu na lokalitě nemusí svědčit o vhodnosti prostředí, ale o tom, že lokalita je blízko zdroje přistěhovalců
- Počet osídlených lokalit a populační četnost se navzájem posilují prostřednictvím migrantů (Hanski, 1982)
- Koncept metapopulací

→ osídlení velkého množství lokalit a vytvoření silné populace (**source population**)

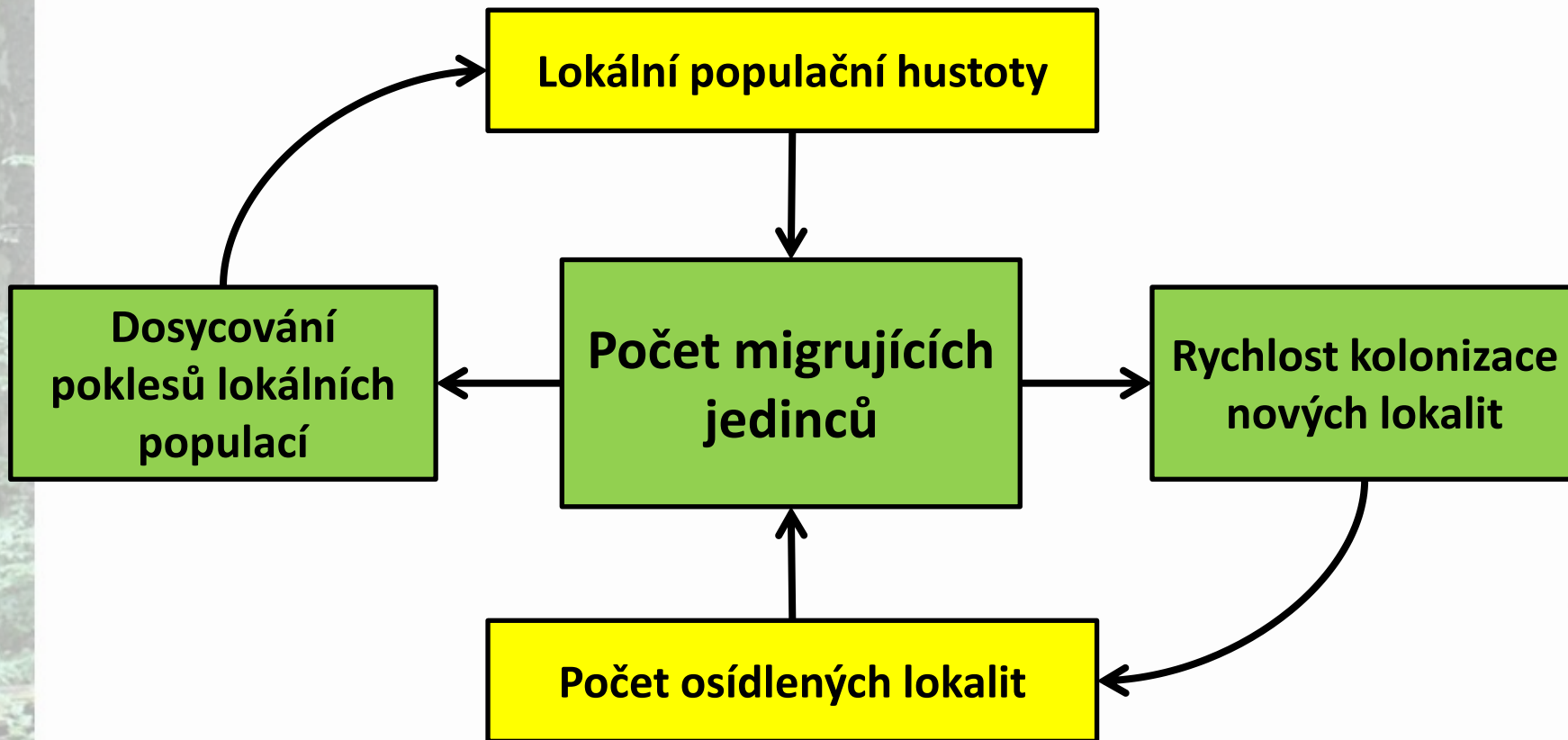
→ hodně jedinců migruje a osídluje nové lokality včetně těch s méně příhodným prostředím

→ rychlá rekolonizace nebo nahrazení úbytku početnosti na ostatních lokalitách (**sink populations**)

→ **resuce effect**

Faktory ovlivňující rozšíření druhu

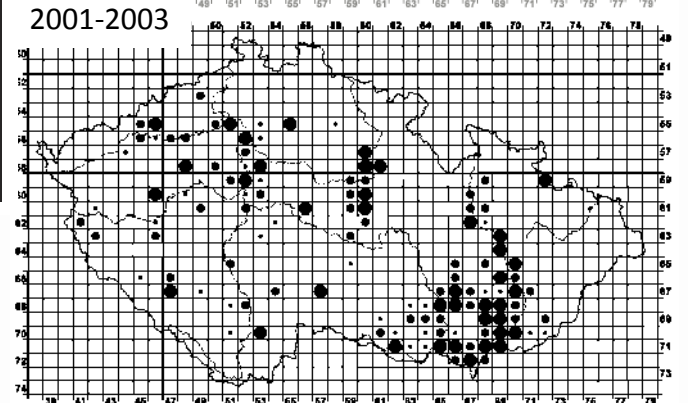
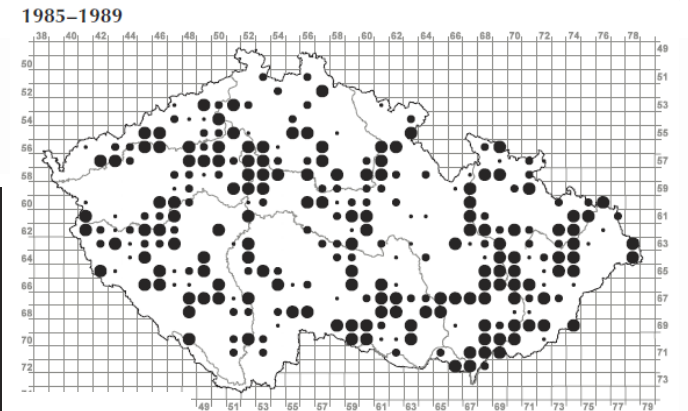
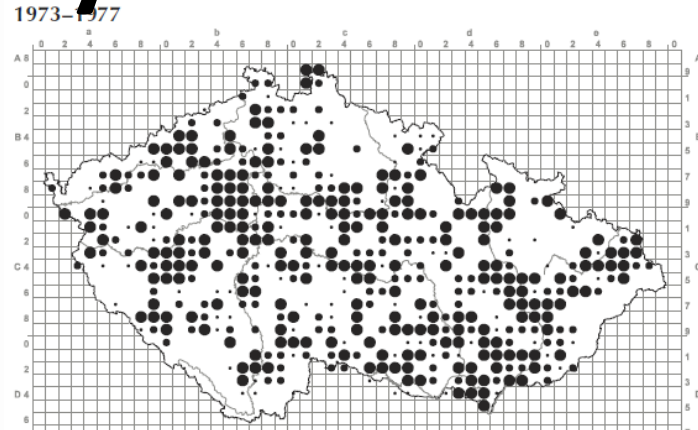
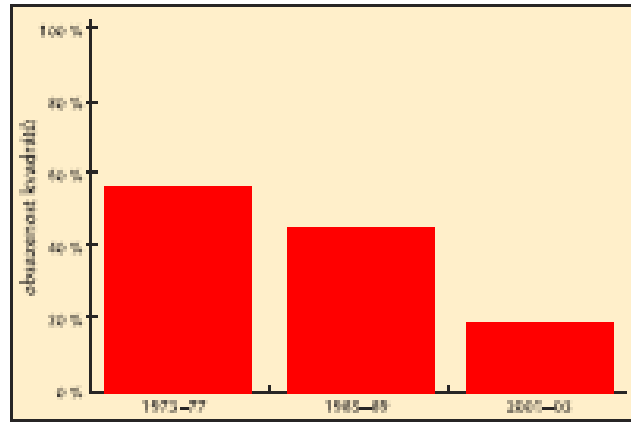
Vliv lokální četnosti druhu

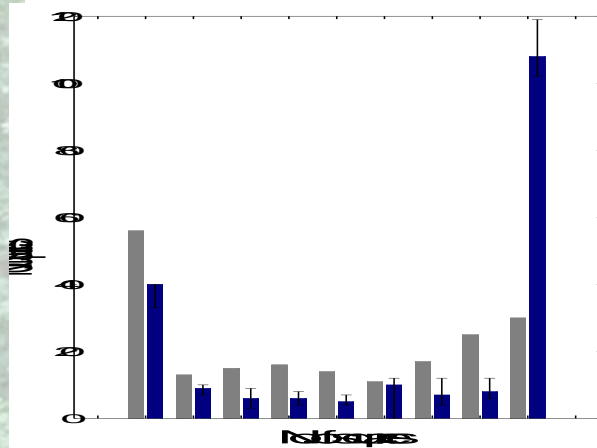
Příčina úbytku některých druhů

- Pokud dojde k poklesu lokální četnosti druhu počet migrujících jedinců nestačí doplňovat úbytek na ostatních lokalitách
- Pravděpodobně důvod ústupu některých našich druhů ptáků
  - Čírka obecná (*Anas crecca*)
  - Chocholouš obecný (*Galerida cristata*)

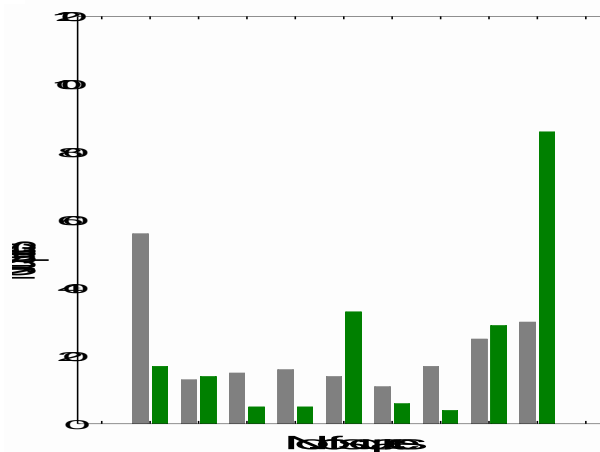

Bimodální rozložení velikostí areálů na menších územích

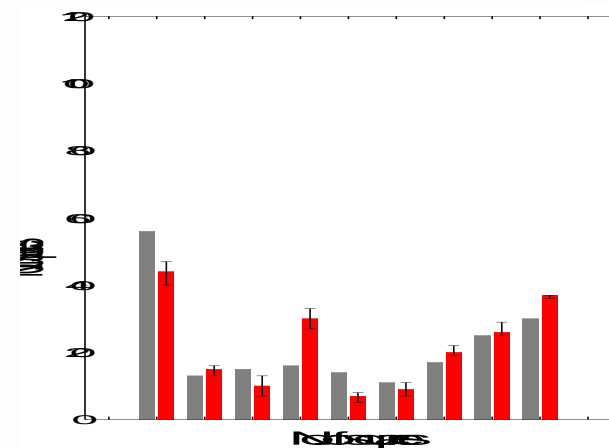
Sampling model – ptáci náhodně osidlují mapovací čtverce, ale ti vzácní (většina) osídlí jen málo, zatímco ti jen o málo běžnější brzy nasytí všechny čtverce

Habitatový model – počet osídlených čtverců odpovídá počtu čtverců s příznivým habitatem pro jednotlivé druhy

Kombinovaný model – druhy se rozmísťujú náhodně na základě své početnosti, ale jen v místech s příznivým habitatem

Core and satellite species

- **Core species** = druhy, které nejsou specializované nebo jsou specializované na hojný zdroj, vysoké abundance, hodně migrantů → osídlují hodně lokalit včetně těch s méně příznivým prostředím
- **Satelite species** = druhy specializované na vzácné zdroje, slabé populace, málo migrantů → většinou osídlují ještě méně lokalit než by mohli

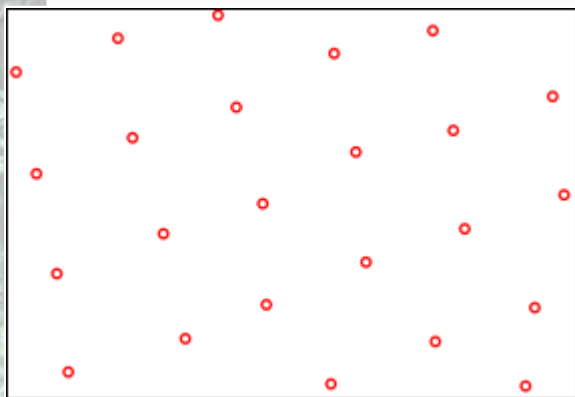
Rozšíření druhů je dáno:

1. Šířkou niky
2. Polohou niky
3. Abundancí
4. Schopností disperze
5. Velikostí území možného k osídlení

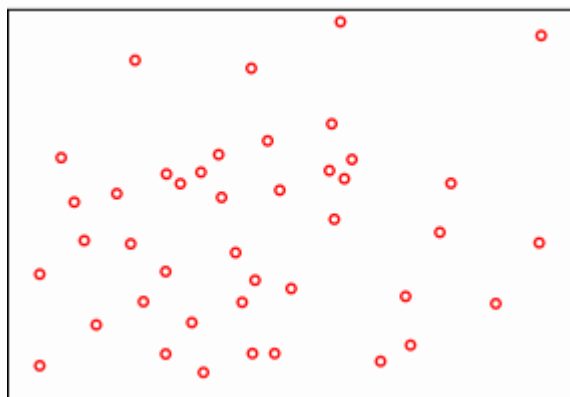
Důsledky I

- Autokorelace

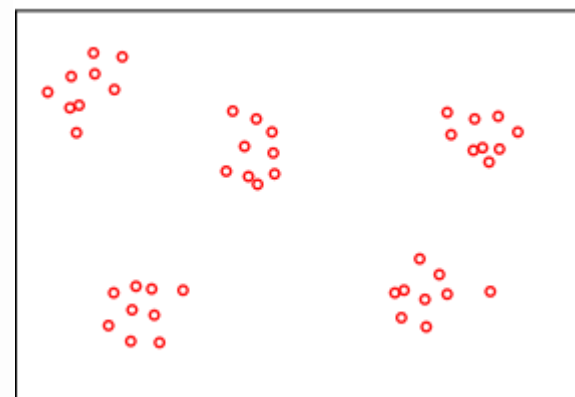
Rovnoměrná distribuce

Náhodná distribuce

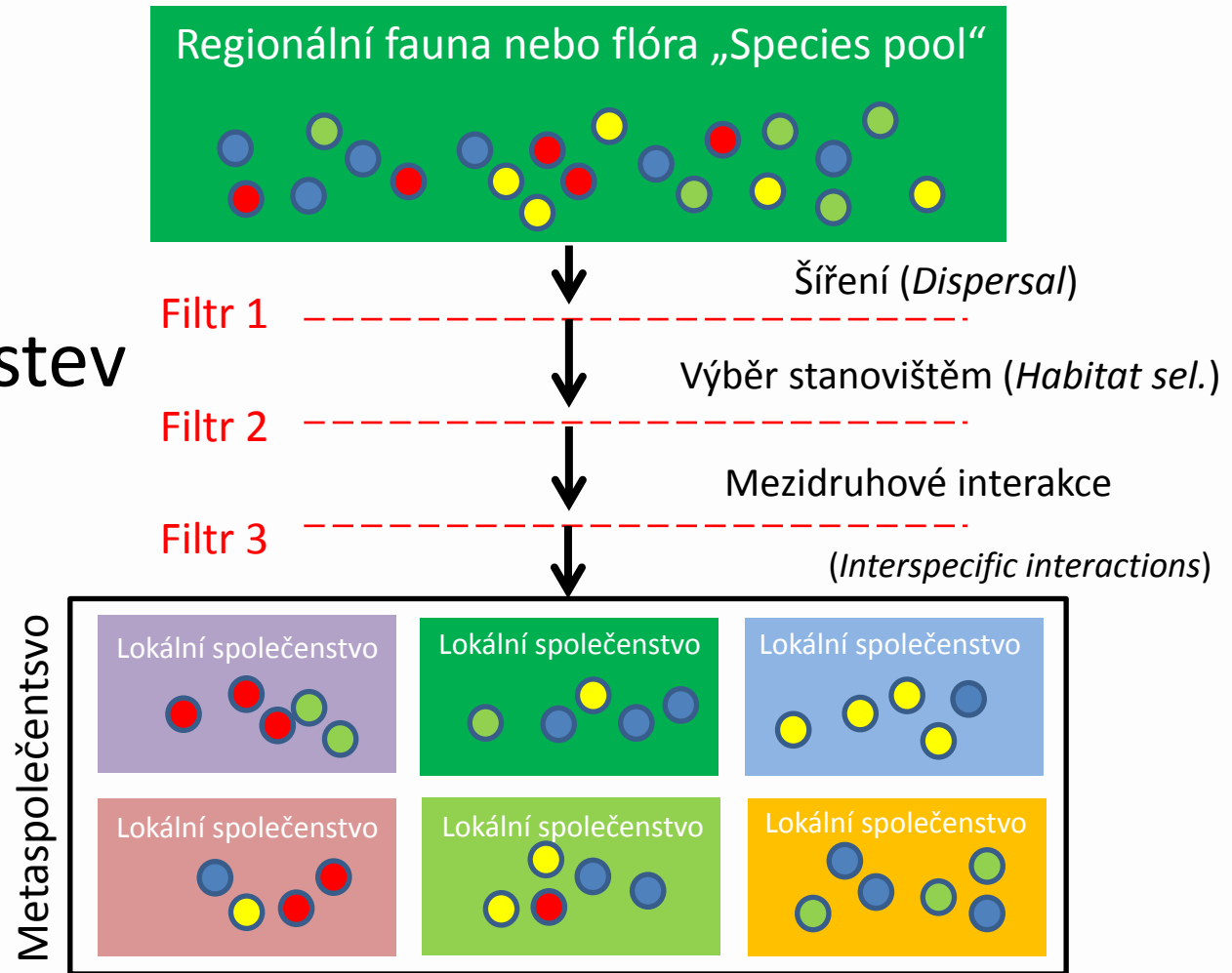

Agregovaná distribuce

Důsledky II

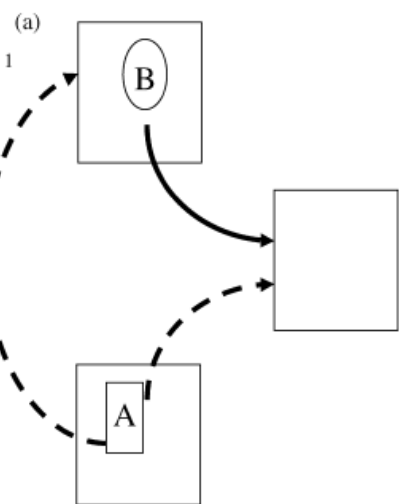
- Složení lokálních společenstev

BETA DIVERZITA

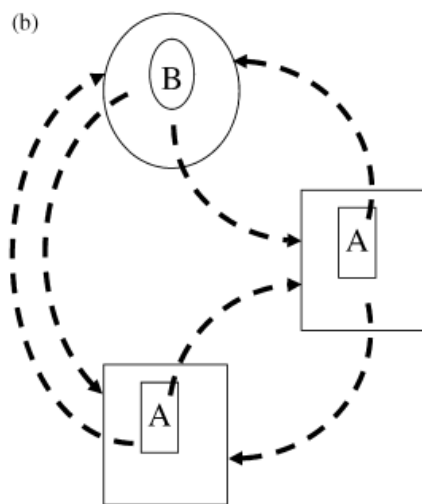
Modely metaspolečenstva

Patch dynamics

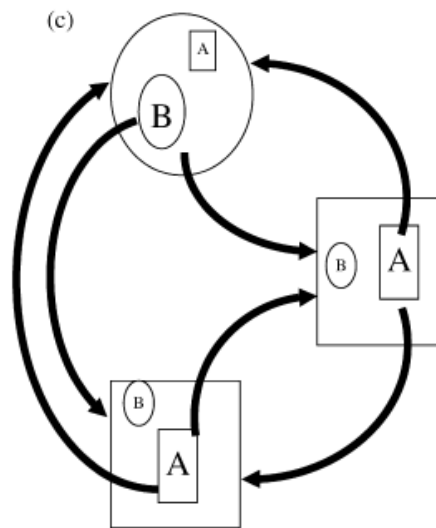
Druh A je kompetitivně silnější, druh B se lépe šíří.

Species sorting

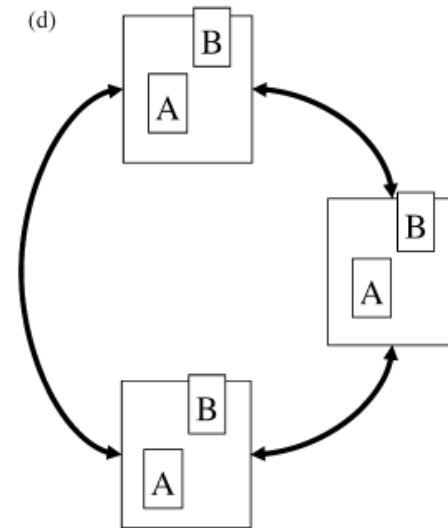
Druhy jsou vázány na prostorově oddělené niky

Mass effect (sink-source dynamics)

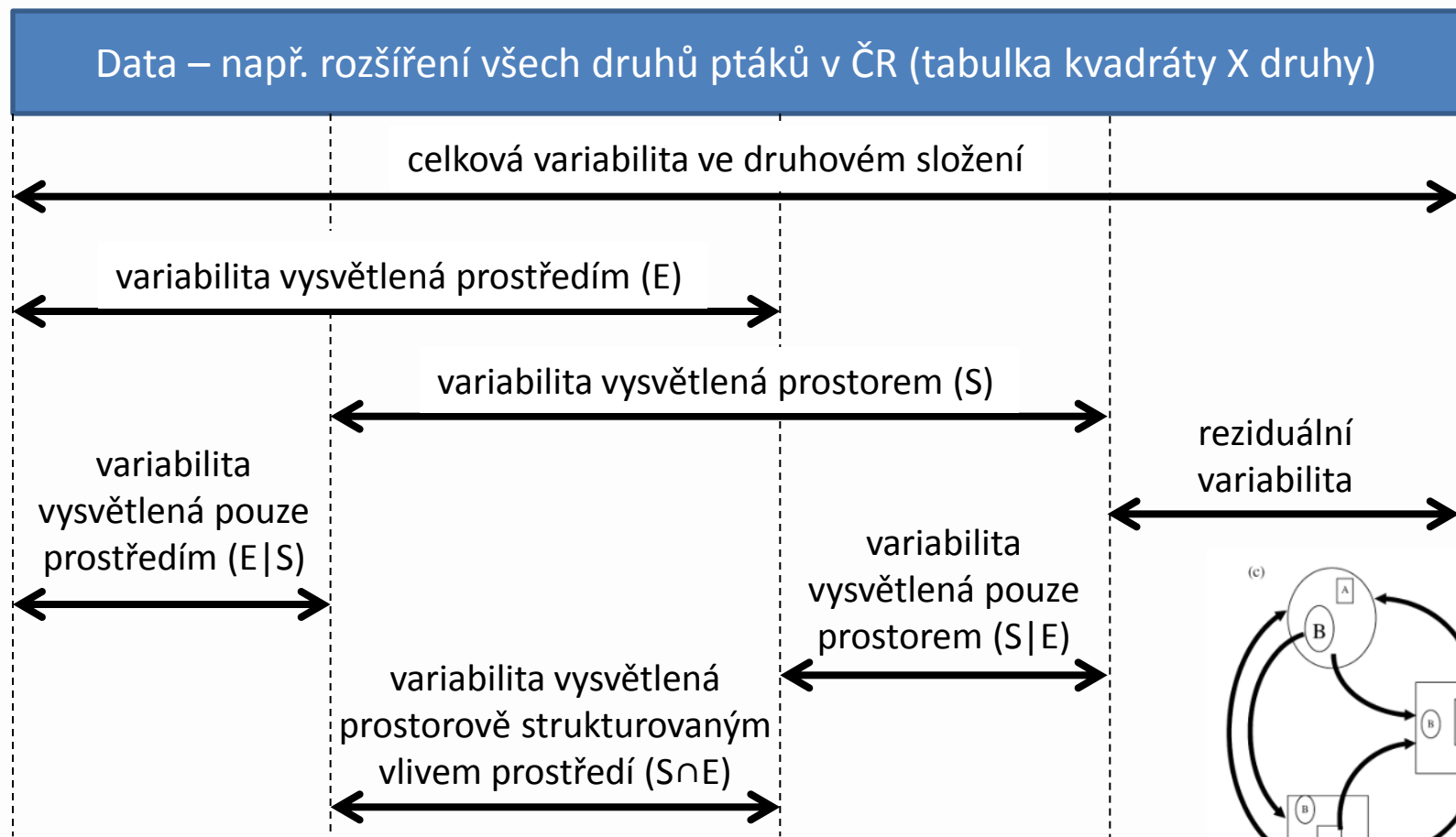
Intenzivní šíření z rostoucích populací na vhodných stanovištích na méně vhodná stanoviště

Neutral model

Šíření funkčně shodných druhů do homogenního prostředí

Dělení variability strukturované prostředím a prostorem

E|S signifikantní a **S|E** nesignifikantní → species sorting

S|E signifikantní a **E|S** nesignifikantní → neutrální model nebo patch dynamics

S|E i **E|S** signifikantní → species sorting + mass effect

Dispersal limitation is stronger in communities of microorganisms than macroorganisms across Central European cities

- Porovnání variability společenstev různých skupin organismů v Evropských městech
- Předpoklad: mikroorganismy se dobře šíří → prostorová omezení disperze by neměla být významná
- Výsledek: silná „dispersal limitation“

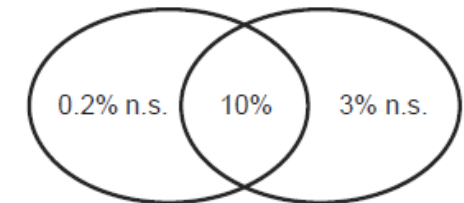

(a) cyanobacteria/algae: 34.6%

climate: 13.4%*** space: 36.2%***

(d) herbs: 13.2%

climate: 10.2%*** space: 13%***

(b) plants: 14.2%

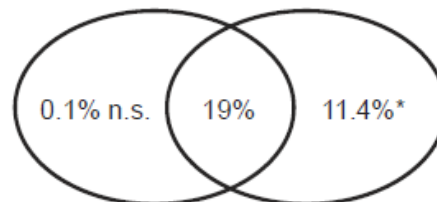
climate: 9.6%*** space: 13.6%***

(e) animal-dispersed trees and shrubs: 16.6%

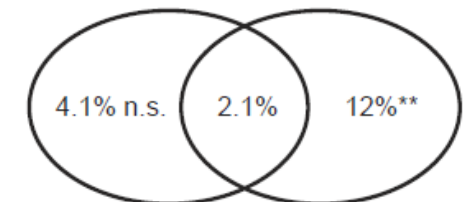
climate: 6.5%*** space: 14.9%***

(c) snails: 30.5%

climate: 19.1%*** space: 30.4%***

(f) wind-dispersed trees and shrubs: 18.2%

climate: 6.2%*** space: 14.1%***

**MOŽNOSTI POPISU
PROSTORU A PROSTOROVÉ
ANALÝZY STRUKTURY
LOKÁLNÍCH SPOLEČENSTEV**

V minulém díle...😊

- Rozšíření druhů a tedy i rozdíly ve struktuře lokálních společenstev (beta diverzita) jsou dány:

1. Ekologickými procesy (Environmental control)

- Habitat selection
- Interspecific interactions

2. Neutrálními procesy (Neutral processes)

- Šíření (Dispersal)
- Populační dynamika (Population dynamics)
  - Mass effect (source/sink populations)

Analýza struktury lokálních společenstev

- Jaké faktory/procesy mají vliv na rozdíly ve druhovém složení studovaných lokalit?
→ čím je dáno rozšíření druhů v určitém území?
- **Závislá proměnná (vícerozměrná):**
  - Data o rozšíření druhů (např. např. tabulka prezenze/absence druhů v mapovacích kvadrátech)
- **Vysvětlující proměnné:**
  - **Environmentální data** – popisují podmínky prostředí (např. tabulka lokality × biotopy)
  - **Prostorová data** – popisují prostorovou strukturu našich dat (např. tabulka lokality × souřadnice X a Y, nebo jejich polynomy)

Proč potřebujeme popsat prostorovou strukturu v našich datech?

1. Stanovení relativní role neutrálních procesů

2. Problém prostorové autokorelace

- Vliv environmentálních faktorů (teplota, nadm. výška, pH půdy, rozloha určitého biotopu apod.) nelze uspokojivě stanovit bez přihlédnutí k prostorové autokorelaci
- Pokud jsou data autokorelovaná nesplňují základní podmínku statistického testování – **nezávislost měření** → testy jsou příliš liberální
- Red-shifts (Lennon 2000)

Prostorová autokorelace

(Spatial autocorrelation, SAC)

- Podobnost dvou míst (lokalit, kvadrátů atp.) klesá s jejich geografickou vzdáleností (**distance decay**)
→ prostorově bližší lokality jsou si podobnější
  1. Druhovým složením → druhová data jsou autokorelovaná
  2. Environmentálními podmínkami → environmentální data jsou autokorelovaná

Prostorová autokorelace (Spatial autocorrelation)

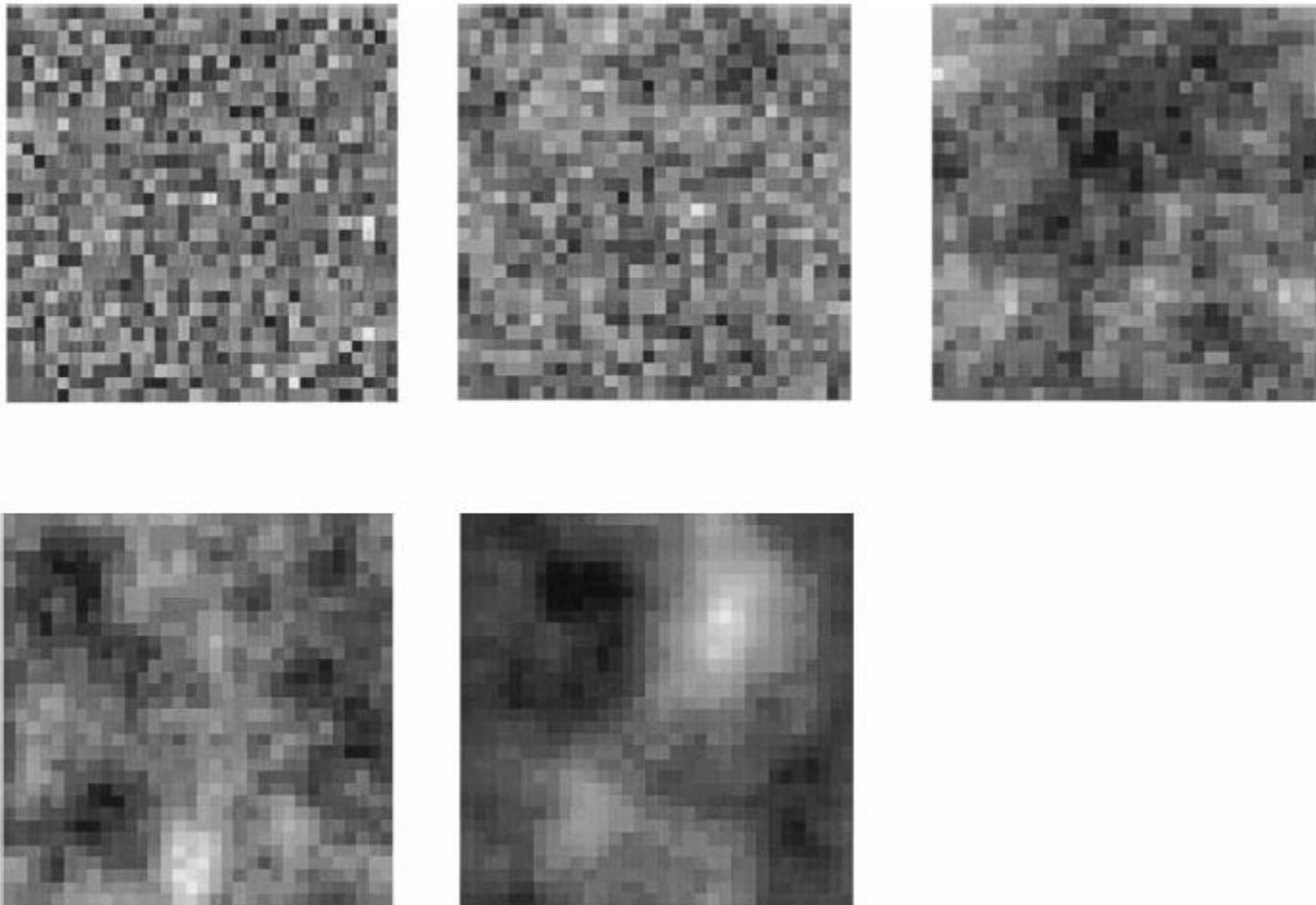
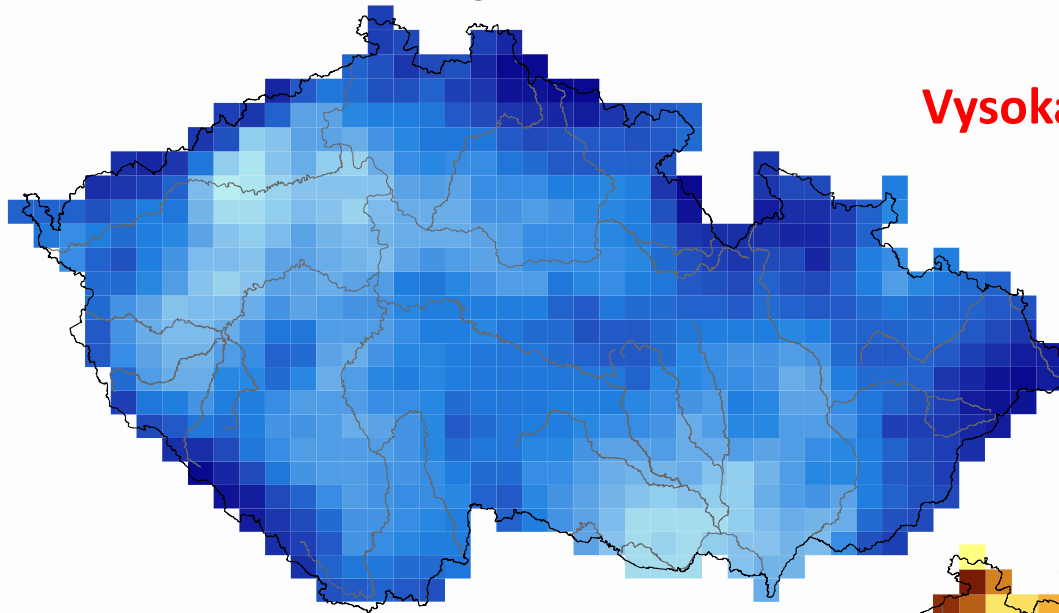

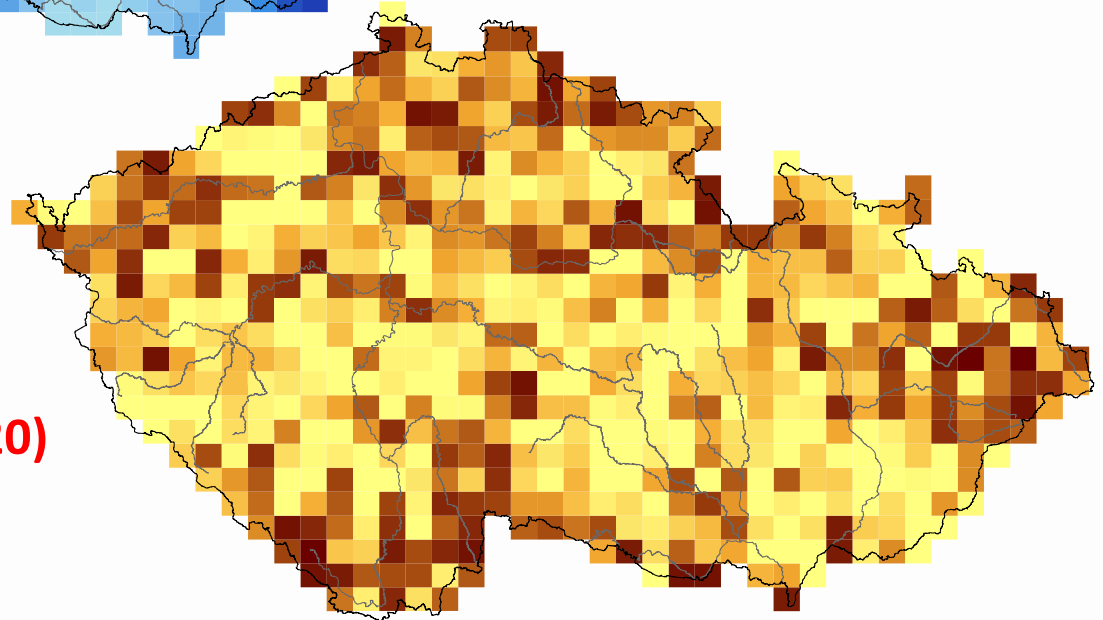
Fig. 2. Typical synthetic surfaces generated by the IDFT. The surfaces shown have 32×32 elements but the analyses used a 16×16 element area to reduce boundary effects. The spectral density-frequency exponents of these surfaces are $\beta = 0$ white noise ($D = 3$), $\beta = -0.5$ white-pink noise ($D = 2.75$), $\beta = -1$ pink noise ($D = 2.5$), $\beta = -1.5$ pink-brown noise ($D = 2.25$) and $\beta = -2$ brown noise ($D = 2$), where D is the fractal dimension, related to β such that $D = 3 + \beta/2$ (Russ 1994).

Lennon, J. 2000, *Ecography* 23: 101-113

Prostorová autokorelace (Spatial autocorrelation)

Vysoká (Moran's $I = 0.161$)

Nízká (Moran's $I = 0.020$)

Variable	Description	Min.	Max.	Mean	Moran's I
TEMP	Mean annual temperature (°C)	3.0	9.5	7.4	0.125
PREC	Mean annual precipitation (mm)	432.0	1387.1	677.8	0.161
ALT	Mean altitude (m a.s.l.)	157.3	1160.4	456.4	0.139
ALPINE	Alpine habitats including alpine grasslands, Pinus mugo scrub and subalpine low shrub vegetation (ha)	0.0	1257.2	5.2	0.041
WETSCR	Willow carrs and riverine willow scrub (ha)	0.0	145.7	7.7	0.092
TALLSCR	Tall mesic and xeric scrub (ha)	0.0	1442.6	26.5	0.086
LOWSCR	Low xeric scrub (ha)	0.0	13.7	0.1	0.021
ALDCARRS	Alder carrs (ha)	0.0	130.9	3.5	0.037
BIRCH	Birch mire forests (ha)	0.0	112.2	1.5	0.059
PINE	Pine forests including dry forest-steppe forests and pine mire forests (ha)	0.0	529.4	13.4	0.090
ASHALD	Ash-alder alluvial forests and montane grey alder galleries (ha)	0.0	324.9	54.6	0.070
HARDWOOD	Hardwood forests of lowland rivers (ha)	0.0	1889.3	21.3	0.066
WILLPOP	Willow-poplar forests of lowland rivers (ha)	0.0	80.6	1.6	0.068
OAKHORN	Oak-hornbeam forests (ha)	0.0	2066.9	110.9	0.127
RAVINE	Ravine forests (ha)	0.0	551.6	18.6	0.044
BEECH	Beech forests (ha)	0.0	3098.4	194.7	0.094
OAK	Oak forests including thermophilous oak forests and acidophilous oak forests (ha)	0.0	1401.6	42.6	0.076
OAKPINE	Oak-pine forests (ha)	0.0	1198.7	11.9	0.095
SPRUCE	Spruce forests (ha)	0.0	3292.6	57.3	0.076
WETLAND	Wetlands including reed and tall-sedge beds, vegetation of annual hydrophilous herbs and perennial amphibious herbs (ha)	0.0	251.2	16.8	0.077

Měření prostorové autokorelace

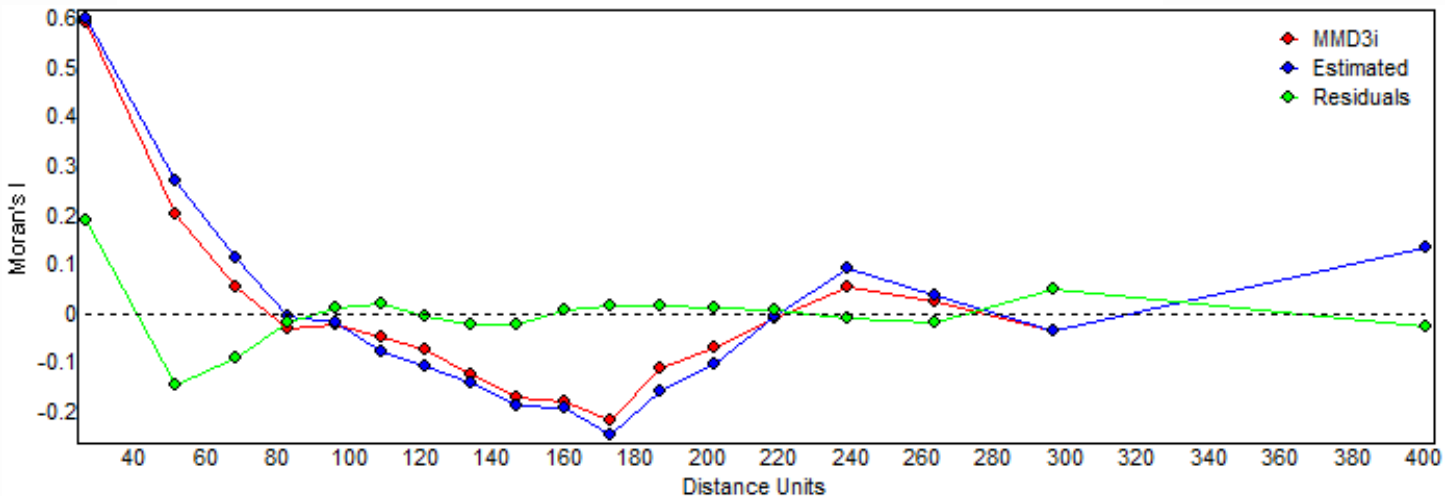

- Moran's I (Moran, 1950)

$$I(d) = \frac{\frac{1}{W} \sum_{h=1}^n \sum_{i=1}^n w_{hi} (y_h - \bar{y})(y_i - \bar{y})}{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2} \quad \text{for } h \neq i$$

The expected value of Moran's I for no spatial correlation is

$$E(I) = \frac{-1}{n-1}$$

Možnosti popisu prostorové struktury

- 1) Trend surface analysis
- 2) Mantel correlation/Mantel tests
- 3) Moran's eigenvector maps

Trend-surface analysis

- Prostorová struktura je vyjádřena geografickými souřadnicemi (XY) lokalit/kvadrátů a jejich polynomy

$$\hat{z} = f(X, Y) = b_0 + b_1X + b_2Y$$

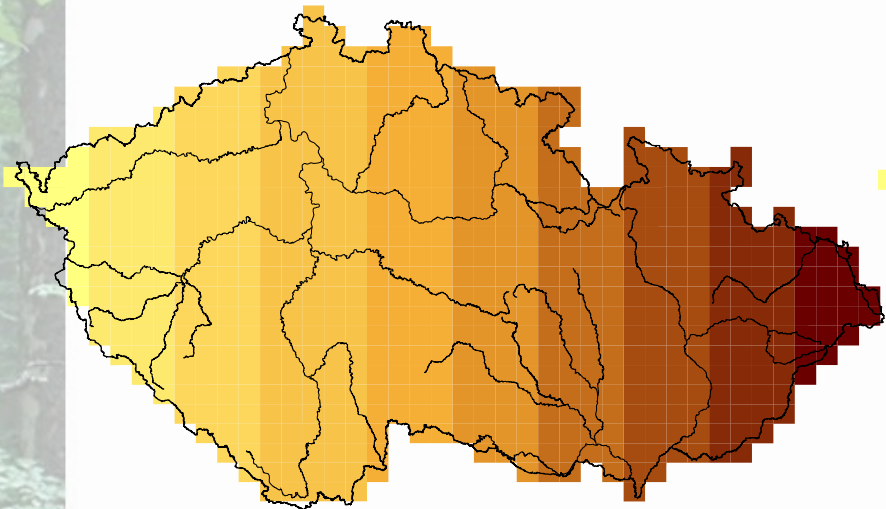
$$\hat{z} = b_0 + b_1X + b_2Y + b_3X^2 + b_4XY + b_5Y^2$$

$$\hat{z} = b_0 + b_1X + b_2Y + b_3X^2 + b_4XY + b_5Y^2 + b_6X^3 + b_7X^2Y + b_8XY^2 + b_9Y^3$$

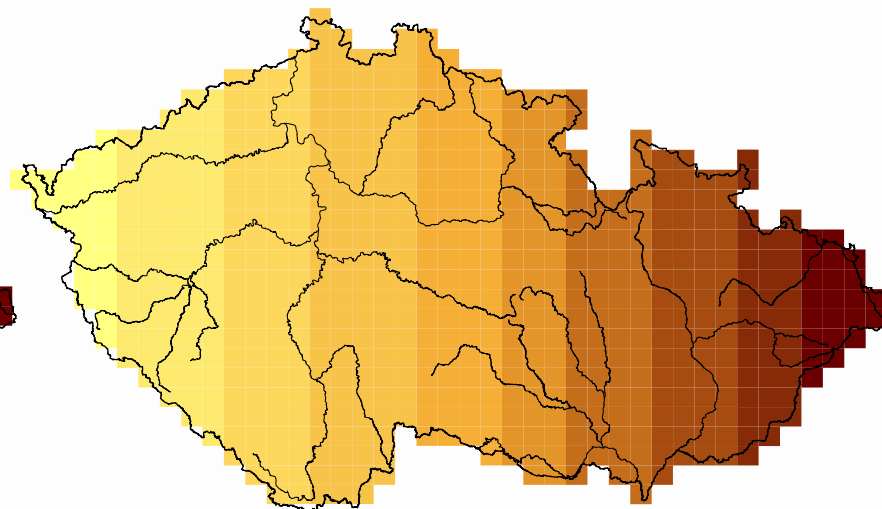
- Postihuje pouze velkoškálové vztahy

Trend-surface analysis

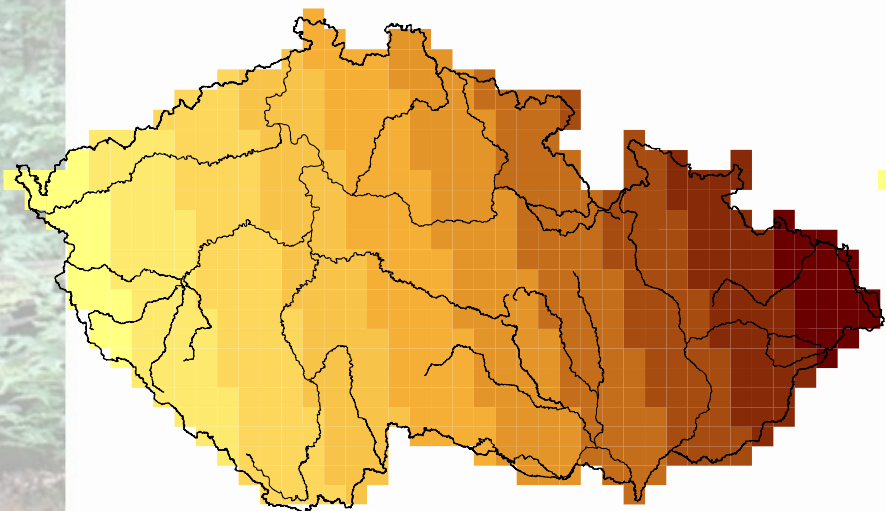
X

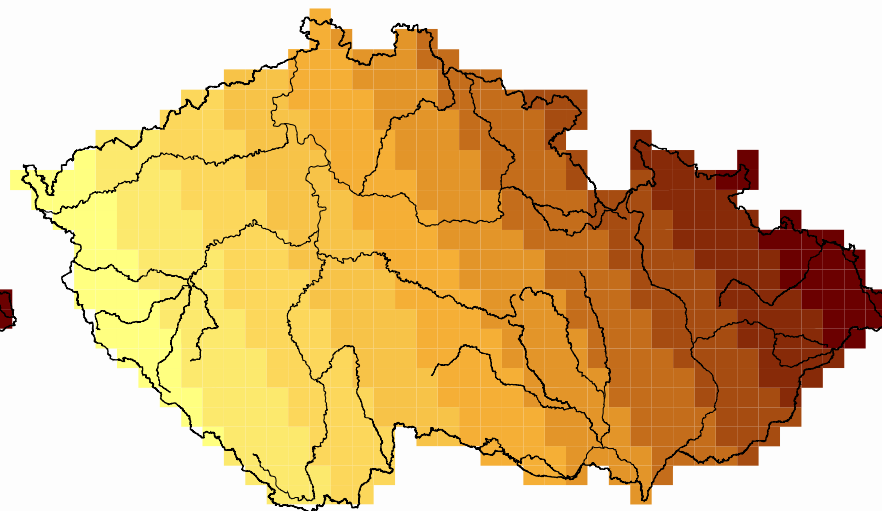
X²

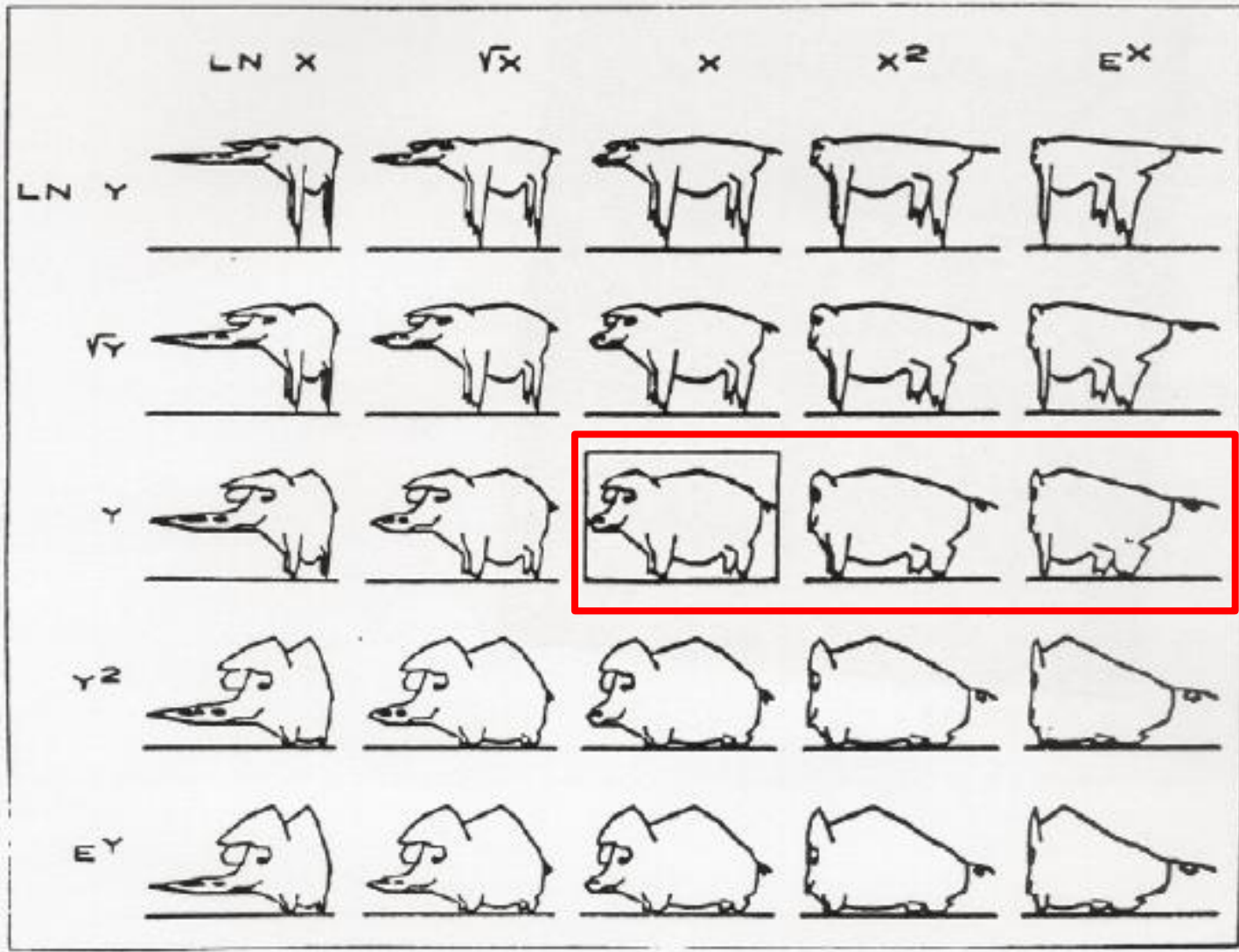

X*Y

X*Y*Y

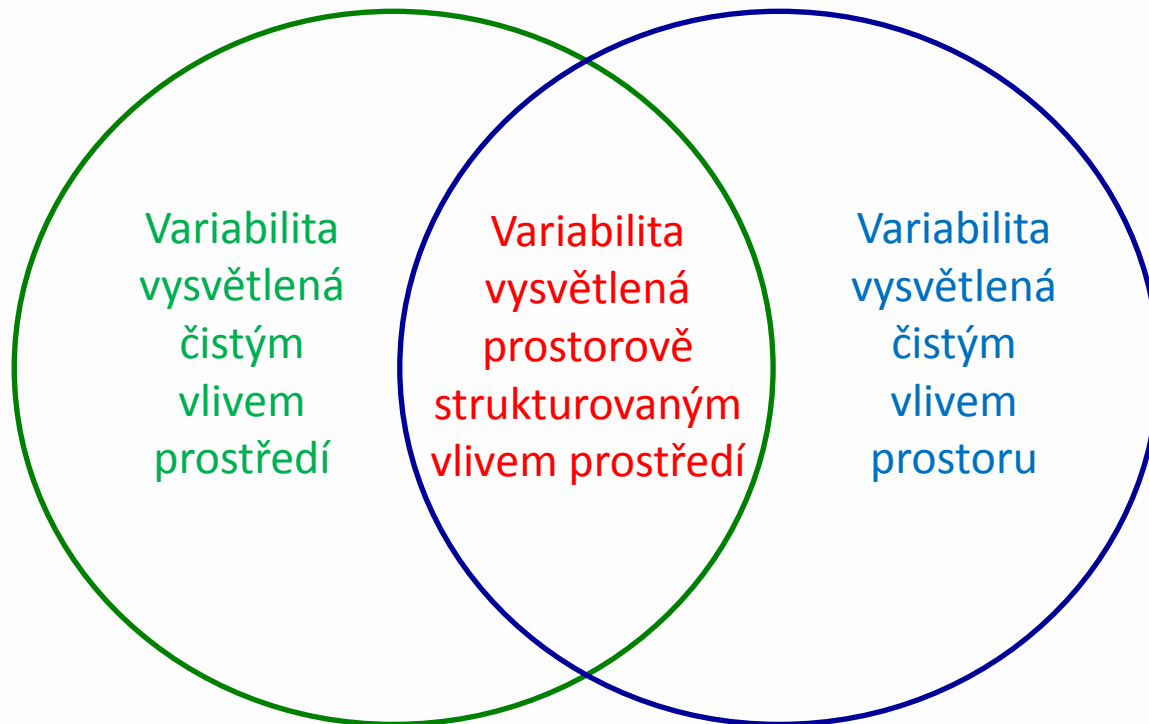
Výsledná analýza

$$Y = f(\text{Environmental variables, Trend-surface polynomials})$$

Varinace partitioning

Environmental variables

Trend-surface polynomials

Moran's eigenvector maps

- MEM → Principal Coordinates of Neighbour Matrices (PCNM; Borcard & Legendre 2002, Dray et al. 2006)
- Založeno na vygenerování prostorových proměnných pomocí analýzy hlavních koordinát (PCoA)

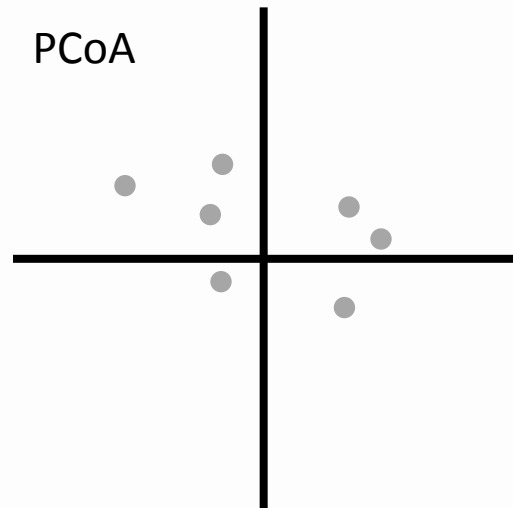

Moran's eigenvector maps

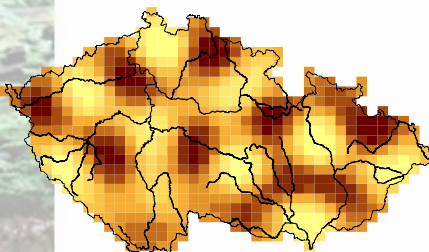
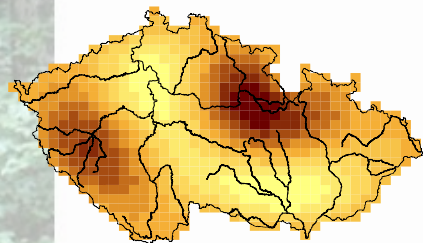
ID	X_UTM	Y_UTM
4952	1604678	6596804
5052	1604675	6579165
5053	1623227	6579161
5056	1678870	6579154
5057	1697415	6579153
5151	1586125	6561568
5152	1604672	6561564
5153	1623225	6561561
5154	1641772	6561558
5155	1660318	6561556
5156	1678870	6561555
5157	1697415	6561554
5158	1715961	6561553

	4952	5052	5053	5056	5057	5151
4952	0	17638.26	25599.13	76262.53	94401.97	39821.69
5052	17638.26	0	18552.19	74195.19	92740.27	25569.04
5053	25599.13	18552.19	0	55643	74188.07	41062.4
5056	76262.53	74195.19	55643	0	18545.07	94398.07
5057	94401.97	92740.27	74188.07	18545.07	0	112671.3
5151	39821.69	25569.04	41062.4	94398.07	112671.3	0

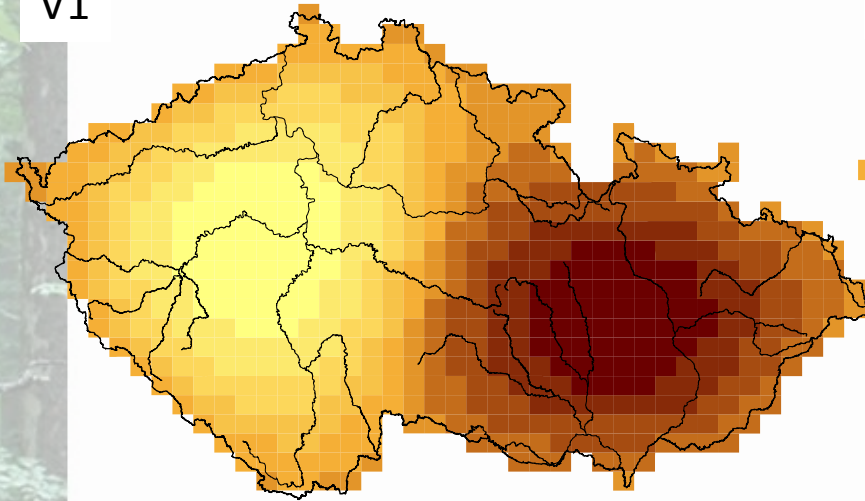

ID	V1	V2	V3
4952	-239.536	-49.6009	-839.176
5052	-1001.74	-413.727	-2968.25
5053	-1033.39	-618.2	-3213.31
5056	-663.895	-1261.2	-2912.25
5057	-540.904	-1227.53	-2618.41
5151	-1886.69	-421.861	-4789.88
5152	-2399.11	-1071.73	-6558.18
5153	-2442.21	-1685.84	-7161.99
5154	-2174.38	-2215.51	-6952.89
5155	-1883.57	-2775.82	-6798.2
5156	-1646.21	-3218.09	-6747.98
5157	-1293.25	-3185.75	-5991.62
5158	-793.561	-2478.86	-4230.45
5248	-1946.56	1022.099	-3515
5249	-2631.26	846.2563	-5086.65

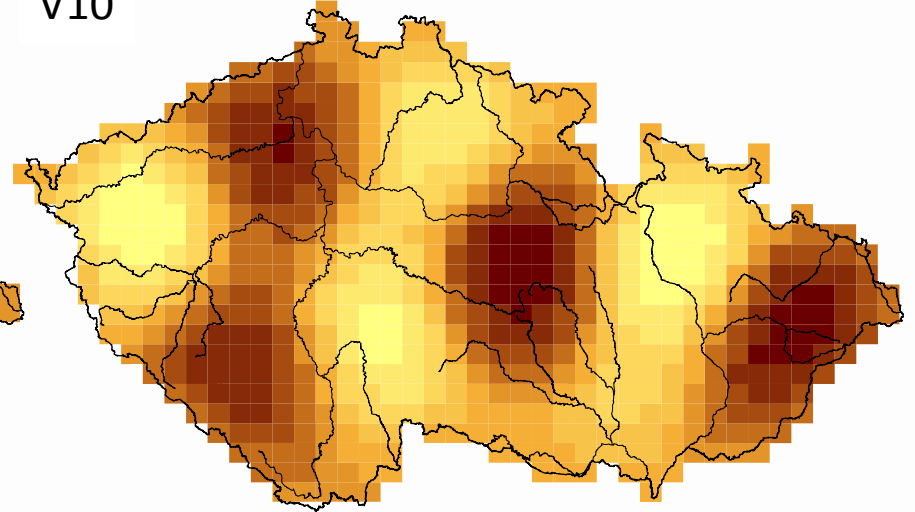

Moran's eigenvector maps

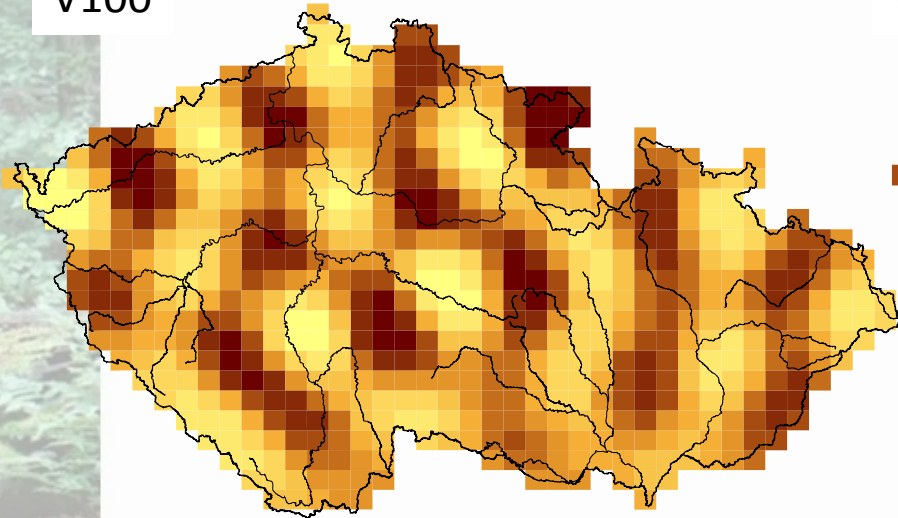
V1

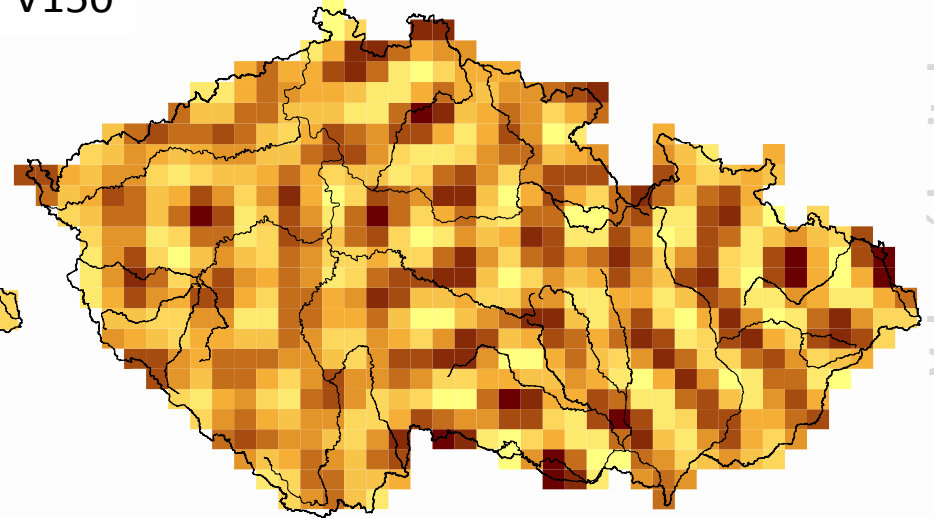
V10

V100

V150

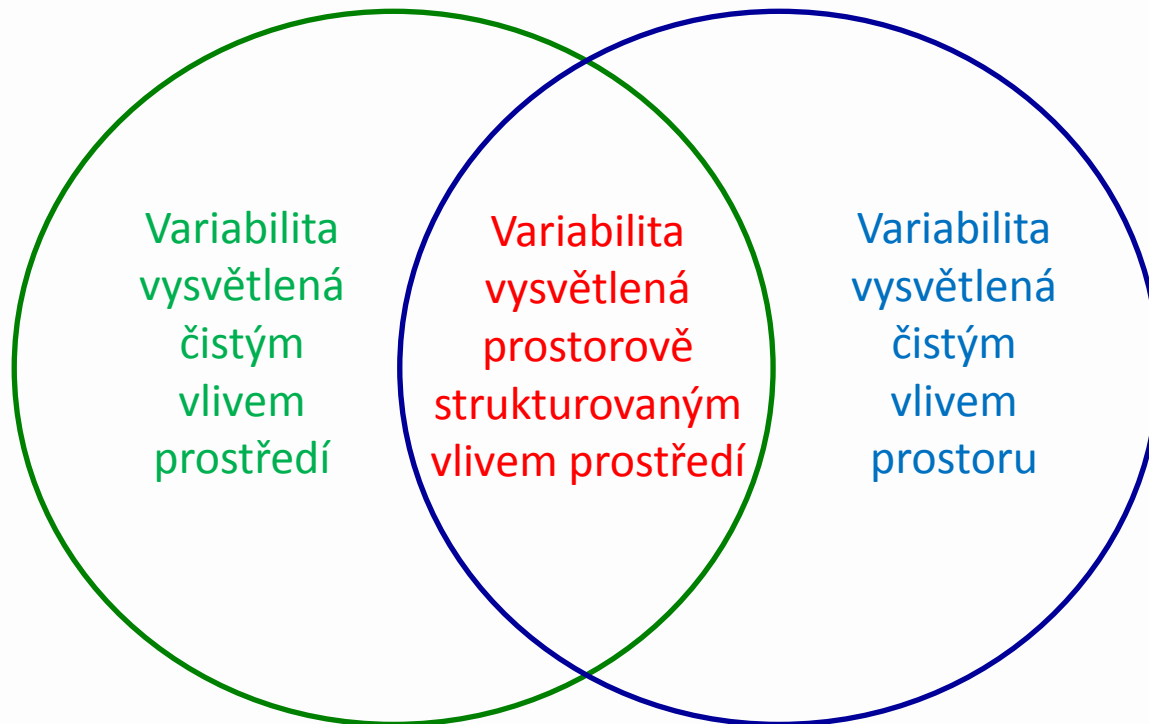
Výsledná analýza

$$Y = f(\text{Environmental variables, MEM variables})$$

Varinace partitioning

Environmental variables

MEM variables

Mantel statistic

- Metoda založena na korelaci matic
  - Matice **ekologických vzdáleností** mezi lokalitami vypočtená z **druhových dat** (vícerozměrná vysvětlovaná proměnná)
  - Matice **ekologických vzdáleností** mezi lokalitami vypočtená z **environmentálních dat** (vícerozměrná vysvětlující proměnná)
  - Matice **geografických vzdáleností** mezi lokalitami vypočtená z **geografických souřadnic** (vícerozměrná vysvětlující proměnná)

Mantel statistic

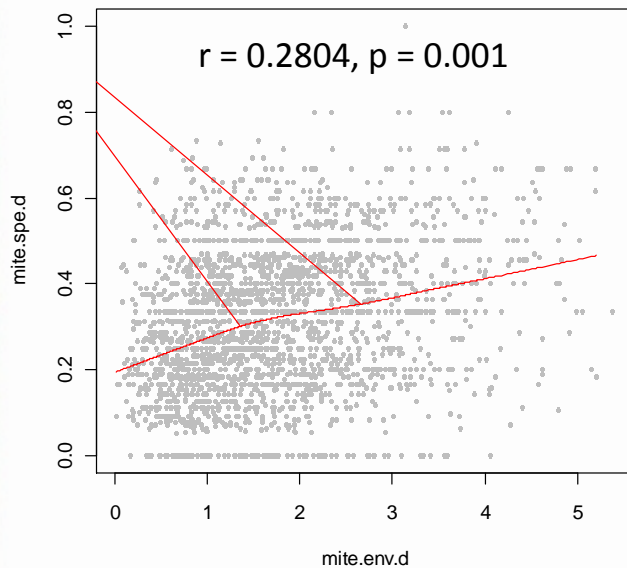
Environmentální model

B-sim index

row.names	1	2	3	4	5
1	0	0.25	0.2105263	0.2	0.2105263
2	0.25	0	0.05263158	0.1739130	0.1578947
3	0.2105263	0.05263158	0	0.1052632	0.1578947
4	0.2	0.1739130	0.1052632	0	0.2105263
5	0.2105263	0.1578947	0.1578947	0.2105263	0

Ekologická vzdálenost mezi lokalitami

row.names	1	2	3	4	5
1	0	1.451148	0.5964359	0.7578642	1.662693
2	1.451148	0	0.8684193	0.7723978	3.091077
3	0.5964359	0.8684193	0	0.1942090	2.22817
4	0.7578642	0.7723978	0.1942090	0	2.337184
5	1.662693	3.091077	2.22817	2.337184	0

Prostorový model

B-sim index

row.names	1	2	3	4	5
1	0	0.25	0.2105263	0.2	0.2105263
2	0.25	0	0.05263158	0.1739130	0.1578947
3	0.2105263	0.05263158	0	0.1052632	0.1578947
4	0.2	0.1739130	0.1052632	0	0.2105263
5	0.2105263	0.1578947	0.1578947	0.2105263	0

Geografická vzdálenost mezi lokalitami

row.names	1	2	3	4	5
1	0	0.8	1.019804	1.264911	2.280351
2	0.8	0	0.2828427	0.5656854	1.523155
3	1.019804	0.2828427	0	0.2828427	1.264911
4	1.264911	0.5656854	0.2828427	0	1.019804
5	2.280351	1.523155	1.264911	1.019804	0

